

Nunanut Allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat | 2019

Saqqani asseq: National Aeronautics and Space Administration (NASA)

Imarisaa

Aaqqissuunnera	6
1 Aallaqqaasiut	7
Immikkoortoq I:	11
2 Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup suliassaqarfii	12
2.1 Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup siunnersuisuunera	12
2.2 Nuummi Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik	12
2.3 Kalaallit Nunaata Københavnimi Sinniisoqarfia	13
2.4 Kalaallit Nunaata Bruxelles-imi Sinniisoqarfia	13
2.5 Kalaallit Nunaata Washingtonimi Sinniisoqarfia	15
2.6 Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia	15
2.7 Public Diplomacy	17
2.8 Nunani tamalaani ataatsimeersuarnerni peqataaneq nunanillu allaniit tikeraartoqarneq	18
3 Naalagaaffiit Nunanut Allanut, Illersornissamut aamma Sillimaniarnermut ataatsimoorussamik politikkiat	20
3.1 Naalagaaffeqatigiit ataatsimiittarneri	20
3.2 Danskit Nunanut Allanut Ministereqarfiannik suleqateqarneq	20
3.3 Danskit illersornissamut Ministereqarfiannik suleqateqarneq	22
4 Issittumi suleqatigiinneq	24
4.1 Issittumi Siunnersuisoqatigiit	24
4.2 Arctic Circle	25
4.3 Nunap Inoqqaavisa Allattoqarfiat (IPS)	27
4.4 Piujuartitsinissamik tunngaveqarluni ineriartortitsineq pillugu suleqatigiissitaq (SDWG)	27
4.5 Nunaviup immap naqqatigut avalassaanganera pillugu suliniut	27
5 Nunat Avannarliit aamma Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerat	29
6 Europamut tunngatillugu suleqatigiinneq – EU	30
6.1 Aalisarnikkut peqatigiinnissamik isumaqatigiissut	30
6.2 Ataatsimoorluni nalunaarut	31
6.3 EU-p aamma Kalaallit Nunaata akornanni peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut	31
6.4 Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut (OLT-mik aaqqissuussineq)	33
6.5 Nunat Imarpiup akianiittut Nunasiaataasimasullu (OLT) suleqatigiinnerat	34
6.6 Siunissamut OLT/Kalaallit Nunaat pillugu aaqqissuussinermik siunnersuut	35
6.7 Brexit	35
6.8 Pilersaarutit EU-mut suleqatigiissutigineqarneri	37
6.9 EU-p Issittumut politikkia	40
6.10 Puisinit tunisassianik EU-mi niuernerimut inerteqqut pillugu peqqussut	41
6.11 Kimberley Processens Certificerings Ordning (KPCS)	42
6.12 EU-p nunat ilaasortaangitsut suleqataangitsut akileraartarnermut inatsisitigut oqartussaaffeqarfiinik allattugaatai	43
6.13 Arctic Futures Symposium	43
6.14 Tikeraarnerit ataatsimiinnerillu allat	44
7 USA-mik aamma Canada-mik suleqateqarneq	45
7.1 USA-mik suleqateqarneq	45
7.2 Alaska-mik suleqateqarneq	49
7.3 Canada-mik suleqateqarneq	51

8 Asiami nunanik suleqateqarneq	53
8.1 Japan-mik suleqateqarneq	53
8.2 Kina-mik suleqateqarneq	53
9 Nunarsuarmioqatigiit suleqatigiinnerat – FN	55
9.1 Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Siunnersuisoqatigiivi.....	55
9.2 Nunat Inoqqaavisa pillugit FN-ip Permanent Forum-ia	55
9.3 Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffiitut pillugit immikkut ilisimasalittut suliaqarfik	56
9.4 Nunat Inoqqaavi pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmioqatigiinnik 2014-imi ataatsimeersuartitsinerata malitseqartinneqarnera	56
9.5 FN-ip isumaqatigiissutaannik eqquutsitsinermik tunngasunik nalunaaruteqartarnerit	57
10 Nunanik allanik niueqateqarnermi politikki	58
10.1 Nunat arlallit akornanni isumaqatigiissutit – World Trade Organisation (WTO)	58
Immikkoortoq II:.....	59
Naalakkersuisut nunani tamalaani akisussaaffeqarfimminni sulinerat	59
11 Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfia.....	60
12 Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik	61
12.1 Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfiit akornanni suleqatigiinneq	61
12.2 Arjeplogimi isumaqatigiissut.....	61
12.3 Nunani Avannarlerni nakorsaatinik nalunaaqutsersuisarneq.....	62
12.4 Rising-Sun.....	62
12.5 CEDAW nalunaaruteqartarneq	63
13 Nunatsinni Nakorsaaneqarfik	64
13.1 NordCan	64
13.2 WHO.....	64
13.3 Nunani Avannarlerni peqqinnissaqarfimmi sulisut pillugit suleqatigiissitaq	64
13.4 Suliat allat	64
14 Ineqarnermut Attaveqatigiinnermullu Naalakkersuisoqarfik	65
15 Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik	66
15.1 Nunani tamalaani suleqatigisanik naliliineq.....	66
15.2 Nunani tamalaani akileraartarnikkut suleqatigiinneq.....	67
15.3 United Arab Emiratesimut akileraarutigut paarlaasseqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut.....	68
15.4 Nunani tamalaani akitsuuserinermi suleqatigiinneq	68
16 Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik (ASN)	70
16.1 Aatsitassanut tunngasutigut ineriartorneq	70
16.2 Pilerisaarineq paasissutissallu	71
16.3 Nunat tamalaat oqallittarfiini peqataaneq	72
16.4 Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit.....	72
16.5 ILO-mi isumaqatigiissutit.....	72
16.6 Sulineq pillugu ministerit siunnersuisoqatigiivi (MR-A)	73
17 Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik	74
17.1 Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeeqatigiittarnerat – NAFMC.....	74
17.2 Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivi	75
17.3 Issittup imartaani aalisarneq pillugu nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissut.....	75

17.4 NAFO	77
17.5 NEAFC.....	78
17.6 NASCO.....	79
17.7 EU-Kalaallit Nunaata Aalisarneq pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissutaat tassungalu atasut tapiliussat ..	80
17.8 Kalaallit Nunaata Ruslandillu akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissut 2018-imullu tapiliussap naammassineqarnera	81
17.9 Norgep Kalaallit Nunaatalu akornanni 2018-imut isumaqatigiissummut tapiliussamik ingerlatsinissaq kiisalu Aalisarnermut isumaqatigiissut	81
17.10 Kalaallit Nunaata Savalimmiullu akornanni Aalisarneq pillugu isumaqatigiissut aamma isumaqatigiissummut 2018-mut tapiliussap naammassineqarnissaa	81
17.11 Islandimiut Kalaallillu Aalisarneq pillugu Ataatsimoorlutik Ataatsimiititaliaat	82
17.12 Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Suleqatigiiffik – NAMMCO.....	82
17.13 Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat - IWC.....	83
17.14 Piffissami tulliuuttumi suliniutissatut ilimagisat	84
17.15 Convention on International Trade in Endangered Species.....	85
17.16 Pinngortitap Allangutsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat – IUCN	85
17.17 Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommissiomi - JCNB.....	86
17.18 Oslomi nannut pillugit isumaqatigiissut.....	86
17.19 Nannut pillugit Joint Kommissiomi – JCPB.....	87
18 Inuusutissarsiornermut Nukissiuuteqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfik	89
18.1 Tunngaviumik atugassarititaasut	89
18.2 Pilerisaarisarneq niuernikkullu nittarsaassisarneq	90
18.3 Nunat arlallit ingerlataat	95
18.4 Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat.....	96
19 Isumaginninnermut Inatsisinullu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik	97
19.1 Inuit innarluutillit piginnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat (CRPD)	97
19.2 Naalagaaffiit Peqatigiit meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaat (CRC).....	98
19.3 Isumaginninnermut tunngatillugu Nunat Avannarliit Killerni isumaginninnermi ministeriisa isumaqatigiissutaat	98
19.4 Savalimmiuni meeqqanik isumassuineq pillugu Naalakkersuisup ataatsimeeqateqartarnera.....	99
19.5 Kinguaassiuutitigut atornerluineq pillugu ataatsimeersuarnermi peqataaneq aamma Nunavummi naalakkersuisunik suleqateqarneq	99
20 Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik	101
20.1 Issittumi Siunnersuisoqatigiit.....	101
20.2 Nunani tamalaani uumassusillit assigiinngisitaartuunerat	103
20.3 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi	105
21 Ilinniartitaanermut Kultureqarnermut, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik	107
21.1 Ilinniartitaaneq.....	107
21.2 Den Europæiske Unionip aamma Kalaallit Nunaata akornanni peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut	107
21.3 GUX	108
21.4 Kultureqarneq	109
22 Digitalimik Sullissinnermut Aqutsisoqarfik.....	111

Aaqqissuunera

Naalackersuisut Nunanut Allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat ukiumoortumik saqqummersittarpaat. Nalunaarusiap Naalackersuinikkut immikkoortorta qarfinni ataatsimut suliniuteqarneq takutittarpaa aammalu siunissamut qaninnerusumut naatsorsuutigineqartut naatsorsuutigineqarlutik.

Nalunaarusiaq marlunnut avinneqarpoq: Immikkoortoq siullermi suliat nunanut allanut tunngassutillit eqqartorneqarput. Immikkoortup aappaani immikkoortorta qarfinni nunanut allanut tunngassutillit suliat nassuiaatigineqarlutik, suliniutigisat nunarsuarmioqataajartuinnarnitsinnik annertusiartuinnartumik sunnerneqariartorput.

Aaqqissuunera naammassivoq 27. maj 2019

1 Aallaqqaasiut

Nunatta nunani tamalaani erseqqissuunerata soqutigisaasalu qulakkeerneqarnissai pingaaruteqartuarpoq. Taamaattumik nunatta nunani tamalaani politikimi pimoorussisumik ingerlataqarnera pingaarpoq. Sallertut nunani suleqatigisatsinni pisariaqartumik sinniisoqarneq pingaartuuvoq. Aammattaaq nunani tamalaani ataatsimiinnermi ataatsimeersuarnernilu aalajangiisarnernut annertunerpaamik sunniuteqarniarluni peqataasernerit malunnaataanissarlu pingaarput. Tassani Arctic Circle Assemblymi sulineq kiisalu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiinneq Kalaallit Nunaata nunani allani iliuuseqarneranut tunngavii pingaarput.

Tassani nuannaarutigisimavara Nunanut allanut ministeri Anders Samuelsen aamma Savalimmiu Poul Michelsen peqatigalugit ulluni 6. aamma 7. maj 2019-imi Finlandimi Rovaniemimi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit ataatsimiinneranni Naalakkersuisut sinnerlugit peqataasimagama. Siunnersuisoqatigiit sulinerannut peqataaneq Naalakkersuisunut pingaarpoq pissutigalugu nunarput naalagaaffeqatigiinnermi Issittumiimmat uagullu kalaallit naalagaaffimmi issittormiuulluta.

Finlandip nunanut allanut ministeriata qaaqqusisuusup saniatigut USA-miit, Canadamiit, Ruslandimiit, Finlandimiit, Sverigemiit, Norgemiit, Islandimiit nunanut allanut ministerit aamma naalagaaffeqatigiit nunanut allanut ministerii pingasut kiisalu nunat inoqqaavisa suliniaqatigiiffiini arfinilinni sinniisut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sinniisuusut peqataapput.

Ukioq manna ministerit Rovaniemimi ataatsimiinnerisa takutippaat nunami issittumi unamminartut suli annertusiartuinnartut. Siunnersuisoqatigiit ukiuni 23-ni

oqaluttuassartaani siullermeertumik ukioq manna ministerit ataatsimiinneranniit ataatsimoorussamik nalunaaruteqartoqanngilaq. Tamatumunnga nalunaarummi oqaasertat pillugit isumaqatigiissinnaannginneq pissutaavoq. Pingaartumik silap pissusaa pillugu politikimi isumaqatigiinngitsoqarpoq. Ataatsimut nalunaarummik atsiortoqannginnera manna tikillugu periutsumik unioqqutitsineruvoq. Tamanna piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartorneq, avatangiisinik aqutsineq aamma Issittumi inuit pillugit ineriartorneq pillugit siunnersuisoqatigiinni eqqissisimasumik suleqatigiinnerannut pingaarpoq.

Amerikamiut nunanut allanut ministeriata ministerit ataatsimiinnerannut atasumik oqalugiarnera eqqumiippoq, tassa sakkutooqarneq sorsunnermullu tunngasunik sammisanik arlalinnik saqqummiussimmat. Sammisat Issittumi Siunnersuisoqatigiinni manna tikillugu sammineqarsimanngitsut. Issittumi Siunnersuisoqatigiinninngaanniit allaanerusumi nunani tamalaani oqalliffinni allani sillimaniarnermut politikki oqallisigineqartariaqartoq naliliivunga. Issittumi Siunnersuisoqatigiit naapittarfiunerata annaannginnissaa sianigeqqissaartariaqarparput, tassani ukiuni kingullerni 23-ni Issittumi nunat akornanni eqqissisimasumik suleqatigiinnerup qulakkeerneqarnissaanut nunani tamalaani oqalliffiusoq.

Maannakkut piffissami Issittup arlalitsigut allanngulernerani nunarsuup immikkoortuani tassani suleqatigiinnerup allanngortinnginnissaa pingaarluinnarpoq. Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ataavartumik suleqatigiiffigisariaqakkagut amerlaqaat.

Tamanna ilutigalugu Issittumi sillimaniarnikkut inissisimanermi allannguutit alaatsinaaffigissavagut. Sillimaniarnikkut

politikkimi ajornartorsiutit taakku Issittumi nunat akornanni oqallisigineqartariaqarlutillu oqallisigineqassapput. Kisianni Issittumi ajornartorsiutit suli ajornakusoornerusorpassuusut sumiiffinni ikittuinnarni oqallisigineqarsinnaapput, taamaattumik sumiiffissaq eqqortoq nassaarineqartariaqarpoq.

Uagulli naalagaaffimmi issittormiutut inissisimanerput Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sunniuteqarnitsinni suli ersersinneqanngilaq, ileqqusuni kiisalu piviusuni. Suli danskit politikerii atorfillillu naalagaaffeqatigiiffiup Issittumi politikkiannut oqartussaapput. Taamatut piviusoqarnera naalagaaffiup iluani oqartussaaqataanermik amigartoorutoqarneranik ersiutaavoq. Ajornartorsiut ukiuni aggersuni oqaasertalerneqartariaqartoq. Taamatut oqaasertaliineq Issittumi nunat tamalaat politikikkut ingerlatsiviannik allaffissornikkut amerlanerusunik inuttaliisoqarneratigut naammassineqarsinnaasoq eqqarsaatigineqarsinnaavoq, tassunga ilanngullugu Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmi Issittoq pillugu allaffimmik pilersitsisoqarneratigut.

Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunngasunik kiffartuussinera suli annertusiartortumik atassuteqaleriartorpoq aamma periarfissanut unamminartunullu naleqqiullugu suliniutit suli nukittorsarlugit. Kalaallit Nunaat pissanganartorpassuarnik periarfissaqarpoq. Kisianni aamma suli unamminartulinnik ineriartorfiulluni. Nunanik allanik pissusissamisoortumik suleqateqarnitta ineriartortinneratigut Kalaallit Nunaata politikikkut aningaasaqarnikkullu ineriartornerata nunanut allanut tunngasutigut ilaanera qulakkeerinneqataassaaq.

USA-mik suleqateqarneq

USA-miit ulloq 9. maj 2019 nalunaarutigineqarpoq USA Nuummi pisortatigoortumik najuuttuartussamik pilersitseqqilernissamik pilersaartoq. Taamatut ineriartorneq Naalakkersuisunit tikilluaqquneqarpoq, ineriartornerlu taanna USA-p aamma Kalaallit Nunaata imminnut pitsaanerusumik paaseqatigiinnissaannut iluaqutaassaaq.

Mittarfiit pillugit pilersaarutit

Mittarfiit pillugit pilersaarutit 2023-miit nunatsinni illoqarfiit aamma USA-p akornanni timmisartukut pitsaanerusumik atassuteqarnissamut periarfissiissapput. Tamatuma saniatigut umiarsuartigut atassutinik 2019-ip naaneranit Royal Arctic Line - Eimskipip suleqatigiinnerisigut ilaatigut Portland, Mainemut, ammaassissaaq. Neriutigaarput naatsorsuutigalutigulu Kalaallit Nunaanni Amerikamiut aalajangersimasumik najuuteqqilernerat Amerikamiunut sanilitsinnut nutaamik peqatigiilernissamut kaammattuiumaartoq. Aningaasaliinerup, niuernerup ilinniartitaanerullu il.il. iluini annertunerusumik suleqatigiinnissamut Naalakkersuisut qilanaarput. Taamaalilluta USA-p nunatsinnut uteqqinnera tikilluaqqarput.

Islandimi sinniisoqarfik

Ulloq 20. oktober 2018, Naalakkersuisut sinnerlugit, Kalaallit Nunaata Reykjavikimi sinniisoqarfianik ammaaneranut nuannaarutigisannik peqataavunga. Tamanna ukiumoortumik Arctic Circlemi ataatsimeersuarnermut atatillugu pivoq. Ammaanermut soqutiginnittoqaaq. Sinniisoqarfik Islandimik suleqateqarnerup atuutereersup atatiinnarnissaanut annertunerulersinnissaanullu ilapittuutaassasoq kiisalu politikikkut niuernikkullu tunngasutigut ataaveqarnernut nakussassaataassasoq

naatsorsuutigineqarpoq. Naalakkersuisut tassani naatsorsuutigaat silaannakkut angallannerup imaatigullu assartuinerup iluanni suleqatigiinnerulerneq aallartinneqassasoq. Kisianni aamma aalisarnermik ingerlataqarnermi, nunalerinermi, takornariaqarnermi sanaartornermilu suleqatigiinnerit annertusineqarnissaat tulluassalluni.

Asiamut aalisakkanik avammut nioqquteqarneq

Asiami avammut niuerfinnut pingaarnarpaanut niuernikkut attaveqaatit annertusineqarput. Asiame nunanik kangianiittunik ataasiakkaanik niuernikkut annertunerusumik suleqateqalernissaq ilimagisariaqarpoq, Naalakkersuisullu takusinnaavaat nunat Asiame killiit aningaasarsiornermik ineriartorluarnerat ilutigalugu aalisakkanik tunisassianut niuerfinnut nunarput suli attaveqariartuinnartoq. Taamaammallu pingaartumik niuernikkut attaveqaatinut tunngatillugu paaseqatigiinnerulernissaq qulakkiissallugu pingaaruteqarpoq, pingaartumik Islandip Kinamik killeqanngitsunik niueqateqarnissamik isumaqatigiissutaa, Norgep killeqanngitsumik niueqateqarnissamik isumaqatigiissutaa kiisalu Savalimmiut Beijingimi sinniisoqarfiat qanittukkat atulersoq eqqarsaatigalugit.

Camp Century

Naalakkersuisunit saaffiginnittoqarneratigut, Danmarkil silap pissusaannik misissuinermik aamma Amerikamiut sakkutooqarfiannit qimatamit Camp Century-mik avatangiisinut tunngasunut nalilersuinermik aallartitsivoq, pingaartumik silap pissusaata allanngorneri paasineqartut malitsigisaannik. Camp Century-mut tunngasumik danskit kalaallilu oqartussat akornanni oqaloqatigiinnerit ingerlajuarpuit. Naalakkersuisut inissisimanerat suli tassaavoq akisussaasoq tassaasariaqartoq mingutsitsisoq imaluunniit mingutsitsinissamut

akuersissummik tunniussisoq.

Kiffartuussinissamik isumaqatigiissut

Pituffimmi kiffartuussinissamik isumaqatigiissut pillugu isumaqatigiinniarnit suli ingerlanneqarput, Naalakkersuisullu tungaanniit qaffasissorujussuarmik salliutinneqarlutik. Taamaalilluni piffissami aggersumi isumaqatigiinniarnit suli ingerlanissaat naatsorsuutigineqarluni. Naalakkersuisut aalajangiussimavaat sivisuumik atasussamik aaqqiissuteqarniassallutik isumaqatigissuteqassallutillu USA paaseqatigalugu, Amerikamiut sakkutuuisa Kalaallit Nunaaniinnerat nunatsinnut iluanaarutaanerunissaa qulakkeerniarlugu.

Siunniussaqaqarnermut nalunaarut

Amerikamiut illersornissamut ministerimut tullersortaat John Rood ulloq 16. september 2018 siunniussaqaarluni nalunaaruteqarpoq. Tassani Amerikamiut illersornissamut ministeeriaqarfianit oqaatigineqarpoq Kalaallit Nunaanni sakkutuut sakkutuujunngitsullu pilersaarutaannik aningaasaliisoqarnissaa siunnerfigalugu. Siunniussaqaqarnermik nalunaarut Naalakkersuisunit pitsaasumik tiguneqarpoq, taannalu USA-p Kalaallit Nunaatalu akornanni, nunat marluk akornanni, pissutsini USA-p pimoorussineratut takussutitut isigineqarluni. Pilersaarutit ataatsimoorussaannerusut pillugit USA-miit siunnersuutiniq tigusaqarnissamut maannamuugallartoq Naalakkersuisut qilanaarput.

EU

EU-lu siunissami isumaqatigiissutitigut pissutsini sapinngisamik pitsaasumik aallaaveqarnissaq pillugu Naalakkersuisut isumaqatiginninnsariniarput, ukiorpassuarni ilinniartitaanermut aningaasanik qulakkeerinnittussamik, tamanna paasinartumik unamminartuuvoq sulilu suliniutaalluni

pisariaqartoq. Kisianni akuersaartuullutalu neriulluarpugut.

Brexit

Brexit suli piviusuuvoq aamma Tului Nunaata EU-mit aninera EU-mut Tuluillu Nunaannut Kalaallit Nunaannullu pissutsitigut attuumassuteqarnera ingammik ilinniartitaanermut, inuussutissanik nakkutilliinermut aalisarnermullu tunngasutigut sunniivigissavaa. Tului Nunaat aalisakkanik tunisassianik Kalaallit Nunaanneersunik annertuumik eqqussuisuuvoq. Aalisarnek pillugu isumaqatigiissutitsinni kalaallit aalisakkanik tunisassiaat EU-p niuerfiinut eqqunneqarnerini akitsuusigaanngillat, tamannalu kalaallit avammut Tului Nunaannut niuernerannut tunngavimusimavoq. 2018-imi ukiakkulli Kalaallit Nunaata aamma Tului Nunaata akornanni pisortatiguunngitsumik paasiniaasoqartarsimavoq. Niuernikkut attuumassutit pillugit qulaajaaneq marts 2019-imi takkuppoq. Tassani Tului Nunaat nalunaarpoq immap nillertup raajai saarulliillu isumaqatigiissuteqarnani EU-mit anisoqassappat nioqqutissanik eqqussinermi akitsuuteqartinneqassanngitsut ("Sakkortuumik anineq"). Tamanna raajanik saarullinnillu kalaallit tunisassiaannik Tului Nunaannut eqqussinermi akitsuuteqanngitsumik annertussusaatigullu killilerneqanngitsumik suli avammut niuersinnaanermut aaqqiinerugallarnermik qulakkeerivoq. Tului Nunaata inaarutaasumik EU-mi suleqatigiinnermit anippat pisortatigoornerusumik niuernikkut

isumaqatigiissuteqarnissaq naatsorsuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaata soqutigisai pitsaanerpaamik qulakkeerniarlugit Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik Namminersorlutik Oqartussat iluanni naalackersuisoqarfinit assigiinngitsuniit suleqatigiissitaqarallarpoq. Suleqatigiissitaq Brexitimut naleqqiullugu Kalaallit Nunaata soqutigisaanik aalajangersimasunik qulaajaaniarluni suliaqarpoq. EU-p isumaqatiginninniartartuinut Kalaallit Nunaata soqutigisaanik isumaginnittussaqaq Nunanut Allanut Ministeeriaqarfik oqaloqatigineqarnera peqatigitillugu suliaq ingerlavoq.

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalackersuisoq
Ane Lone Bagger

Nuuk, august 2019.

Immikkoortoq I:

**Naalackersuisut nunanut allanut, sillimaniarnermut illersornissamullu
naalackersuinikkut ataatsimoortumik ingerlatsinerat**

2 Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup suliassaqarfii

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik, tassunga ilanngullugit Bruxellesimi, Washington D.C.-imi aamma Reykjavikimi sinniisoqarfiit suleqatigisatsinnut nunarsuarmioqatitsinnullu naleqqiullugu Kalaallit Nunaata soqutigisaanik pingaartitaanillu siuarsaallutik sulipput. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup nunarsuarmioqatitsinnik suleqateqarnermini patajaanneq, sulianik tunngaveqarneq sullarissuunissarlugu qulakkiissallugit anguniagarai.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup Naalackersuisunut nunanut allanut tunngasutigut ingerlatsinerini pingaarnerusutigut ataqatigiissaarineq, attaveqarneq aamma siunnersuineq isumagisarai. Taamaattorli suliassaqarfiit ilaasa iluini sulinerit pingaarnertutinneqartarput. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup suliassaqarfii pingaarnertit qulequttani ataani allassimasuni katersorneqarsinnaapput:

- Issittumi suleqatigiinneq
- EU
- Naalagaaffiit Peqatigiit
- Nunat avannarliit suleqatiginnerat
- Nunat inoqqaavi
- Naalagaaffiit marluk akornanni suleqatigiinneq
- Nunanut allanut sillimaniarnikkullu politikki
- Nunanik allanik niueqateqarnermi politikki, tassunga ilanngullugu niuerneramik avammullu niuernermik siuarsaaneq
- Nunanut imaanullu oqartussaassuseqarneq
- Nunanut allanut attaveqarnerit

2.1 Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup siunnersuisuunera

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik naalackersuisoqarfinniit assigiinngitsunit piunaffigineqaraangami naalackersuisoqarfiit assigiinngitsut oqartussaaffiini assigiinngitsuni nunanut tamalaanut attaviit pillugit siunnersuillunilu ikiuuttarpoq. Siunnersuineq tassaasinnaavoq nunat tamalaat akornanni oqallittarfinni qanoq suleriaaseqartoqarnersoq, nunat tamalaat akornanni inatsisit imaluunniit suliame aalajangersimasumi suliamut tunngasumik siunnersuineq.

2.2 Nuummi Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik

Nunanut allanut tunngasut kisiisa Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup suliarineq ajorpai, kisianni aamma nunanut avannarlernut, nunat avannarliit killiit aamma nunani tamalaani kattuffiit, suliniaqatigiiffiit Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunut sulialinnut tunngasut. Suliassani Kalaallit Nunaata soqutigisaanut attuumassuteqartuni danskit Nunanut allanut ministereqarfiat Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup qanimut suleqatigaa, nunanik tamalaanik suleqatiginninnermi Kalaallit Nunaata suli annertunerusumik peqataanissaa aamma nunarsuarmioqatigiileriartornermi sapinngisamik pitsaanerpaamik saqqumilaarnissaa qularnaarniarlugu.

Naalackersuisut nunanut allanut tunngasunik naalackersuinikkut ingerlatsineri soqutigisaat Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup inerisassallugit, ataqatigiissassallugit illersussallugillu akisussaaffigai. Naalackersuisut nunanut allanut attuumassutaasa iluini ataqatigiissarinermik atassuteqarnermillu naalackersuisoqarfik aamma isumaginnippoq. Taakku saniatigut suliani isumannaallisaanermi

illersornissamilu naalackersuinikkut ingerlatani Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik Naalackersuisunut siunnersuivoq. Taamaalilluni Københavnimi naalagaaffiup allanut attaveqarnerani suleqatigiit sullinneqarnerat pillugu Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup Københavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia suleqatigaa.

Ulloq 5. oktober 2018-imi Naalackersuisuni paarlaattoqarneranut atatillugu Ane Lone Bagger Nunanut Allanut Naalackersuisutut nutaatut toqqarneqarpoq. Naalackersuisup Ane Lone Baggerip Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmi politikikkut tunngasut aamma akisussaaffigai.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik Nuummi 12-nik, Bruxellesimi 3-nik, Washington D.C.-imi 2-nik kiisalu Reykjavikimi 2-nik sulisoqarpoq. Taakku saniatigut Hans Egedep Illuani pisortatigoortumik ataatsimiinnernik sinniisutullu suliassanik isumaginnittunik ullup affaani sulisoqarpoq, kiisalu Reykjavikimi, Bruxellesimi, Washington D.C.-imi aamma Nuummi suliffinnik misiliisoqarluni.

2.3 Kalaallit Nunaata Københavnimi Sinniisoqarfia

Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiata Københavnimiittup Naalackersuisut allaffissornikkullu suliaakkiissutit Danmarkimi Danmarkimiillu isumagineqarsinnaasut naapertuuttumik suliarisarpai.

Ataatsimoortumik aningaasartuutit Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisoqarfiani aningaasaliissutit malillugit akilersorneqarput. Nuummi naalackersuisoqarfiit/aqutsisoqarfiit sinnerlugit sulianik suliarinninnermut tunngatillugu isumalluutitigut atuineq

naalackersuisoqarfinit/aqutsisoqarfinit akisussaasunit akilerneqartarput. Sinniisoqarfiup nunanut allanut tunngasuni suliassai naalagaaffinnut allanut attaveqartarnermut pingaartumik tunngasuupput, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaat pillugit paasisutissiiniarluni ataatsimiisitsinerit, ilisimatitsisarnerit, isumasioqatigiissitsisarnerit allallu. Sinniisoqarfik aamma Kalaallit Nunaanni pissutsit pillugit Danmarkimi nunanilu tamalaani immikkoortunut ilisimatitsisarpog, tassunga ilanngullugit inuiaqatigiinni oqaluttuarisaanikkullu ineriartorneq.

Sinniisoqarfiup pisortaa Naalackersuisut aamma Namminersorlutik Oqartussat nunanit allaniit saaffiginnittoqartillugu Danmarkimi sinniisuattut suliaqartarpoq. Sinniisoqarfik sulilerlaanik pikkorissartitsisuusarpoq, tassani sulilerlaat Kalaallit Nunaanni kulturi inuiaqatigiinnilu pissutsit pillugit ilisimatitsissuteqarfigineqartarlutik. Pikkorissarneq, ulluni marlunni ingerlanneqartartoq, amerlanertigut ukiumut aqqanileriarluni ingerlanneqartarpoq. Taamatuttaaq Danmarkimi Sinniisoqarfiup sulinerata ilaatut NAP Bryggen nutaarsiassat saqqummiunneqartarput. Aammattaaq sinniisoqarfimmi sulisut ilaat erseqqinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut sulianik nunanut allanut tunngasunik suliarinninnermik isumagisaqarput.

2.4 Kalaallit Nunaata Bruxelles-imi Sinniisoqarfia

Sinniisoqarfik Europæiske Unionimi Danmarkip Aalajangersimasumik Aallartitaata, Danmarkip Belgiami Ambassadiata kiisalu Savalimmiut EU-mut Missioniata illuutaanni allaffeqarpoq. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Bruxellesimiittoq Kalaallit Nunaata soqutigisaanik aamma EU-p suliffeqarfiini takussaatsinissamik suliaqarpoq

ilaannikkooriarlunilu Europami saqqummersitsinerni pisariaqartinneqarsinnaasuni. Suliassani pingaarnersaq tassaavoq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutitigut EU-mut attuumassutaanut tunngatillugu Naalakkersuisut siunnersornissaat. Aamma sinniisoqarfiup suliaasa annerit ilagaat Kalaallit Nunaata OLT-mi OCTA-milu (Overseas Countries and Territories Association to the EU) ilaasortaananut soqutigisaanillu isumaginninneq.

Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani sulisut tassaapput sinniisoqarfimmi pisortaq aamma fuldmægtigi/immikkut siunnersorti ambassadeqarfimmi allatsitut taaguuteqartoq. Sinniisoqarfimmi aallartitat marluullutik pisortatigoortumik aallartitaapput.

Sinniisoqarfimmi aamma allatsi atorfinitsinneqarsimavoq kiisalu 2002-miilli aalajangersimasumik suliffimmi sungiusartumik ilinniartoqartarluni. Suliffimmik misiliisoqartitsineq imatut aaqqissuunneqarsimavoq ukiup affakkaartumik nutaamik atorfinitsitsisoqartarluni. Suliffimmik misiliisut tamarmik universitetimi bacheloritut angusisimassasut aamma suliffimmik misiliinertik kandidatitut ilinniarnerminni atorsinnaassagaat piumasaaqatigineqarput.

Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiata nutaarsiassat "BXLimit" saqqummersittarpai. Nutaarsiassat sinniisoqarfiup sulinera, tikeraarnerit, Bruxellesimi ersarissuuneq aamma Kalaallit Nunaata EU-mik isumaqatigiissuteqarneranut attuumassuteqartunik EU-mi/Bruellesimi pisut pillugit nutaarsiassat pillugit nutaarsiassanik naatsunik imaqartarpoq.

Aalajangiisartunut isumaqatigiinniarnerrillu naammassineqarnissaanut sunniuteqarnermut naleqqiullugu sinniisoqarfik

pingaaruteqarluinnartuuvoq, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaannut piffissap qiteqqunnerani nalilersuineq, taamaalliluni Kalaallit Nunaata EU-mik isumaqatigiissutaasa nutarterneqarneri Kalaallit Nunaannut sapinngisamik annertunerpaamik pissarsiffiunissaat qulakkeerneqarluni. Isumaqatigiissutit pingaarnert sinniisoqarfimmit sammineqartartut tassaapput EU-p, Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni politikkikkut ataatsimut nalunaarutaat (qularnanngitsumik 2020-mi nutarterneqassasoq); OLT-mik aaqqissuussineq aamma EU-p Kalaallillu Nunaata peqatigiinnermik isumaqatigiissutaat, 2020-mi naasussaq aamma OLT/Kalaallit Nunaat pillugu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerannik ataatsimut allanneqartumit taarserneqartussaq, kiisalu aalisarneq pillugu isumaqatigiissut (2020-mi naasussaq). Tassani kingumut malugeqquneqassaaq, pingaartumik Brexit, kiisalu qimaasut ajornartorsiutaanerit EU-milu sillimaniarnerup salliutinneqarnera EU-p tamarmiusumik missingersuutaannut tamaviaartitsissammata. Paarlattuanik aalisakkat akiisa nalinginnaasumik qaffasissut EU-p tungaaniit aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut qaffasinnerusumik akiliinissaanut iluaqutaassapput, pisassiissutit assingi piffissami nutaami aalajangiussimaneqassappata. Tamannali suli aalajangersarneqanngilaq, tassa tamanna nammineq aalisarnikkut isertitaasinnaasunut oqimaqatigiissinneqassammat.

Brexitimut naleqqiullugu Sinniisoqarfik, Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik peqatigalugu Kalaallit Nunaata EU-mi soqutigisaasa, kiisalu Tuluit Nunaannut, ukiuni aggersuni qulakkeerniarlugit suliassaqarpoq.

Tamakku saniatigut Issittoq EU-mi Bruxellesimilu aamma immami aningaasaqarnermut tunngatillugu piujuartitsiniarluni suliniutit nunani

tamalaani sulissutigineqaleriartortut sammineqaleriartuinnarput. Tamakkununga tunngasut Sinniisoqarfiup aammattaaq ulluinnarni sulinermini pingaartitarisussaavai.

2.5 Kalaallit Nunaata Washingtonimi Sinniisoqarfia

Kalaallit Nunaata Washington D.C.-imi Sinniisoqarfia september 2014-imi pisortatigoortumik atoqqaartinneqarpoq. Kalaallit Nunaata Washington D.C.-imi Sinniisoqarfia Bruxellesimisulli danskit aallartitaqarfianni atatillugu namminerisaminik ininik atugassaqarpoq.

2016-ip naanissaata tungaanut Sinniisoqarfik ataasiinnarmik aallartitamik sulisoqarsimavoq. Sulianik suliaqartartussamik januar 2017-imi atorfinitsitsinikkut Sinniisoqarfik 2017-ip ingerlanerani Bruxellesimi Sinniisoqarfittut angitigilerpoq, sinniisoqarfimmi pisortaqarluni kiisalu allattoqarluni. Aallartitat marluullutik diplomatit inissisimapput. 2017-imi sulinermik misiliisartoqarnermik aqqissuussineq ingerlalerpoq taamaalillunilu sinniisoqarfik 2017-imi ukiamiit siullermeerluni sulinermik misiliisumik sulisoqalerpoq. Taamatutaaq danskit nunanut allanut ministereqarfiata sulianik suliarinnittarnermut akigititai malillugit allatsimik atorfinitsitsisoqassamaarpoq. Issittoq pillugu oqaluserisaqarnek USA-mi annertusiartuinnartumik soqutigineqalerpoq. Kalaallit Nunaata soqutigisaraa Amerikap avannarliup nunavittaani aalajangersimasumik sinniisoqarnissaq kalaallit isumaasa soqutigisaasalu siammarterneqarnissaat sulissutigineqarnissaallu siunertaralugu.

Politikiinnaangitsumi aammali niuernermi, aningaasaqarnermi, kulturikkut ilisimatusarnernilu siuarsaasariaqarpoq Kalaallit Nunaat Kalaallillu Nunaanni periarfissat piusut

Amerikami aalajangiisartunut Amerikamilu niuffaffinnut ersarinneruleqqullugu.

Sinniisoqarfiup pisortaa 2015-ip naalernerani pisortatigoortumik aammattaaq Canadamut piginnaatitaaffilerneqarpoq, taamaammat Kalaallit Nunaat maannakkut nunani ukunani marlunni sinniisoqalerpoq.

2.6 Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia

Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia ulloq 20. oktober 2018 pisortatigoortumik ammarneqarpoq. Reykjavikimi Sinniisoqarfik sinniisoqarfiit allat paarlattuanik danskit aallartitaqarfianut atassuteqarnani nammineq inissiaminiippoq. Tamanna malunnartumik nammineernerusumillu politikkikkut ilisarnaateqartitsivoq.

Sinniisoqarfik Nuummi Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfimmiit ilitsersuutit aallaavigalugit sulianik aalajangersimasunik suliaqarpoq. Ulluinnarni sinniisoqarfik kalaallit-Islandimiullu ataatsimut nalunaarutaanni Joint Declaration-imi 2013-imeersumi allassimasut anguniakkat kissaatillu kiisalu nunanut allanut periusissiami aamma sinniisoqarfik pillugu aningaasanut inatsimmi oqaasertaliussat tunngavigalugit sulivoq. Sinniisoqarfiup Kalaallit Nunaata soqutigisaanik taamaattumillu naalackersuisoqarfiit tamarmik soqutigisaannik isumaginnippoq aamma taakku akisussaaffii apeqqutaatillugit naalackersuisoqarfinnit assigiinngitsuniit paasisutissanik noqqaasinnaalluni, ikioqqusinnaalluni ilitsersuutinillu pissarsinarsinnaalluni.

Aallartinnermi aamma 1. februar 2019 tikillugu Sinniisoqarfiup inuttaraa aallartitaq ataaseq, Sinniisoqarfiup pisortaa, nunap allanut attaveqaataatut inissisimalluni. Sumiiffimmi

atorfinitinneqartumik allatsimik 1. februar 2019-imi atorfinititsisoqarneratigut aamma 2019-imi ukiap ingerlanerani suliffimmik misiliisumik aaqqissuussisoqarneratigut sulinerup annertusinissaanut periarfissat annertusissapput. Taamaalippat Sinniisoqarfik Savalimmiut Reykjavikimi sinniisoqarfiatut angitigilissaaq.

Islandimik suleqateqarnek ukiut kingulliit ingerlaneranni annertuumik nukittorsarneqarsimavoq suliassaqarfippassuarnilu suleqatigiinnerit suliassaqarfinni arlalinni pilersinneqarsimallutik tassunga ilanngullugit aalisarneq, takornariaqarnek, peqqinnissaq, niuernek, attaveqaatit, silaannakkut angallanneq uumasunullu nakorsaqaqarnermut tunngasut. Tamatuma ukiopassuarni Nunani Avannarlerni Killerni, Nunani Avannarlerni Siunnersuisoqatigiinni aamma Nunani Avannarlerni Ministerinut Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiinnerup nanginnerivaa. Sinniisoqarfik aamma Kalaallit Nunaanni periarfissarpasuit atuuttut Islandimi oqartussanut Islandimilu niuerfinnut takussaanerulernissaannik suliaraqarpoq.

Reykjavikimi sinniisoqarfiup 2018-imi ammarneqarnera siunissami ungasinnerusumi Kalaallit Nunaata ineriartornera pillugu Naalakkersuisut salliutitaannik piviusunngortitsiniarnermut iluaqutaassaaq, tassunga ilanngullugu Islandimiut peqatigalugit suleqatigiissutaareersut ataavartinneqarnissaat aamma politikikkut niuernikkullu attaveqatigiinnerit ineriartorteqqinnissaat nukittorsarnissaallu.

Kalaallit Nunaata Reykjavikimi sinniisoqarfia, Savalimmiut sinniisoqarfia assigalugu, Danmarkip aallartitaqarfiata ataani inissisimavoq aamma Islandimi nunanut allanut atassuteqarnermi ileqqulersuutini nalunaarsuiffimmi

namminersortutut inissisimalluni, tamannalu aamma isumaqarluni pisortatigoortumik sinniisoqarnikkullu politikikkut arlalissuarnik suliassaqartoq.

Sinniisoqarfik aamma Reykjavikimiinnissatsinnut iluaqutaasinnaasuni suliani naalakkersuisoqarfinnut ingerlaavartumik ikuuttarpoq, tassunga ilaallutik aalisarneq, uumasunut nakorsaqaqarnek, assartuineq, avatangiisit, ilinniartitaaneq, ilisimatusarneq, nukissiornek, peqqinnissaq, kulturi takornariaqarnerlu pillugit suleqatigiinnerit. Taakkunani sinniisoqarfik Islandimi nunanut allanut ministereqarfiit aallartitaqarfiillu allat il.il. aaqqissuussinerannut ataatsimiinnerpassuarnullu peqataasarpoq. Taakku saniatigut saqqummersitsinerit ammarneqarnerinut aamma Islandip namminiilivinneraniit ukiut 100-nngorneranik nalliuttorsiornermut peqataasarput.

Sinniisoqarfiup Kalaallit Nunaanni aamma Islandimi inuussutissarsiortunut, niuernermut avammullu niuernermut tunngasunik apeqqutini ikuuttarnissani naatsorsuutigaa.

Sinniisoqarfimmik pisortatigoortumik ammaaneq

Arfininngornermi 20. oktober Kalallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisumit aamma Islandimi nunanut allanut ministerimit pisortatigut ammarneqarpoq.

Ammaanersiornermi inuit 150-it sinnerlugit peqataapput, taakku amerlaqaat. Tassani politikerit arlallit peqataapput, ilaatigut Islandimi Nunanut Allanut Ministeri Guðlaugur Þór Þórðarson, Alaskami Senatori Lisa Murkowski, Amerikami stati Mainemi Guvernøri Paul LePage

kiisalu Islandimi præsidentiusimasoq Vigdis Finnbogadottir kiisalu Inatsisartuni Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiititaliaq. Ambassadørit, diplomatit, atorfilittat, suliffeqarfinnilu sinniisut arlallit saniatigut kalaalerpassuit Islandimi najugaqartut peqataapputtaq.

Akureyri

Aamma Sinniisoqarfimmi pisortaq Akureyrimi suleqatit attuumassuteqartunut pulaarsimavoq, tassunga ilanngullugu Arctic Circle Assemblyn oktober 2018-ip kinguinngua Kinamiut arsarnerinik ilisimatusarfimmik ammaaneranunt peqataasimalluni. Tamatuma saniatigut Akureyrimi universitetimi suliffeqarfinni arlalinnik ataatsimiittoqarsimavoq, tassunga ilanngullugu Nordlanair aamma napparsimmavik. Aammattaaq illoqarfimmi borgmesteri Ásthildur Sturludóttir ataatsimeeqatigineqarsimavoq. Sinniisoqarfimmi pisortaq aamma sinniisoqarfimmik ammaanermut atatillugu universitetimi suliasaqarfinni assigiinngitsuni suleqatigiiffiusinnaasut pillugit saqqummiussimavoq. Universitetimi Issittumik aallutaqartut suli annertunerusumik suleqatigiinnissamat soqutiginnittorujussuupput, piareersarlunilu ataatsimiinnerit taakku tunuliaqutaralugit ilaatigut Arctic Circle Assemblymi oktober 2019-imi Akureyimi annertunerusumik pisoqartitsisoqarnissaa pilersaarusioneqarpoq.

Ataatsimiittarnerit

Sinniisoqarfik pisortatigoortumik ammarneqarmalli Kalaallit Nunaata Islandimiinnera malunnartinniarlugu arlaleriarluni ataatsimiittoqartarsimavoq. Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut naalagaaffinnit allaniit aallartitatut taama qaffasitsigisumik Islandimi nunanut allanut ministereqarfiup aallaaviatigut

inississimmamagit nersorneqartariaqarpoq. Tamanna pisortatigoortumik qaaqqusinernut atuuppoq kiisalu paasissutissiinerit ataatsikkut tunniunneqartarlutik.

Kalaallit Nunaata takussaamera suleqatigiinnissamullu periarfissat paasitinneqarnissaat pingaarpoq, ataatsimiinnerillu arlalissuit ingerlanneqarsimallutik, ilaatigut Islandimi præsidenti Gudni Th. Johannesson aallartitaqarfippassuit ministereqarfiillu ataatsimeeqatigineri naatsorsuutigineqarlunilu 2019-ip ingerlanerani ataatsimiinnerit suli amerlanerit ingerlanneqassasut. Aammattaaq inuussutissarsiortut sinniisaannik ataatsimeeqateqarnerit arlaliusimapput, naatsorsuutigineqarlunilu tamanna 2019-ip ingerlanerani annertusissasoq.

2.7 Public Diplomacy

Tusagassiutini assigiinngitsuni paasissutissat ingerlateqqinneqartartut tunngavigalugit kikkulluunniit pingaartumik paasiniaasalermata isummersortalerlutillu Public Diplomacy, aamma "soft power"-imik taaneqartartoq, pisariaqaleraluttuinnarsimavoq. Kalaallit Nunaata nunani allani suliarisai sulianilu pingaartumik nunanut tamalaanut tunngasunik kalaallit isumaat pillugit ilisimatitsissuteqartarnermut Public Diplomacy Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfimmit pingaartumik atorneqartarpoq.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup Public Diplomacy atorlugu sulinera aallaaviatigut pingaarnertut marlunnik siunertaqarpoq. Siullertut susassaqtartunut sunniinikkut Kalaallit Nunaata sunniisinaaneramik annertusaaneq. Aappaattut Kalaallit Nunaata nunani tamalaani tusaamaneqarnerata annertusarnissaa Public Diplomacymik sulinerup siunertaraa. Kalaallit

Nunaata avammut pitsaasumik kiinnertarnera ilaatigut Kalaallit Nunaata nunani tamalaanut isigineqarneranut sunniuteqarsinnaanerannullu, nunanut allanut tuniniaaneranut, takornariaqarnermut aamma aningaasaliisussarsiornermullu pingaaruteqarsinnaavoq. Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik twitterprofileqarpoq **@GreenlandMFA**, tassani Public Diplomacymik suliaqarneq annertunerpaamik suliarineqartarluni. Tassuuna oqariartuutit assilluunniit suliarineqartunit Naalakkersuisup nunanut allanut tunngasunut, Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfiup sulisuinut imaluunniit ilaannikkut Namminersorlutik Oqartussani allanut akisussaasup peqataaffigisaat agguanneqartarput.

Taakku saniatigut ilisimatitsinerit allat soqutiginaatillit allanit saqqummiunneqartarput. Washington D.C.-imi Sinniisoqarfiup pilersinnikuuaa immikkuullarissaq Twitterkonto **@Greenland in USA&CDA** USA-mi Canadamilu Kalaallit Nunaata Public Diplomacymik sulineranut atorneqartussaq. Bruxellesimi Sinniisoqarfik aamma pilersippaa Twitterkonto **@Bruxellesimi** Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia aamma Facebookimi konto **@Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia** atorlugu. Kingullermik Reykjavikimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia oktober 2018-imi Twitter konto **@GreenlandRepRKV** pilersippaa.

Twitterip saniatigut Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik Naalakkersuisut nittartagaanni immikkut nittartagaqarpoq nutaarsiassiisarfialu tamakkununga tunngasuni nutaarsiassanut pingaarutilinnut atorneqartarluni. Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik ilaatigut nittartakkakkut Nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat aamma Nunat Avannarliit pillugit Nassuiaat ukiut

tamaasa qallunaatut kalaallisullu saqqummersittarpai aamma Kalaallit Nunaata nunani tamalaani isumaqatigiissutaat assigisaallu nunanit tamalaanit quppersagaq aamma ilanngullugu.

Public Diplomacy taamatuttaaq kalaallit suliarisartagaannut Naalakkersuisut nunanut allanut tunngasunut ingerlatsinerimut tunngasuni pingaartitaannut siursaataasunut aningaasanik tapiissuteqartarnikkut suliarineqartarportaaq. Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik taamaalilluni 2018-imi 400.000 DKK-iuteqarpoq angalanernut, aqqissuussinernut peqataanernut suliaassanulluunniit aalajangersimasunut atugassanngortinneqarsinnaasunik. Taamaalillutik allanik suliallit Kalaallit Nunaata soqutigisaanut Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmit taperserneqarlutik sinniisuusarput.

Kiisalu Kalaallit Nunaata Bruxellesimi aamma Washingtonimi sinniisoqarfii taamatullu Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfiup Nuummi allaffeqarfia sulinerimik misiliisartoqarnermik pilersitsipput, tassani ilinniagaqartut Naalakkersuisut nunanut allanut tunngatillugu naalakkersuinikkut ingerlatsinerat ilinniartarlugu.

2.8 Nunani tamalaani ataatsimeersuarnerni peqataaneq nunanillu allaniit tikeraartoqarneq

Nunanit tamalaaneersut ataatsimeersuarnerinut peqataasarnerit Kalaallit Nunaanni naalakkersuinikkut ingerlatsineq kalaallillu pingaartitaat taamatullu Kalaallit Nunaat nunanut tamalaanut oqaluttuaralugit saqqummiussisarnissamut periarfissaapput. Minnerunngitsumik periarfissat maani nunatsinniittut soqutigineqalersinniarnissaannut periarfissaavoq, takornarissatut inuussutissarsiutinut aningaasaliisarnermullu

tunngatillugu ornitassatut taamatullu
suleqatigisassatut.

Ukiumi qaangiuttumi nunat tamalaat akornanni
ataatsimiinnerni isumasioqatigiinnernilu arlalinni
kalaallinit peqataaffigineqartarsimapput,
soorluttaaq Kalaallit Nunaat siornatigut
naleqqiullugu nunanit allanit pingaarutilinnut
qaaqqusisuusarsimasoq.

Aalisarnermut Naalakkersuisoq ulluni 2.-4.
oktober 2018-imi Issittup imavissua pillugu nunat
tamalaat aalisarnej pillugu isumaqatigiissutaanni
atsiorluni katerisimaarnermi qaaqqusisuuvoq.
Isumaqatigiissummi peqataasut tassaapput
Kalaallit Nunaat, Canada, USA, Rusland, Norge,
Savalimmiut, Island, EU, Korea Kujalleq, Japan,
Kina. Issittup Imartaani Aalisarnej pillugu
paasissutissanut annertunerusunut immikkoortoq
17.3 -mut innersuussisoqarpoq.

Nunanut Allanut Naalakkersuisoq januar 2019-imi
Arctic Frontiersimi katersuunnermi pingaarnertut
oqalugiartut ilaattut peqataavoq.

Aaqqissuussinermi sammisaq tassaasimavoq
Smart Arctic aamma Issittumi allanngornernut
periarfissiilluartumik aaqqiinerit
isiginiarneqarlutik. Oqalugiarnermi
Naalakkersuisumit pingaartinneqarput
aatsitassarsiornej isiginiarlugu Kalaallit Nunaata
anigaasarsiornikkut ineriartornermi periarfissai
kiisalu sapinngisamik pitsaanerpaamik
avatangiisinik illersuinermi
oqimaatigiissitsinerup pisariaqartuunera.

3 Naalagaaffiit Nunanut Allanut, Illersornissamut aamma Sillimaniarnermut ataatsimoorussamik politikkiat

3.1 Naalagaaffeqatigiit ataatsimiittarneri

Statsministeri, Lagmandi aamma Naalackersuisut Siulittaasuat naalagaaffeqatigiinni tulleriarlugit ukiumoortumik ataatsimiittarput.

Naalagaaffeqatigiit ataatsimiinnerat kingulleq ulluni 11.-13. april 2019-imi Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarpoq.

Peqatigisaanik atorfilittatigut immikkoortumik nunat marluk atorfilittaat ataatsimiittarput Statsministereqarfiup Naalackersuisoqarfiani pisortaq, Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisoqarfiani pisortaq aamma Lagmandip allaffiani naalackersuisoqarfimmi pisortaq peqataasarlutik.

3.2 Danskit Nunanut Allanut Ministereqarfiannik suleqateqarneq

Danskit nunanut allanut ministereqarfiata aamma Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup akornanni qanimut suleqatigiittoqarpoq, tassani Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartuni suliaasaqarfimmi arlalinni. Nunanut Allanut Ministereqarfik aamma Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik tamatumani saniatigut Kalaallit Nunaannut aamma Issittumut attuumassuteqartuni nunani tamalaani aqqissuussinerni peqatigiillutik akuttunngitsumik peqataasarpup.

Attaveqatigiinneq pingaartumik Nunanut Allanut Ministereqarfiup Issittumut aamma Amerika Avannarliup immikkoortortaanut (ANA) pisarpoq, taanna Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik nunanut allanut tunngasunik sulianik Nunanut Allanut Ministereqarfimmi ataqatigiissaarisuulluni. Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfimmi aqutsisut aamma Nunanut Allanut

Ministereqarfimmi aqutsisut Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik sillimaniarnermi nunanullu allanut tunngasunik politikikkut suliat pillugit ingerlaavartumik oqaloqatigiittarput. Tamanna pingaarnerusutigut pisarpoq atorfilittat ingerlaavartumik oqaloqatigiittarnerisigut kiisalu danskit aamma kalaallit tungaanniit naalackersuisut akisussaasut akornanni ataatsimiinnissat piareersarnerinut, malitseqartittarnerilu tapiliunneqarlutik.

Allaffissornikkut Oqalliffik

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfiini nunani allani sulisui Namminersorlutik Oqartussat aamma danskit nunanut allanut ministereqarfiata akornanni isumaqatigiissutaat naapertorlugu sulisitaasarpup. Namminersorlutik Oqartussat Danmarkimi ministereqarfiit danskit ambassadeqarfiini immikkut ilisimasalinnik sulisoqartut assigalugit immikkut aallartitaqarnermi akigititaq akilertarpaat. Naatsorsueriaaseq Aningaasaqarnermut Ministereqarfimmit aalajangersarneqarsimavoq akigititamullu ilaatigut apeqqutaalluni sumiiffinni akit akissarsiallu qaffasissusaat kiffartuussinerillu taakkununga ilaasut. Akigititaq Nunanut Allanut Ministereqarfik isumaqatigiissuteqarfiginikkut ukiumoortumik aalajangersarneqartarpoq. Immikkut aallartitaqarnermi akigititat ukiuni kingullerni malunnaatilimmik qaffassimappup, ilaatigut nunarpassuarni aarlerinartut sakkortusiartuinnartut pissutigalugit sulisut suliertortitat pillugit suli annertunerusumik isumannaallisaasoqarnissaanik pisariaqartitsineq pissutigalugu. Sulisut aningaasarsitinneqartarnerat kiisalu nunami allami sulinermi tapit Nunanut Allanut Ministereqarfik aqqutigalugu tunniunneqartarput.

Kalaallit nunaata Sinnisoqarfiinik nutaanik

ammaanissat pillugit aalajangiineq taamaalilluni Nunanut Allanut Ministereqarfik aamma suleqatigalugu ingerlanneqassapput, taakku nalinginnaasumik danskit ambassadeqarfiinut atasumik inissinneqartarlutik Nunanut Allanut Ministereqarfik aqcutigalugu nunanik tiguisunik piginnaatitaasarlutik.

Allaffissornikkut oqalliffimmi Nunanut Allanut Pisortaqarfiup aamma danskit nunanut allanut ministereqarfiata akornanni ukiumut aalajangersimasumik ataatsimiittoqartarpoq, tassani sulianik suliarinninnermi akigitat, nunani allani Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiinik aallartitaqarneq pilersitsineq aamma aallartitaqarneq ingerlatsinerlu pillugit pingaartumik allaffissornikkut apeqqutit eqqartorneqartarlutik.

Allaffissornikkut Oqalliffimmi ilaasortat tassaapput Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfimmi Naalackersuisoqarfimmi Pisortaq aamma Nunanut Allanut Ministereqarfimmi Suliffeqarfimmut Innuttaasunullu Kiffartuussivimmut (COO) pisortaq. Ataatsimiinnerit Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik nikittaanneqartumik ingerlanneqartarput.

Nunanut Allanut Ministereqarfiup Innuttaasunik Kiffartuussivianik aamma Internationale Operationsstabimik suleqateqarneq

Danskit nunanut allanut ministereqarfiata Innuttaasunut Kiffartuussivia tassaavoq nunani allani angalanerit nalaanni danskit naalagaaffianni innuttaasut tamaasa inuttut ajornartorsiulernerini ikiorsiivik, assersuutigalugu napparsimaneq, toqusoqarnera, paarnaarussaaneq, passip annaanera il.il. Tamanna nalinginnaasumik Kunngaqarfiup Danmarkip Aallartitaqarfii aqcutigalugit, taanna ilaqquttanut, napparsimmavimmut, eqqartuussissuserisumut il.il. atassuteqartarluni.

Danskit nunanut allanut ministereqarfia aningaasaqarnikkut ikiuussinnaanngilaq, aamma "ambassadeqarfiup akiligaanik angerlamut angalasoqarsinnaanngilaq", ilaqquttaniit imaluunniit aningaaserivimmiit akiliisoqarnissaanik qularnaveeqquisiisoqarsimanngipput.

Danskini oqartussat aamma kalaallit angalanerini siunnersortitut ikiuinissamut tamakkiisumik akisussaapput, aamma Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik Nunanut Allanut Ministereqarfiup Innuttaasunut Kiffartuussivia peqatigalugu ukiuni makkunani tamanna pillugu Kalaallit Nunaanni paasititsiniaanermut annertunerusumik suliaqarluni.

Ukiuni kingullerni Nunanut Allanut Ministereqarfiup Innuttaasunik Kiffartuussivianik, ullumikkut 30-t missaannik sulisoqartumi ingerlaavartumik oqaloqatiginnittoqartarpoq. Ajunaarnersuaqartillugu Københavni Internationale Operationsstabi (IOS) Nunanut Allanut Ministereqarfiup Innuttaasunut Kiffartuussivianit aggersarneqartarpoq, oqartussanit assigiinngitsunit, angalatitsivinnit aamma sillimmasiisarfinniit sinniisut tassaniipput, sukkaasumik assigiiartumillu paasissutissanik attuumassuteqartunik ingerlatitseqqinnissaq qulakkeerniarlugu. Ajunaarnersuaqarfiusumi ilaqutaqaraanni ilaqquttat sianerfigisinnaasaannik pilersitsisoqarsimavoq.

Den Internationale Operationsstab tassaavoq pisortani oqartussat, tassa Nunanut Allanut Ministereqarfik, Statsministereqarfik, Illersornissamut Ministereqarfik, Upalungaarsimanermut Aqutsisoqarfik, Politiit kiisalu ingerlataqartut namminersortut tassunga ilanngullugit angallassisartunut sillimmasiisarfinnullu sinniisut.

Bruxellesimi 22. marts 2016-imi pisuni

peqqarniisaarniartut saassussinerisa malitsivigisaanik Namminersorlutik Oqartussat aamma Nunanut Allanut Ministereqarfiup ajornartoornermi upalungaarsimaneq pillugu suleqatigiinneq aqqissuuteqqinniarlugu toqqarsimavaat. Københavnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia ullumikkut Internationale Operative Stabimi aalajangersimasumik ilaasortaavoq, nunanilu allani ajornartorsiulernernut tunngasut paasissutissat tamarmik Københavnimi Sinniisoqarfimmit Nalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfianut aamma Nuummi Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmut ingerlateqqittarlugit. Malitseqartitsinermut, politikikkut ilisimatitsinermut kiisalu Kalaallit Nunaanni innuttaasunut ilisimatitsinermut Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfiani Tusagassiivik suleqatigalugu akisussaasuvoq. Ajornartorsiulernerni pisariaqartillugu ulloq unnuarlu paasissutissanik ingerlatitseqqiisoqartarpoq.

3.3 Danskil illersornissamut Ministereqarfiannik suleqateqarneq

Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik sillimaniarnermut illersornissamullu politikikkut suliassanut tunngasunik Naalakkersuisunut siunnersuinissamut Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik pingaarnertigut akisussaavoq. Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik aamma Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik danskil sakkutuuni suliassanik naammassinninnerannut naleqqiullugu akisussaasutut oqartussaavoq. Taakku saniatigut Kalaallit Nunaanni oqartussat aamma Illersornissamut Ministereqarfiup akornanni toqqaannartumik suleqatigiiffippassuaqarpoq, pingaartumik upalungaarsimanermit, Ujaasinermit Annaassiniarnermullu, aalisarnermik nakkutilliinermit il.il. tunngasunik,

Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuisoqarfinnit ataasiakkaanit isumagineqartunik.

Issittumi Sakkutooqarfik

Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfiup aamma Nuummi Issittumi Sakkutooqarfiup akornanni suleqatigiilluartoqarpoq. Issittumi Sakkutooqarfik tassaavoq Danmarkimi Sakkutuut Pisortaata ataaniittoq ataatsimut sakkutuunik aqutsisoqarfik. Issittumi Sakkutooqarfik Kalaallit Nunaanni aamma Savalimmiuni sakkutuunut tamanut kiisalu Danmarkimi ikorsisartumut annikinnerusumut ataatsimut aqutsisuvoq. Illersornissamut Ministereqarfik aamma Pituffimmi atassuteqarnermut officerimik ataatsimik inissitaqarpoq. Kalaallit Nunaata sineriaani sumiiffinni pingaaruteqartuni Issittumi Sakkutooqarfik sakkutuut timmisartuinut sakkutuunut mittarfeqarlunilu sakkutooqarfeqarpoq kiisalu qimussimik alapernaarsuisut Sirius. Issittumi Sakkutooqarfiup suliassaa pingaarneq tassaavoq Kalaallit Nunaata aamma Savalimmiut illersorneqarnissaat sorsunneqannginnerullu nalaani alapernaarsuineq aamma namminersortuunermik illersuineq. Suliassanik taakkuninnga naammassinninneq Naalagaaffeqatigiit nunataanni piumasaqaatinut tunngaviuvoq; imaatigut kiisalu silaannakkut nunamilu. Sakkutuutut pingaarnertut suliassanut tunngavissat iluanni Issittumi Sakkutooqarfiup aamma sakkutuujungitsunut sammisunik suliassanut arlalinnut akisussaaffeqarluni. Assersuutigalugu Kalaallit Nunaata eqqaani imaani Joint Maritime Rescue Coordination Centretut (JMRCC) ujaasinermit atatillugu suliniutinik Issittumi Sakkutooqarfik ataqatigiissaarisuvoq. Suliassat allat, Issittumi Sakkutooqarfimmit ataqatigiissarneqartut tassaapput Kalaallit Nunaanni imaatigut aalisarnermik alapernaarsuineq, imaani

avatangiisinik nakkutilliineq kiisalu Kalaallit
Nunaanni immap assinganik uuttuinerup
naammassiniarnerani sulineq. Kalaallit Nunaanni
Politimesteri sinnerlugu Avannaarsuani aamma
Tunup avannaani nunami allanngutsaaliukkami
Sakkutuut Qimussertartut Sirius politiitut
oqartussaapput, soorlu aamma sinerimmi
nunaqqatigiinnut ikiuuttarlutik.

Sakkutuujunissamut misiliineq

Aatsaat siullermeertumik Kalaallit Nunaanni
inuusuttut Danmarkimut angalaqqaarnatik 2018-
imi sakkutuujunissamut misilitsissinnaalerput.
Tungaviusumik ilinniarnarup ingerlanneqarnera
suli Danmarkimi ingerlanneqartarpoq. Angutit
arnallu 18-inik ukioqalersimasut tamarmik
misilitsinnissamut tikilluaqusaapput, tamanna
ulluni 19. - 21. novembarimi Nuummi Dronning
Ingridip napparsimmavissuani
ingerlanneqartarpoq. Misilitsinneq nalunaaquttap
ataatsip affaatalu missaanik sivirususeqartarpoq
silassorissutsikkut misilitsinnermik, nakorsamit
misissorneqarnermik ilitsersuunneqarnermillu
imaqarluni. Nuummi misilitsinneq illersornissaq
pillugu isumaqatigiissutaasup nutaap januar
2018-imi atuutilersup malitsigaa, siunertaasorli
tassaavoq Sakkutuut 2019-imili illoqarfinni
ilinniarnertuunngorniarfiusuni sisamani -
Nuummi, Sisimiuni, Aasianni aamma Qaqortumi
sakkutuujunissamut misilitsinnermik
neqerooruteqarsinnaasut.

4 Issittumi suleqatigiinneq

4.1 Issittumi Siunnersuisoqatigiit

Issittumi Siunnersuisoqatigiit siunnersuisartuupput Issittumi naalagaaffiit arfineq pingasuusut ilaasortaaffigisaat ukuusut; USA, Canada Island, Norge, Sverige, Finland, Rusland aamma Kunngearfik Danmark, tassunga ilaallutik Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut. Issittumi Siunnersuisoqatigiit maannakkut Issittumut tunngassuteqartunut nunat tamalaat oqallittarfiattut pingaarnerpaatut isigineqarput.

Taakku saniatigut Issittumi Siunnersuisoqatigiit arlalinnik alaatsinaattut ilaasortaqrput issittumi Siunnersuisoqatigiit ammasumik ataatsimiinnerinik peqataasinnaasut suleqatigiissitatigullu Siunnersuisoqatigiit sulinerannut ikiuuttarsinnaasunik. Kalaallit Nunaat suleqatigiissitani Conservation of the Arctic Flora and Faunani (CAFF) aamma Sustainable Development Working Groupimi (SDWG) Kunngearfik sinnerlugu aallartitani siuttuulluni taamatullu Task Force on Improved Connectivity in the Arcticimi (TFICA) siulittaasooqataalluni.

Issittumi Siunnersuisoqatigiinnut siulittaasuusarneq naalagaaffiit Issittumiittut arfineq pingasut akornanni nikerartarpoq. Kunngearfik Danmark 2009-2011-mi siulittaasuutitaqarpoq taamaalillunilu 2025-2027-mi siulittaasuutitaqarpoq 2021-imilu Ruslandimit paarlanneqassalluni.

Issittumi Siunnersuisoqatigiit Ministeriisa Ataatsimiinnerat 2019

Issittumi Siunnersuisoqatigiit ministeriisa ulloq 7.maj 2019 Finlandimi Rovaniemi

¹ Maannamiit Naalackersuisoq.

ataatsimiinnissaani Finland qaaqquisuuvoq. Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalackersuisoq¹ Naalackersuisut sinnerlugit peqataavoq. Naalackersuisoq Kunngearfiup Danmarkip aallartitaanut peqataavoq.

Ataatsimoorussamik ministerit oqaaseqaataat aamma siulittaasumiit oqaaseqaat akuerineqarput. Tassani sammineqarput Finlandip siulittaasuunerani inernerit pingaarnerit sisamanik qulequtaqartut: Avatangiisinik illersuineq, attaveqarneq, silasiornikkut suleqatigiinneq aamma ilinniartitaaneq.

Tamatuma saniatigut Finlandip siulittaasuunerani angusat kiisalu Issittumi Siunnersuisoqatigiit Senior Arctic Officialip nalunaarusiai pilersaarutaalu aalajangersimasut pillugit Finlandip siulittaasuunerani nalunaarusiat saqqummiunneqarput ministeriniillu tamanit akuerineqarlutik. Ataatsimiinnermi Issittumi naalagaaffiit ataavartumillu peqataasut tamarmik naatsumik ilanngussaqrput. Kunngearfiup Danmarkip ilanngussai danskit nunanut allanut ministeriata, Naalackersuisoq kiisalu Savalimmiuni Nunanut Allanut Niuernermullu ministeriata akornanni avinneqarsimapput.

Naalackersuisup oqalugiarnermi ilaatigut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiinneq Kalaallit Nunaanni Issittumilu inuit atugarissaarnissaasa qulakkeerneqarnissaa pingaarnerarpaa. Tamatuma saniatigut Issittoq pillugu soqutiginninnerup annertusiartornera Naalackersuisumit tikilluaqquneqarpoq, tassa soqutiginninneq eqqortumik ingerlanneqarluni suliassaqrfinni arlalinni innuttaasunut iluaqutaassamat erseqqissarlugulu issittormiut suleqatigiinnerat kinguaariinnut tulliuuttunut periarfissanik pilersitsissamat.

Naalakkersuisoq Islandip nunanut allanut ministeria Guðlaugur Þór Þórðarson, Arctic Economic Council-ip siulittaasussaa Heiðar Guðjónsson aamma Inuit Circumpolar Council ingerlalluartumik eqqartueqatigai.

Ministerit ataatsimiinneranni International Maritime Organization (IMO) alaatsinaattut nutaatut ilanngunneqarpoq, taamaalilluni alaatsinaattut tamarmiusut 39-ulerlutik.

Islandip 2019-2021-imi Issittumi Siunnersuisoqatigiinnut siulittaasunngornera

Islandip siulittaasuuffik Finlandimi Rovaniemimi ulloq 7. maj 2019-imi ministerit ataatsimiinneranni tiguaa tullianillu maj 2021-mi ministerit ataatsimiinnissaannut siulittaasuussalluni. Islandi siulittaasuuffimmi uku sisamat salliutissavai: Issittup imartaani avatangiisit, silap pissusaa aamma piujuartitsinermik tunngaveqartumik nukissiuutitigut aaqqiinerit, Issittumi inuit inuiaqatigiillu, aammalu Issittumi Siunnersuisoqatigiit nukittunerusoq. Salliutitat taakku sisamat ukiunut tulliuuttunut marlunnet tunngaviussapput.

4.2. Arctic Circle

Arctic Circle Assembly (ACA) tassaavoq Islandip suliniutaa Islandimi præsidentiusimasoq Ólafur Ragnar Grímssonimit aallartinneqarsimasoq, tassaallunilu Issittup siunissaa pillugu nunat tamalaat oqallittarfiat suleqatigiiffiallu annerpaaq. Taanna ammasuuvog nalaakkersuisunit, kattuffinnit, suliffeqarfinnit, universitetiniit, nutaaliorfennit, avatangiisinut suliniaqatigiiffinnit, nunat inoqqaavinit allallu soqutiginnittunit Issittup ineriartornissaa pillugu peqataaffigineqartoq.

ACA-p iluaqutissartaa ilaatigut tassaavoq

politikkikkut tunngavinnik periutsinillu pituttorsimangimmat, kisianni nunat namminersortuunngitsut, nunap immikkoortui sinniisoqarfiillu tamarmik nunarsuup sinneranit ministeriunerit allallu sinniisoqarfiit naleqatigalugit ataatsimiittarfissuarni oqallittarfinniluunniit oqalliseqatigisinnaavaat. Taamatut periuseqarneq immikkuullarissuuvog nunallu tamarluinnaasa akuerinikuusaat atugarillualereerlugulu.

Naalakkersuisut siornatigut ACA-nut peqataasareerput, aamma soqutigisaqartut nunatsinneersut ACA-mut peqataasarput, 2018-imi nunatsinnit peqataasut aatsaat taamak amerlatigalutik. ACA-mut peqataasut nunatsinneersut allat ilisimatusarnermut, ilinniartitaanermut, suliffeqarninnut, aningaasaateqarfennut allanullu atatillugu suliaqartuupput.

ACA 2018-imi peqataasut 2000-it sinnerpaat, nunat assigiinngitsut 60-it sinnerlugit peqataallutik. Taamaammatt Arctic Circle Assembly Naalakkersuisunut nunatsinnullu pingaaruteqartutut nalilerneqarpoq.

Arctic Circle Assembly oktober 2018

Inersuarmi eqqartuineq - Developing Greenland through Research

Attuumassuteqarneq kiisalu aallarneeqataasup siornatigut Islandimi præsidentiusimasoq saaffiginninnera aallaavigalugit Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik Nuummi silap pissusaanik Ilisimatusarfik kiisalu Jens K. Lyberth Royal Greenlandimeersoq taamanikkullu ilisimatusarnermut akisussaasoq suleqatigalugit Arctic Circle Assembly 2018-imi Kalaallit Nunaat pillugu ataatsimeersuarnissamik peqataallunilu ataqatigiissaarisimavoq.

Aaqqissuussisut Kalaallit Nunaat oqaluserisassanut ilanngukkusuttupilussuaat taamaammallu Naalakkersuisut inersuarmi ataatsimeersuarnermi inissaqartinneqarput. Inersuarmi eqqartuineq inersuarmi annerpaami ingerlanneqartarpoq isiginnaartoqarnerpaasarlunilu. Ataatsimiinnermi siunertaq tassaasimavoq Arctic Circle Assemblymi peqataasut takutissallugit Naalakkersuisut, Kalaallit Nunaanni ilisimatuut suliffissuaqarfiillu ataatsimoorlutik oqariartuutigigaat ilisimatusarneq inuiaqatigiinnut iluaqutaassasoq.

Nunat Avannarliit Killiit sammisaqartitsillutik ataatsimeersuarnerat

Savalimmiut aamma Island peqatigalugit Nunat Avannarliit Killiit siunnersuisoqatigiivini "Geopolitics in the Westnordic countries"-imik aaqqissuussisimapput, tassani Nunanut Allanut Naalakkersuisoq Islandimi nunanut allanut ministeri Guðlaugur Þór Þórðarson aamma Savalimmiuni Nunanut allanut Niuernermullu naalakkersuisunut ilaasortaq sammisaqartitsinermik ammaasuvoq. Maannakkut nunarsuarmi inissisimanermut pingaartumik Issittumi Kalaallit Nunaata nunarsuarmi inissisimanermini pingaaruteqarnera Naalakkersuisumit erseqqissarneqarpoq.

Aaqqissuussinerit allat

Taakku saniatigut Kalaallit Nunaata Washington D.C.-imi Sinniisoqarfiata Amerikami senatori Lisa Murkowski Alaskameersoq aamma Arctic Encounters², kiisalu Maine International Trade Centerimi Maine North Atlantic Development Office peqatigalugit aaqqissooqataaffigisaani aaqqissuussinerit arlaliupput.

² Seattlemi ukiut tamaasa Issittoq pillugu politikikkut ataatsimeersuarneq annerpaaq ingerlanneqartarpoq - aamma

Arctic Circle Korea Forum

Kalaallit Nunaata Islandimi Sinniisoqarfiani Pisortaq ulluni 7. - 8. december 2018-imi ataatsimeersuarnermi "The Future of the Arctic: Arctic States - International Cooperation"-imi oqalugiartussatut kiisalu oqallinnermi apeqqarissaarneqartussatut qaaqquneqarsimavoq. Oqalugiartut akornanniissimapputaaq SAO-mi siulittaasoq Einar Gunnarsson, EU-mi Issittumut Ambassadóri Marie-Anne Coninx, Japanip Issittumut ambassadória Eiji Yamamoto, Kinap Issittumut Ambassadória Gao Feng, Koreap Issittumut Ambassadória Park Heung-Kyeong, kiisalu David Bolton, siusinnerusukkut ambassadóriusimasoq aamma Wilson Centerimut, Washington D.C.-imi sinniisuusoq.

Tassani Issittumi naalagaaffiit akornanni suleqatigiinneq, Asiamiut Kalaallit Nunaannik soqutiginninnerat uagullu tamanik suleqateqarnissamut periarfissagut eqqartorneqarput. Peqataasut arlallit naapertorlugit pitsaasuumik immikkut maluginiarneqagassaavoq Kinamiit, Japanimiit, Koreamiit, Canadamiit, USA-miit, Islandimiit aamma EU-miit sinniisut assigalugit Kalaallit Nunaata ataatsimiinnermi tassani peqataanera.

Sinniisoqarfimmi pisortap ilaatigut erseqqissarpaa Naalakkersuisut suliassaqarfinnik arlalinnik tiguisimammata aamma Kalaallit Nunaanni suleqatigiinnissamut aningaasaliisoqarnissaanullu ammasut. Taakku saniatigut qaffasissumik inissisimasut ataatsimiittarnerinut aamma Kalaallit Nunaanni aaqqissuunneqartunik tikeraarnernut assersuutit arlallit takutinneqarput, taamaalilluni Naalakkersuisup Kalaallit Nunaannut isiginnilersilluni aamma politikikkut aquttuni naalakkersuisunilu pisortani

Washington, D.C.-imi nutaaliorkfik Woodrow Wilson Center.

sunniuteqarluni.

4.3 Nunap Inoqqaavisa Allattoqarfiat (IPS)

Nunap Inoqqaavisa Allattoqarfiata (IPS) nunap inoqqaavisa sinniisuisa (Permanent Participants) Issittumi Siunnersuisoqatigiinnut peqataanerat tapersersugaraat, taamatutaaq Inuit Circumpolar Council (ICC).

Allattoqarfik Tromsømi Issittumi Siunnersuisoqatigiit allattoqarfianni inissisimavoq ilaannakuusumillu Danmarkimit aningaasalersorneqarluni. Anna Degteva pisortanngorpoq, russit nunap inoqqaavisa peqatigiiffiannut Vepsimik taaneqartartunut ilaasoq.

4.4 Piujuartitsinissamik tunngaveqarluni ineriartortitsineq pillugu suleqatigiissitaq (SDWG)

Namminersorlutik Oqartussani Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup Piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiiffimmi (SDWG) Naalagaaffeqatigiup peqataanera isumagaa, Kunngeqarfik sinnerlugu aallartitani siuttuulluni. Taamaaliortoqarpoq Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinnut tunngatillugu Kalaallit Nunaata nunani tamalaani soqutigisaasa aallunneqarnissaannut ilanngullugu, taamatutaaq Issittumi nunap inoqqaavinik attaveqartarnermi.

Inuit Issittumiittut SDWG-mit soqutigineqarput, inuiaqatigiit ineriartortitaaneranni Issittumi nunap inoqqaavinik peqataalersitsinissaq akuliutsitsinissarlu tassani pineqarlutik.

Taamaalilluni Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik Kunngeqarfiup inissisimaneranut tunngatillugu

ataqatigiissaarisuuvoq sulissutiginnittartuullunilu SDWG-llu ukiup affakkaartumik ataatsimiinnerinut allanullu peqataasarluni. SDWG-p siunertaraa Issittumi piujuartitsinissamik tunngaveqarluni ineriartortitsinissap siuarsarneqarnissaa, ilaatigut peqqinnissamut tunngasuni suleqatigiinnikkut taamatullu issittormiuni aningaasaqarnermut, inuuniarnermut, kultureqarnermut avatangiisinullu tunngatillugu piujuartitsinissamik tunngaveqarluni nunani issittumiittunik inuiaqatigiinnillu issittormiunik nunap inoqqaavisa piginnaatitaaffii ataqqillugit ineriartortitsinermut tunngasut ataatsimoortumik paasineqartarnissaannut atortussanik ineriartortitsinermi.

Finlandip siulittaasuunerani Kalaallit Nunaat ilaatigut Issittumut atasumik avatangiisinut sunniinernik nalilersuisarnerit pillugit suliniummi, Environmental Impact Assessment (EIA) kiisalu Issittumi imminut toquttarnerup pitsaaliornissaanut tunngasumi suliniummi (CREATEs) peqataasimavoq. Tamakku saniatigut Kalaallit Nunaat peqqinnissaq pillugu immikkut ilisimasalinnut Arctic Human Health Expert Groupimut (AHHEG) suleqataavoq, tassaasut immikkut ilisimasallit suleqatigiiffiat aamma inuuniarnermut, aningaasaqarnermut, peqqissutsimut kultureqarnermullu tunngatillugu sulissutigineqartussanik nalunaarusianillu suliaqartartut.

4.5 Nunaviup immap naqqatigut avalassaanganera pillugu suliniut

Danskit naalackersuisui Savalimmiuni Naalackersuisut aamma Namminersorlutik Oqartussat peqatigalugit nunaviup toqqavia pillugu "submission"-imik saqqummiussinernik katillugit 5-nik tunniussisimavoq, Savalimmiut avannaani kujataanilu ("submission" 2) kiisalu Kalaallit Nunaata kujataani, avannamut kangiani

aamma avannaani (“submission” 3-t). Piumasaqaatinut tunngaviupput ilisimatuussutsikkut uppersaatinik saqqummiussinerit, immap naqqani nunap sananeqataatigut nalunaarsuinermi katersat tunngavigalugit, tassani 200 sòmilit iluanni nunaviup toqqavia 200 sòmilit qaangerlugit nunap sananeqataatigut isorartunerunera uppersarniarneqarluni.

“Submission” tassaavoq ilisimatuussutsikkut nalunaarsukkatigut atortut, Naalagaaffiit Peqatigiit Nunap toqqavia pillugu ataatsimiititaliattut taaneqartumut tunniunneqartut (the Commission on the Limits of the Continental Shelf, “CLCS”) Naalagaaffiit Peqatigiit Imaani pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissutaanni aalajangersarneqartut suleriaatsit naapertorlugit. Nunaviup toqqavia pillugu ataatsimiititaliarsuarmi immikkut ilisimasallit, FN nunanit ilaasortanit arlalinneersut, taamaalillutik ilisimatuussutsikkut nalunaarsukkatigut atortunik kinaassusersiunngitsumik nalilersuissapput, aamma saqqummiussinermi ilisimatuussutsikkut uppersaaneq eqqortuunersoq nalilissallugu.

Nunanut allanut naalackersuisoqarfiup Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiornermullu Naalackersuisoqarfik peqatigalugu sulinermi tassani Kalaallit Nunaata peqataanera isumagaa. Taamaattumik 2016-imi augustip qiteqqunnerani New Yorkimi Naalagaaffiit Peqatigiit New Yorkimi qullersaqarfianni Kalaallit Nunaat sinnerlugu saqqummiussat pingasut saqqummiunneqarnerini Nunanut allanut naalackersuisoqarfimmiit aamma Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiornermullu Naalackersuisoqarfimmiit peqataasoqarpoq. Tassani Kalaallit Nunaanniit aamma Danmarkimiit atorfilittatut aallartitat Nunap toqqavianut

ataatsimiititaliamut saqqummiussat ilaat saqqummiuppaat, taassuma nunap toqqaviata allineqarnissaanut Kunngeqarfiup Danmarkip piumasaqaatai suliarissammagit.

Naalagaaffippassuarnit paasissutissat annertooujussuit Nunap toqqavia pillugu ataatsimiititaliami suliarineqarnissaminut utaqqissunneqareerput, taamaattumillu ajornakusoorpoq siulittuutigissallugu qaqugu Kunngeqarfiup immikkoortunut piumasaqaatit tunniussimasai suliarineqalissanersut. Suliarinninnertaa ukiunik arlalinnik sivisussuseqarsinnaavoq. Nunap toqqavia pillugu ataatsimiititaliami suliarinnittoqareerpat naalagaaffinnut sinerialinnut attuumassuteqartunut nammineq aalajangigassaassaaq piumasaqaatit imminnut qaleriittut pillugit killeqarfiliinissamut isumaqatigiissutissat isumaqatigiinniutigineqassanersut.

Ukiut tamaasa Arctic Ocean Workshopeqartoqartarpoq taamatullu issittumi naalagaaffiit sineriallit tallimat (A5) atorfilittatigoortumik ataatsimeeqatigiittarlutik. Tamakkunani nunat oqariartuutaasa qanoq issusii assigiinngitsut oqariartuutigineqartunullu piumasaqaatit inatsisitaasa nunamilu sumiiffinnut tunngasortaasa qanoq paasineqarnissaat saqqummiunneqartarput. Arctic Ocean Workshopi kingulleq aqqanilissaallu Sankt Petersbourgimi ulluni 2-5 oktober 2018-imi ingerlanneqarpoq, Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfimmit peqataaffigineqartoq, tullianillu isumasioqatigiinnissaq decembarimi 2019-imi ukiakkut USA-mi ingerlanneqassasoq naatsorsuutigineqarluni.

5 Nunat Avannarliit aamma Nunat Avannarliit Killiit Avannarliit Killiit suleqatigiinnerat

Nunat Avannarliit aamma Nunat Avannarliit Killiit
suleqatigiinnerannut Kalaallit Nunaat
peqataavoq. Nunat Avannarliit
suleqatigiinnerannut tunngaviusoq kiisalu
piffissami kingullermi sammisat pillugit
paasissutissat sukumiinerusut
pissarsiarineqarusuppata Nunat Avannarliit
pillugit Nassuiaat ukiumoortumik
saqqummertartooq innersuussutigineqarpoq.

6 Europamut tunngatillugu suleqatigiinneq – EU

Kalaallit Nunaat Europamiut kattunneranniit 1985-imi aninerminiilli isumaqatigiissutitigut EU-mut attuumassuteqartunik arlalinnik isumaqatigiissuteqarsimavoq. Taassuma saniatigut Kalaallit Nunaata Bruxelles-imi Sinniisoqarfia Namminersorlutillu Oqartussat qitiusumik allaffeqarfia EU-mik suleqateqarnerat ineriartortinneqarsimavoq sulisullu piginnaanngorsarneqarsimallutik. Suleqatigiinneq ukiut ingerlaneranni aalisarnerup tungaatigut suleqatigiinnermiit, nunanut allanut ingerlatsinikkut suliniutitigullu iluaqutaasunik EU-mut ilanngussuunernut, ilinniartitaanermut tunngasuni, missingersuutitigut tapiissuteqarnermut minnerunngitsumillu EU-mik suleqateqarnerup ineriartorluarsimanerusup malitsigisaanik isumaqatigiissuteqarnermut ineriartorsimavoq.

Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutitigut EU-mut attuumassutigisai tassaapput:

- Kalaallit Nunaata EU-mit aninera pillugu EU-mi isumaqatigiissummut ilanngussaq isumaqatigiissutaasoq
- Nunat imarpiup akianiittut EU-mut kattunnerat pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq, tassunga ilanngullugu EU-mi suliniutinut peqataasinnaaneq kiisalu aalisakkanik tunisassianik akitsuusersuinnginnissaq pillugu isumaqatigiissut
- Aalisarnikkut suleqatigiinneq pillugu

isumaqatigiissut tassungalu atasoq aalisarneq pillugu ilanngussaq isumaqatigiissutaasoq

- Politikikkut peqatigiilluni nalunaarut
- Ilinniartitaaneq isiginiarlugu suleqatigiinneq pillugu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerat
- EU-mi Northern Periphery and Arctic Programme-mi peqataaneq
- Diamantinik suliarineqanngitsunik avammut niurneq pillugu EU-mi Kimberley-mi suliami peqataanissaq pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq
- Uumasut nakorsaqrneq pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq
- Aatsitassanut tunngatillugu Letter of Intent – siunniussaqrnermik nalunaarut

EU-p sullissiviinit katillugit 320 million kr.-it missaannik nunatta karsianut ukiumut tapiisarnikkut EU tassaavoq Danmarkip naalagaaffimmut tapiissutaasa saniatigut nunatta karsianut annertunerpaamik tapiisartoq. Tamakku saniatigut Kalaallit Nunaata EU pingaarutilimmik suleqatigisarivaa. Tamanna aamma EU-mi suliniutinut nunatsinnit peqataaffigineqarsinnaasut iluaqutiginerinut aamma suliasaqrarfinnut attuumassuteqartunut allanut tunngatillugu, toqqaannanngitsumik missingersuutitigut tapiissutinik toqqaannartumik pissarsiffiineq ajortunut tunngavoq. Nunatta EU-mi isumaqatigiissummi OLT pillugu Kap. 4-mut ilanngunneqrnera suleqatigiinnissamut periarfissanik arlalinnik ammaassivoq, taamatuttaaq akitsuuteqanngitsumik eqqussisinaanermut, Europæiske Investeringsbankimiit (EIB) taarsigassarsinissamut periarfissanut il.il.

6.1 Aalisarnikkut peqatigiinnissamik isumaqatigiissut

Kalaallit Nunaata aamma EU-p akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut atatillugu Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfimmut (APNN) ikiuuttarpoq. Aalisarnikkut peqatigiinnissamik isumaqatigiissummik nutaanik tassunga atasumik tapiliussanik 2021-miit atuutilertussanik isumaqatigiinniarnert 2019-imi ukiup affaata aappaani aallartinneqassasut naatsorsuutigineqarpoq. Taassuma saniatigut APNN-ip nassuiaammut matumunnga pineqartumut ilanngussaa immikkoortumi 17.7-imi takuuk.

6.2 Ataatsimoorluni nalunaarut

Kalaallit Nunaata Danmarkillu Europa-Kommissionimik suleqateqarnissaannut ataatsimoorluni nalunaarut Naalackersuisut Siulittaasuata, Kim Kielsenip, Europa-Kommissionimi siulittaasup, Jean-Claude Junckerip taamanikkullu ministeriunerusup Helle Thorning-Schmidt ulloq 19. marts 2015-imi atsiortaat. Nalunaarummi siunertaavoq isumaqatigiissutinut tunngatillugu pisussaaffiit tamarmik peqataasunit pisussaaffigineqartut pingaarnerusutigut naalackersuinikkut takuneqarsinnaalernissaat aamma suleqatigiinnerup ineriartortinnissaanut siunertarineqartut allattorneqarnissaat. Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutip aalisarnerlu pillugu isumaqatigiissutip atortuulersinneqarnerat aatsitassallu pillugit oqaloqatigiinnerit ingerlaqqittut, kiisalu Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissamut periarfissat, suliassaqarfiit suleqatigiiffissat tamakkuupput ataatsimoorussamik nalunaarummi atortuulersinneqartut.

EU-p, Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni ataatsimoorussamik nalunaarummik nutaamik isumaqatigiinniarneq 2019-ip ingerlanerani qularnanngitsumillu 2020-mi inississasoq naatsorsuutigineqarpoq. Neriutiginerpoq Europa-Kommissionip nutaap

inissinneqarnerata kingorna, november 2019- imut pilersaarutaasumut ataatsimoorussamik nalunaarut nutaaq atsiorneqassasoq.

6.3 EU-p aamma Kalaallit Nunaata akornanni peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut

EU-p aamma Kalaallit Nunaata akornanni attuumassutit pillugit siunnersuisoqatigiit 12. marts 2014-imi aalajangiinerisigut pilersaarusiimi anguniakkat nalunaarutiginnissaannut anguniarnissaannullu piffissami ukiuni 7-imi 1,6 mia. kr.-it tungaanut EU-miit isertitaqarnissaq Kalaallit Nunaanni qulakkeerneqarsimavoq, Kalaallit Nunaat pillugu aalajangiinerni, peqatigiinnissamut isumaqatigiissut taamatut EU-mi ilisimaneqartoq EU-mi suliassatut anguniakkat nalunaarusiorfigineqarlutillu anguniarneqassallutik.

Suliniuteqarnissamut allagaq Europa-Kommissionip kiisalu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut akornanni annertuumik tusarniaasoqareerneratigut september 2014-imi Europa-Kommissionimit akuerineqarpoq.

Ilinniartitaaneq suleqatigiinnermi sammeneqartussatut toqqarneqarsimavoq taamaalillutik peqataasut tunngaviatigut 2007- imiit 2013-imut pilersaarusiorneqartutuulli sammisaqarnertik ingerlateqqiinnarnarsimallugu. Piffissami pilersaaruteqarfiusumi matumani 2014-imiit 2020-mut inuussutissarsiutinut ilinniartitaanerit meeqqallu atuarfiat immikkut pingaartinneqassapput.

Peqatigiinneq pillugu isumaqatigiissummumut tunngatillugu atulersitsineq taamaalillunilu sulineq suli Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmit

isumagineqassaaq, Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik, Inuussutissarsiornermut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik kiisalu Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip EU-mi Sinniisoqarfia suleqatigineritigut.

Ilinniartitaanermut tunngassuteqartuni naalakkersuinikkut oqaloqatigiinniarluni ataatsimiittarnerit

Ulluni 22.-24. august 2018-imi Europa-Kommissionip aamma Namminersorlutik Oqartussani Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup, Inuussutissarsiornermut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup kiisalu Bruxellesimi Sinniisoqarfiup Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfiata akornanni ukiup affakkaartumik naalakkersuinikkut oqaloqatigiinniarluni ataatsimeeqatigiinneq Qaqortumi ingerlanneqarpoq. Tamatuma saniatigut Kommune Kujalleq, Kommuneqarfik Sermersooq kiisalu Qeqqata Kommunια peqataapput.

Ilinniartitaanermut attuumassuteqartut, inuiaqatigiit aningaasaqarnerat kiisalu pisortat pisiortornerinut attuumassuteqartut saniatigut Kommunit kommuni iluanni pissutsit suliniutillu saqqummiuppaat. Saqqummiussinerit taamaalillutik nuna tamakkerlugu pilersaarutit kiisalu sumiiffinni pissutsit ineriartornerinik takussutissiipput. Europa-Kommissionip peqatigiinnermik isumaqatigiissutip OLT-imik aaqqissuussinerit ataatsimuulersinnissaa pillugu EU-p pilersaarutai saqqummiuppai.

Ulluni pingasuni ataatsimiinnermi aamma nunaqarfimmut Igalikumut takusassarsionnissamat piffissaqarsimavoq, tassani EU-mit aallartitat nunaqarfimmi

savaateqarfiusumi atuarfimmi pissutsinik takusaqarsinnaasimallutik. Qaqortumut uternermi aamma Qanisartuuni savaateqarfimmi angerlarsimaffimmi atuartitsiffiusumi tikeraarnissamat periarfissaqarsimalluni. EU-p Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanikkut suliniutinut aningaasatigut tapiissutaat 2018-imi 30,4 mio. eurot missaaniipput, tassa 226 mio. kr.-it missaat.

Februar 2019-imi tullianik ataatsimiinneq Bruxellesimi ingerlanneqarpoq. Ataatsimiinnermi tassani siuliani taaneqartut naalakkersuisoqarfiit peqataapput, Peqatigiinnermik isumaqatigiissutip atuutsinnerani suleqataasut, Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfiata saniatigut.

Tamatuma saniatigut Kommune Qeqertalik siullermeertumik peqataavoq. Kommuni ilinniartitaanikkut ingerlataqarfiup iluani anguniakkat unamminartullu pillugit paasissutissiivoq. Europa-Kommissionimii nunanik tamalaanik suleqateqarnermut ineriartortitsinermullu Pisortaneqarfimmiit atorfillit EU-p tungaaniit suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutip piviusunngortinneqarnissaanut akisussaasut peqataapput.

Pingaartumik kommunit naalakkersuinikkut oqaloqatigiinniarluni ataatsimiinnernut peqataanerit Kalaallit Nunaanni sumiiffinni assigiinngitsuni ilinniartitaanermut tunngasunik sulissutigineqartut pillugit erseqqissumik ajunngitsorsiassaavoq paasissutissanillu piviusunik pissarsissutaalluni. Taamaalilluni Europa-Kommissioni pingaartumik meeqqat atuarfiannut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni pissutsinik assigiinngiaarnerusunik tigussaanagerusunillu paasisaqarpoq.

Bruxellesimi ataatsimiinnermi Kalaallit Nunaat pillugu aalajangiinnermi suleqatigiinnermut misiligutaasumik suliniutaasinnaasut annikinnerusut aallarniutaasumik

oqallisigineqarput. Taakku 2019-imi tullianik ataatsimiinnissamut oqallisigeqqinneqassapput.

6.4 Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut (OLT-mik aaqjissuussineq)

Maannakkut OLT-mi kattunnissamik aaqjissuussineq ulloq 25. novembarimi 2013-imi akuerineqarpoq piffissamullu 2014-2020-mut atuuttuulluni, tassani siunertaalluni EU-p aamma nunat imarpiup akianiittut 25-t akornanni kattunneq aalajangersarneqarluni, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaat. Suliniaqatigiiffiup, OCTA-p siunertaa tassaavoq OLT-mi ilaasortat aningaasarsiornikkut inuuniarnikkullu ineriartornerata siuarsarniarneqarnera aamma OLT-p EU-llu akornanni aningaasarsiornikkut qanimut attuumassutit allanngutsaaliorneqarnerat. OLT-mut ilaasortat naalakkersuinikkut iluarsaassinikkut EU-mut nunanut ilaasortanut sisamanut Tuluut Nunaannut, Hollandimut, Frankrigimut aamma Danmarkimut atassuteqarput. Brexitip kingunerisaanik OCTA-mi qeqertani inoqartuni ilaasortanit 22-usunit qulingiluat Tuluut Nunaannut atasut, OLT-imi suleqatigiinnermiit anisussaassapput. Suleqatigiinnerulli allatigut ingerlaannarnissaanut aaqjissuussinerusinnaasut misissorneqarput.

OLT-mi ilaasortat nalinginnaasumik annertuutigit namminersortuupput aamma EU-mi akitsuuserinermut ilaanatik imaluunniit EU-p iluani niuerfimmu ilaanatik aamma EU-mi inatsisit avataaniillutik.

OLT-mut ilaasortat nunat siuarsagaanngillat, kisianni annikitsumik aningaasaqarfiuermikkut, inukitsuunermikkut annikitsumillu allaffissornikkut aqutsiveqarnermikkut immikkut unamminartoqarlutik aamma EU-mut naleqqiullugit avinngarusimasuullutik. OLT-ni innuttaasut nunani EU-mut ilaasortaasuni

naalagaaffimmi innuttaasutut naatsorsuussaapput kisiannili nammineq nunaminni oqartussaaffigisaminnilu EU-mi innuttaanatik.

Kattunnissamut isumaqatigiissummi suliaasaqarfiit ataatsimut soqutigineqartut isiginiarneqarput ilaatigut silap pissusaata allanngornera, piujuartitsinermik tunngaveqartumik siuariartorneq, uumassusillit assigiinngisitaartuuneri, ilisimatusarneq, niuerneq, nutaaliorneq il.il. Niuernermut tunngasuni isumaqatigiissummi OLT-meersut EU-p iluani niuerfimmu periarfissaqarnerisigut akitsuusigaannginnissaq pisassiissutitigut killiligaannginneq aalajangersarneqarput. Kiisalu OLT-mi suliniutit den Europæiske Udviklingsfondimit ukiuni arfineq marlunni katillugit 2,7 mia. DKK-nik aningaasalersorneqarnissaannik isumaqatigiissut aalajangersarneqarluni, taakkunannga Danmarkip akiliutai 50 mio. DKK-t missaaniipput. Den Europæiske Udviklingsfond-imiit aningaasat namminersortitanut aamma nunarsuup immikkoortuinut immikkoortitanut agguarneqarsimapput. Kalaallit Nunaat OLT-it allat peqatigalugit Kalaallit Nunaata tunisaasa ataatsimut nalingisa qaffasissusaat pissutigalugit nunanut immikkoortitanit tapiiffigineqarsinnaanngilaq. Taamaattorli Kalaallit Nunaat nunarsuup immikkoortuinut immikkoortitanit sammisatigut katillugit 120-135 mio. DKK-nik tapiiffigineqarsinnaavoq. Sammisatigut pingaarnertigut sammineqartoq tassaavoq: "Pinngortitami isumalluutininik piujuartitsinissamik tunngaveqarluni iluaquteqarneq" pingaanninnertut sammineqartunut "Silap pissusaata allanngorneri aamma ajunaarnersuaqartillugu ajutoorutaasinnaasunik annikillisaaneq" aamma "Nukissiuutit ataavartut Energi"-mut immikkoortiterneqartoq. Kalaallit Nunaanni suliniutit Europæiske Investerings Bank-imi

taarsigassarsissutiginiisaannut periarfissaqarpoq. OLT-nut ilaasortat 2014-2020-mut katillugit 750 mio. DKK-nik annertussusilinnik ataatsimoorlutik atugassinneqarsimapput.

6.5 Nunat Imarpiup akianiittut Nunasiaataasimasullu (OLT) suleqatigiinnerat

OLT-it ministeriisa ukiumoortumik ataatsimiinnerini OCTA-mi suleqatigiinnermut naalakkersuinikkut sinaakkutissat aalajangersarneqartarput. Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Nunap Imarpiup akianiittut Nunasiaataasimasullu (OLT) Fransk Polynesiami ukiumoortumik ministeriisa februar 2019-imi ataatsimiinneranni peqataavoq. Ministerit ataatsimeersuarnerat OCTA aamma OLT-iit akornanni qullersaalluni aalajangiiffiusartutut atornerqartarpoq. Ataatsimeersuarnermi siunertaavoq ataatsimoorluni naalakkersuinikkut pingaarnertutissat ukiup tulluuttup ingerlanerani naammassineqartussatakuersissutigineqartarnissaat. Tassunga atatillugu taamanikkut Naalakkersuisuusup OLT-illu ministeriisa najuuttut tamarmik ukiumoortumik Naalakkersuinikkut Nalunaarut atsiorpaat Allaffissornikkullu Periaaserineqartussat akuersissutigalugit. Pissutsit arlallit akornanni Naalakkersuinikkut Nalunaarummi OLT-imik aaqqissuussinerup aamma Kalaallit Nunaata peqatigiinnermik isumaqatigiissutaata 2021-2027-imiit ataatsimuulersinnissaannut Europa-Kommissionip siunnersuutaanut sammisuupput. Aammattaq OLT-meersunit kajumissaarutigineqarpoq Brexitimut tunngatillugu OLT-eermit soqutigisaat aammalu siunissami EU-p Tuluut Nunaatalu niueqatigiinnikkut sinaakkutaat eqqarsaatigineqassasut.

Europa-Kommissioni, OLT-mi ministerit aallartitallu, OLT-EU Forum 2019, Tahiti, Fransk Polynesia.

Ataatsimeersuarnermut siulittaasoq OLT-milu kattuffimmi, OCTA-mi inissisimaffiit allat agguarneqarput. Fransk Polynesien OCTA-mi maanna siulittaasusooq Curacaomit taarserneqarpoq. Siulittaasoq aamma OLT-mi ulluinnarni aqutsisuini ilaasortaasut, Executive Committee, ExCo, aamma aalajangersarneqarput.

St. Pierre et Miquelon maannakkut ExCo-mi siulittaasunngorpoq. Kalaallit Nunaata OCTA-mi aningaaserisuunini, taamatullu ExCo-mi ilaasortaannartut ilaasortaattitaanini ingerlatiinnarpaa.

OLT EU Forumimut atatillugu Naalakkersuisoq Europa-Kommissæri, Neven Mimica ataatsimeeqatigaa, taanna nunani tamalaani suleqatigiinnernut aamma Kommissionimi ineriartornermut akisussaavoq. Ataatsimiinnermi OLT-mik aaqqissuussinerup Peqatigiinnermillu isumaqatigiissutip ataatsimuulersinnissaat eqqartorneqarput. Peqataasut marluullutik Peqatigiinnermik isumaqatigiissummi suleqatigiinneq naammagisimaarpaat, naatsorsuutigalugulu suleqatigiinnissaq nutaaq piffissami 2021-2027-mi ingerlateqqinneqassasoq. Aammattaq EU-p, Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni ataatsimoorussamik nalunaarutip nutarterneqarnissaa oqallisigineqarluni, illuatungeriillu isumaqatigiillutik taanna nutarterneqassasoq.

Naalackersuisoq aamma Fransk Polynesiamit aaqjissuunneqartumi nunarsuup immikkoortuini suleqatigiinneq pillugu isumasioqatigiinnermik peqataavoq, aamma St. Pierre et Miquelonip kiisalu

Anguillap pisortatiguunngitsumik ataatsimeeqatiginissaanik periarfissaqarsimalluni. Kingullertut taaneqartup aalisarnermik ingerlataqarfimmini inerisaanissamik kissaateqarpoq aamma takornariaqarneq pingaarnertut isertitaqarfigisarlugu. Illuatungeriit atasuteqarnerup ingerlatiinnarnissaa paasissutissanillu paarlaasseqatigiittarnissaaq isumaqatigiissutigaaq, naak Anguillap qularnanngitsumik Brexiti pissutigalugu OLT-mi suleqatigiinnermit anisussaagaluartoq, tassa Anguilla Tuluit Nunaata ataaniimmat.

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalackersuisoq nunanik tamalaanik suleqateqarnermut ineriartornermullu akisussaasoq Europa-Kommissæri Neven Mimica peqatigalugu.

6.6 Siunissamut OLT/Kalaallit Nunaat pillugu aaqjissuussinnermik siunnersuut

Upernaaq 2018-imi piffissamut 2021-2027-imut OLT-mik aaqjissuussinerup aamma peqatigiinnermik isumaqatigiissutip/Kalaallit Nunaat pillugu aalajangiinerup

ataatsimuulersinnerinut Europa-Kommissionip siunnersuutaa saqqummiunneqarpoq. Ataatsimuulersinneri EU-p tungaaniit ajornaallisaanermik pisariillisaanermillu kissaateqarnermik tunngaveqarpoq, taamaallaallu OLT-eermiut aamma Kalaallit Nunaat kisiisa eqqorneqarnatik, kisianni aamma EU-p nunallu allat akornanni suleqatigiinnermut inatsisitigut tunngaviumik aaqjissuussinerit arlalissuit eqqorneqarlutik.

Naalackersuisut Kalaallit Nunaat sinnerlugu siunnersuummut tusarniaanermi akissutertik august 2018-imi tunniuppaat. September 2018-imi Kommissionip siunnersuutaanik EU-mi nunat ilaasortat akornanni pivusorsiortumik isumaqatigiinniarsimapput. Isumaqatigiinniarnarit taakku sulii Romaniap EU-mi 2019-imi ukiup affaani siullermi siulittaasuunerani ingerlapput. Neriutitigineqarpoq EU-mi nunat ilaasortat 2019-imi ukiup affaata siulliup ingerlanerani oqaasertanik inaarutaasumik akuersiumaartut. Aaqjissuussinnermi nutaami Kalaallit Nunaannut tunniunneqartussatut aningaasat naatsorsuutigineqartussatut siunnersuutigineqartut piffissamut 2014-2020-mut aningaasanut assersuukkaanni naatsorsuutigineqarpoq sulii aalajangiunneqanngitsumi piffissami kingusinnerusumi akuerineqassatut naatsorsuutigineqarpoq. Apeqqut taanna pillugu EU-mi nunat ilaasortat akornanni isumaqatigiinniarnerni Danmarkki issiaqataavoq.

6.7 Brexit

Ulloq 23. juni 2016-imi innuttaasunik taasitsinikkut Tuluit Nunaat EU-miit anilerpoq, Tuluilu Nunaanni naalackersuisut ulloq 29. marts 2017-imi Den Europæiske Unioni pillugu Isumaqatigiissummi immikkoortoq 50 atulersimmassuk EU-p aamma Tuluit Nunaata

akornanni avinnissamut ukiuni marlunni isumaqatigiinniarnit aallartinneqarput. Aallaqqaammut pilersaarutaasoq malillugu Tuluut Nunaata EU-mik suleqateqarneq ulloq 29. marts 2019-imi qimassimasussaavaat, piffissaliussarli taanna Tuluut Nunaanni politikikkut isumaqatigiissuteqannginneq pissutigalugu maannakkut ulloq 31. oktober 2019-imut kinguartinneqarluni.

Kalaallit Nunaata Brexitimut naleqqiullugu soqutigisaa tassaavoq Tuluut Nunaat annerusumik raajanik Kalaallit Nunaanneersunut, kisianni aamma saarullinnik avammut niuernermit pingaarnersaernerat. Tassani pingaartumik pineqarput raajat qalipaajakkat mikisut, niuerfinni allani tunineqaruminaatsut. Kalaallit Nunaat 2018-imi 730 mio. kr.-ngajannik naleqartunik Tuluut Nunaannut tunisisimavoq. Tuluut Nunaat EU-mi niuerfiup ilaaniitillugu Kalaallit Nunaannit avammut tunisassiarineqartut Tuluut Nunaanni niuerfimmi akitsuusersugaanngillat. Taamatut akitsuusersugaannginneralli Brexitip kingornatigut aarlerinartumiilersinnaavoq.

Patajaatsuunissaq aamma Kalaallit Nunaata soqutigisaasa pitsaanerpaamik qulakkeerneqarnissaannut Kalaallit Nunaata aamma Tuluut Nunaata akornanni piffissamut sivirusumik nunat marluk isumaqatigiissuteqarnissaannut periarfissat ujjartorneqarput. Nunattali nunani allani aallartitai taamaattumik København-imi Nunanut Allanut Ministereqarfimmi danskit suleqatigisagut, Bruxellesimi aamma Londonimi ambassadit kiisalu Tuluut Nunaanni ministereqarfiit attuumassuteqartut qanimut oqaloqatigisarpaat. Taamaattorli aamma paasinarsimalluni ataavartumik isumaqatigiissut ulloq 29. marts 2019 nallertinnagu (aallaqqaammut Brexitimut ulluliussaq) inissillugu isumaqatigiissutigineqarsimanngitsoq.

Taamaattumik aamma utaqqiisaasumik niuernikkut tunngavigisassat inissinneqarnissaat aallunneqarsimalluni, niuernerup kipitinneqannginnissaanik qulakkeerisussaq.

Pingasunngorneq 13. marts 2019-imi EU-p aamma Tuluut Nunaata akornanni Brexit avinnermik isumaqatigiissutitaqanngitsumik kinguneqassappat nioqqutissat eqqussuinermi utaqqiisaasumik akitsuusersorneqartussat pillugit allattuiffimmik Tuluut Nunaanni naalackersuisut tamanut saqqummiussippat. Allattuiffik Tuluut Nunaanni inatsisartunit ukiukkaartumik nalilersorneqartassaaq. Nutaarsiassaq nuannersoq tassaavoq raajat saarulliillu Kalaallit Nunaanneersut allattuiffimmut ilaangimmata, tamannalu isumaqarluni allattuiffiup akuerineqarnerata kingorna (isumaqatigiissuteqarfiunngitsumik Brexiteqarpat) ukiuni aggersuni raajat saarulliillu Kalaallit Nunaanneersut akitsuusersorneqarnissaat Tuluut Nunaannit pilersaarutigineqanngitsoq. Raajat saarulliillu Kalaallit Nunaanneersut eqqussuinermi akitsuusersugaannginnissaannut tunuliaqutaasoq ilaatigut tassaavoq akitsuutit malitsigisaanik inuussutissat Tuluut Nunaanni innuttaasunut pisariaqartinneqartut nioqqutissat akiisa qaffannginnissaat Tuluut Nunaata soqutigisarimmagu. Pingaartumik raajat Kalaallit Nunaanneersut Tuluut Nunaanni inuussutissat alutorineqarput Tuluillu Nunaanni ingerlatseqatigiiffiit nioqqutissani aamma iluanaaruteqartarlutik. Tamatuma saniatigut siunniunneqarsimavoq nunat ineriartorfiusut nunallu assigisaasalu akitsuusersuinikkut eqqorneqannginnissaat. Naggasiullugulu Kalaallit Nunaata aallartitai Kalaallit Nunaata soqutigisaanik aamma Tuluut Nunaanni eqqussilluni niuernermit sunniiniarlutik suliaqarsimappat.

Avinnissamut isumaqatigiissuteqartoqarpat Tuluut

Nunaata aamma EU-p akornanni piffissami ikaarsaarnermi 2020-p naanissaata tungaanut Kalaallit Nunaannit aalisakkanit tunisassiat Tuluit Nunaanni niuerfinnut akitsuusersorneqarnatik suli eqqunneqarsinnaassapput. Tamatumunnga tunuliaqutaasoq tassaavoq piffissami ikaarsaarfiusumi EU-mi inatsisit niuernermilu tunngavigineqartut suli Tuluit Nunaannut atuuttussaani - ilanngullugit Kalaallit Nunaata EU-mut aamma Tuluit Nunaannut niuernikkut tunngavigisai.

Naak Brexitimut atatillugu Kalaallit Nunaata pingaarnertut soqutigisai sivikinnerpaamik ukiumut ataatsimut qulakkeerneqarsimagaluartut Tuluit Nunaata aamma Kalaallit Nunaata akornanni ataavartussamik niuernikkut tunngavigisassaasa inissinneqarnissaat suli sulissutigineqarput. Tamanna manna tikillugu Kalaallit Nunaata aamma Tuluit Nunaata akornanni atorfilittatigut qanimut oqaloqatigiinnikkut ingerlavoq.

Isumaginninnikkut peqqinnissakkullu kiffartuussinerit pillugit isumaqatigiissut 1959- imeersoq Brexitimi atuutilissaaq

Aammattaaq eqqaaneqassaaq Danmark aamma Tuluit Nunaat innuttaasut eqqissisimalluarnissaat pillugu 1959-imi isumaqatigiissuteqarmata, aamma Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaannut atuuttoq. Danmarkip tamanna ukunatigut atortussanngortippaa: "Danmarkip aamma Kunngearfiup peqatigiit Tuluit Nunaata aamma Irlandip Avannarliup akornanni innuttaasut eqqissisimalluarnissaat pillugu isumaqatigiissuttip Londonimi ulloq 27. august 1959-imi atsiorneqartup Danmarkimi atortussanngortinneqarnera pillugu nalunaarut". Isumaqatigiissummi illuatungeriit atsioqatigiipput isumaginninnermi peqqissutsimullu inatsisitigut nunat taakku marluk innuttaasa pisinnaatitaaffiit naligiissinneqassasut, tassunga ilanngullugit

peqqinnissakkut kiffartuussinerit tunngatillugu. Taamaalilluni Kalaallit Nunaanni innuttaasoq, danskisut innuttaassuseqartoq, isumaqatigiissuttip taassuma malitsigisaatut, Tuluit Nunaanni innuttaasut assigalugit Tuluit Nunaanni peqqinnissakkut kiffartuunneqarsinnaavoq, aamma paarlattuanik. Isumaqatigiissut Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata EF-imut ilaalernerisa tungaanut atuuppoq, tamatumalu kingorna isumaqatigiissut imaarulluni. Tuluit Nunaat EU-mit anippat, Tuluit Nunaata aamma Kunngearfiup Danmarkip ilaaniittunut, EU-mut ilaanngitsunut - Savalimmiunut aamma Kalaallit Nunaannut atuutiqqissaaq. Danmark EU-p aamma Tuluit Nunaata akornanni isumaqatigiissutigisassaannut ilaasussaassaaq. Tuluit Nunaat EU-mit anippat isumaqatigiissuttip ingerlaannartumik atuutiqqinnissaanut Namminersorlutik Oqartussat akerliliissanersut pillugit tusarniarneqarsimapput, tassa isumaqatigiissut 1973-imi EF-imi ilanngunnissaat sioqqullugu illuatungeriit akornanni atuussimamat. Tamatumunnga Kalaallit Nunaanni naalackersuisoqarfinniit attuumassuteqartunit akerliliisoqanngimmat Nunanut Allanut Ministereqarfiup Tuluit Nunaannut nalunaarsimavoq Brexitimi isumaqatigiissuttip atuutiqqinnissaanut akerliliisoqanngitsaq, isumaqatigiissullu taamaalilluni Brexitimi atuutiqqissasooq naatsorsuutigineqarluni.

6.8 Pilersaarutit EU-mut suleqatigiissutigineqarneri

Kalaallit Nunaat EU-mi aningaasaleeriaatsit arlalissuit aqutugalugit suliniutinut aningaasaliissutissanik qinnuteqarsinnaavoq. Tamakkununnga ilaapput:

- Northern Periphery and Arctic Programme (NPA)
- Den Europæiske Investeringsbank (EIB)

- Anguniagalimmik aningaasaliisarnerit pillugu Europamiut aningaasaateqarfiat (EFSI)
- Horizon 2020
- BEST 2.0
- Erasmus+
- COSME

Northern Periphery and Arctic Programme (NPA)

Kalaallit Nunaat suliniummi Northern Periphery and Arctic Programme (NPA)-mi 2014-2020-mi ingerlasussami ilaasinaavoq. Kalaallit Nunaata NPA programmimut peqataanera inuussutissarsiutitigut ineriartortitsinnermut aamma nutaaliornermut tapiiffigineqarsinnaanerat, NPA-mi nunanit peqataasunit allanik pilersaarutit pillugit suleqatigiinnermut peqataalernikkut kalaallit namminersortunik ingerlatsinerat aamma pisortat suliffeqarfiutaat periarfissippaat. Pilersaarutit tassaasinaapput nioqutissiamik aalajangersimasumik ineriartortitsineq aamma sullissinnermik nutaaliorneq, kisiannili aamma ilisimasanik avitseqatigiinneq, piginnaasanik ineriartortitsineq aamma suliatiqut attaveqatigiinneq taaneqarsinnaapput. Pilersaarutit iluini suleqatigiinneq aqputigalugu Kalaallit Nunaanniit peqataasut ilisimaligaat tamarmiusut aallaavigalugit aamma nunat tamalaat suleqatigiinnerinut peqataanerulernerit aallaavigalugit pilersaarutit aningaasaqarnikkut suliatiqullu pissarsiatut isigineqassapput. Ilanngullugu Kalaallit Nunaata programmimut peqataanera pingaartuuvooq, tassami NPA annertusigaluttuinnartumik EU-p Issittumut politikianut piviusunngortitsivinngorsimammat.

Den Europæiske Investeringsbank (EIB)

EIB EU-mi nunat ilaasortaasut pigivaat. EIB-mit pilersaarutit attaveqaasersuutiniq ineriartortitsiffiusut, nukissiornermik pilersuisut imaluunniit avatangiisinut tunngasut

erniaqartippallaarnagit nalinginnaasumik tapiiffigineqartarput. EIB-mit aamma nunat EU-mut ilaasortaannigitsut tapiiffigineqartarput, soorlu nunat sanilerisat aamma nunat ineriartortitsiffiusut. Nunat nunasiaataasimasut kattuffiata EU-mut atassuteqarnissaanik isumaqatigiissut naapertorlugu EIB-p 100 millioner eurot nunanut nunasiaataasimasunuinnaq atugassanngorlugit piffissamut 2014-2020-mut immikkoortissimavai. Tassa Kalaallit Nunaat suliniutinut Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut suliffissuaqarnikkullu ineriartortinneqarneranut EIB-mut aningaasanik qinnuteqarsinnaavoq. Annaaneqaratarsinnaasunik aningaasaliissuteqarnerusinnaavoq imaluunniit Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik taarsigassarsinissaq ajornannginnerulersillugu. Aningaasat pingaartumik namminersorlutik ingerlatsisunut suliffeqarfinnullu tunisassiorfiusunut atugassaatinneqarput.

Anguniagalimmik aningaasaliisarnerit pillugu Europamiut aningaasaateqarfiat (EFSI)

EFSI 'Europamut aningaasalersuinissamut pilersaarutimut ilaasutut 2015-imi pilersinneqarpoq. Aningaasaateqarfik EIB-mit, Den Europæiske Investeringsfondimit aamma Europa-Kommissionimit pilersinneqarpoq, pilersitsinermilu Europami amerlanernik aningaasaliisoqartalernissaanik siunertarineqarpoq. Pilersaarutit EIB-mi ileqqusumik sulianut sanilliullugu ajutoorfiusinnaanerusut aningaasalersornissaat aningaasaateqarfimmi siunertarineqarpoq.

EFSI aallaqqaammut 2015-imiit 2017-imut siviussuseqassasoq pilersaarutaagaluarpoq, kisiannili pilersaarutit taama annertutigisumik iluatsitsiviummata Europa-Kommissionip silulitaasuata Junckerip siunnersuutigisimavaa pilersaarutit 2020-p tungaanut sivitsorneqassasut

aamma aallaqqaammut aningaasaliissutissatut siunniunneqartut EUR 315 mia.-it minnerpaamik EUR 500 mia.-inut amerlineqassasut. Pilersaarutit annertusiat EFSI 2.0-imik taaneqartarput ulloq 30. december 2017-imilu atuutilerlutik.

EFSI 2.0-mi kisitsisitigut inerniliisinnaaneq pingaartinneqarneruvoq, nunani suugaluartuniluunniit suliniutit aamma suliniutit COP21-mi pisussaaffiliussat angunissaannut iluaqutaasut, SMV-nut tapersiisarneq aamma EFSI-p nunanut assigiinngitsunut ikiuuttarnera.

EFSI piumasoqarnera naapertorlugu ingerlataavoq, aalajangersimasumillu immikkoortunut najukkanulluunniit siumut qinnuteqarfigineqarsinnaanani. Suliffeqarfiit, programmit, pisortanut attuumassutillit, aningaaseriviit aningaasaateqarfiillu aningaasaliisartut qinnuteqarsinnaatitaapput.

Horizon 2020

Horizon 2020 EU-p ilisimatusarnermut aallarnisaasarnermullu pilersaarutaasa annersaraat 2014-2020-mi 80 milliarder eurot tikingajallugit atugassaqartitaasoq aammattaaq Kalaallit Nunaata qinnuteqaateqarfigisinnaasaanik. Suliniutip siunertaa tassaavoq ilisimatusarnikkut suliniutit nutaaliornerrillu aningaasalersornerisigut inuiaqatigiinni unamminartut aaqqiiffiginissaat. Inatsisilerinerimut tunngatillugu susassaqarfiit (assersuutigalugu naalakkersuisut, kommunit, suliffeqarfiit, NGO-t) qinnuteqaateqarsinnaatitaapput taamatuttaaq suliffeqarfiit mikisut akunnattunillu angissusillit (SMV-t).

BEST 2.0

Suliniut BEST uumasut assigiinngisitaartuunerisa allanngutsaaliornerrisa pitsaanerulernissaat

aamma pinngortitami ataqatigiinnernik kiffartuussinernik piujuartitsinermik tunngaveqartumik atuinissap siuarsarnissaa siunertaralugu aningaasalersuisarnerit isumannaallisarniarlugit atulersinneqarpoq. Suliniut OLT-nut aamma nunarsuup immikkoortuani avinngarussimasunut sammivoq, uumasunik assigiinngisitaarluartunik peqarfiusut kisiannili uumasunit takornartaqarnissamut mianerisariallit, ineriartornermut silallu pissusaata allanngorneranik sunnertiasut. BEST-konsortiat Europa-Parlamentimit akuerisaapput International Union for Conservation of Naturemit, IUCN-imit aqunneqarlutik.

Erasmus+

Suliniut Erasmus+ tassaavoq Europami ilinniartitaanermut, suliffinnik misiliinermut, inuusuttunut timersornermullu tapiissuteqarnissamut EU-p suliniutaa. Missingersuutiniipput 14,7 milliarder euro-t europamiullu 4 millionit amerlanerusut ilinniartitaanissaannut, sungiusartarnissaannut, misilittagaqalernissaannut nunanilu allani piumassutsiminnik sulisarnissaannut periarfissiisussaallutik. Suliniutikkut aamma ilinniagaqartut Europami paarlaasseqatigiinnissamut periarfissaat pitsaanerulersinneqarput. Kalaallit ilinniartut suleqatigiiffiillu programmi aqutigalugu aningaasaliinernik aningaasatigullu tapiissutinik pissarsisinnaatitaapput.

COSME

Kalaallit Nunaat nunasiaataasimasutut inissisimanini aqutigalugu aammattaaq COSME aqutigalugu aningaasanik qinnuteqaateqarsinnaavoq. Periarfissiissutigineqartukut siunertaapput:

1. Suliffeqarfiit mikisut akunnattumillu

angissusillit (SMV-it) ingerlaatsiminni ingerlariaqqiffinni tamani aningaasaliivigineqarsinnaanerat.

2. SMV-it EU-mi allanilu tuniniaavinnut isersinnaaneranunat ikiuunneq.
3. SMV-it allaffissornikkut inatsilerinikkullu nammagassaat annikillisillugit niuernerpalaartumik avatangiiseqalersinnerisigut.
4. Aallarnisaasarneq siuarsarlugu.
5. Pilersaarutit 2014-imiit 2020-mut sivilissuseqarput 2,3 mia. EUR-nik missingersuutitaqarlutik.

6.9 EU-p Issittumut politikkaa

Ulloq 27. april 2016 Europa-Kommissionip aamma EU-p nunanut allanut tunngasunut sillimaniarnermullu ingerlatsineranut sinniisuusup qaffasissumik atorfillip Issittumut EU-p ingerlatsinermut ilanngunnissaanik ataatsimoorluni nalunaarutiginninneq saqqummiuppaat. EU-p ingerlatsinermut ilanngunnissaani tassani pingaarutilik tassaavoq Arctic Stakeholder Forum.

Arctic Stakeholder Forum

Europa-Kommissionimi aamma nunanut allanut sillimaniarnermullu EU-mi sinniisut qullersat Issittoq pillugu ataatsimoorlutik politikkianni kaammattuutit aalajangersimasut ilaat tassaavoq Europap ilaani Issittumi soqutigisaqaqatigiinnut oqalliffimmik pilersitsinissaq – tassunga ilaatigut Kalaallit Nunaat naatsorsuutigineqarluni. Kaammattuummumut tunuliaqutaasoq tassaavoq Europa-Kommissioni aamma EU-mi Ataatsimoorluni Nunanut allanut Kiffartuussivik, tusarniaaneriit aqqutigalugit inerniliisimmata

Europap ilaani Issittoq annikippallaamik aningaasaliiffigineqartarunartoq. Kommissioni taamaammat EU-mi aningaasalersuinerumt programmit assigiinngitsut suleqatigiinnerannik ataqatigiissarneqarnerannillu patajaallisaanissaq siunertarlugu susassaqtut oqaloqatigiittarfissaannik pilersitsiniarpoq. Oqallittarfiup siunertaraa EU-mi suliffeqarfiit, naalagaaffiit ilaasortat nunarsuullu immikkoortuani sumiiffinnilu oqartussat akornanni suleqatigiittoqarneratigut Issittumi EU-p aningaasalersuinerana pillugu aningaasalersuinikkut ilisimatusarnikkullu pingaarnersiulluni salliutitassanik toqqaasoqarnissaa.

2018-ip aallartinnerani Europa-Kommissionip nalunaarussiaq saqqummiuppa Issittumi aningaasaliinissanut pingaarnertitassanik nunanit Issittumiittunit ilanngussat tunngavigalugit imalik. Europa-Kommissioni neriorsuinikuuvoq nalunaarussiaq EU-p siunissami missingersuusiaanik Kommissionip oqallisiginnittarnerinut ilanngunneqassasoq (MFF - Multiannual Financial Framework – EU-p 2021-miit 2028-mut ukiunut arfineq marlunnet aningaasaliissutinut tunngavissaa). September 2018-imi ASF ataatsimeersuarneq Europa-Kommissionimit aqqissuunneqarpoq, Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfiata Kalaallit Nunaannut sinniisuulluni peqataaffigisaa. Ataatsimeersuarnermi Issittumi ineriartornermut EU-p ikiuussinnaanera apeqquataannaasariaqanngitsoq nalinginnaasumik isumaqatigiissutigineqarpoq. FN-ip piujuartitsinermit anguniagaanut aamma EU-p anngunnissaanut Issittup Issittumilu ingerlatsisut ikiorsersinnaalluarpaat. Peqataasut illugiillutik peqatigiinnissaannut periarfissaqarpoq. Europa-Kommissionimit aalajangiunneqarpoq Europa-Kommissionip aamma Issittumi nunat sinniisaasa, Kalaallit Nunaat ilanngullugu akornanni oqaloqateqarneq atassuteqarnerlu

ASF-imi ingerlaannassasoq, naak qulaani taaneqartoq ASF pillugu nalunaarussiaq MFF-imi sulinermut tunniunneqaraluartoq. Tamanna tunngavigalugu Europa-Kommissionip aamma Issittumi sinniisut akornanni pitsaasumik iluaqutaasumillu oqaloqatigiittoqarlunilu sunniiveqatigiittoqarpoq.

Arctic Stakeholder Forumi imaanut tunngasuni aalisarnermullu Europa-Kommissionip Pisortaaneqarfianit aqqissuunneqartarsimasoq taava EU-p ataatsimoorluni nunanut allanut kiffartuussiviata Laplands Universitets Arktis Centeri peqatigalugu EUAPA-mi isumasioqatigiinnerit ("EU Arctic Policy Assessment") aqqissuuttarsimavaa Arctic Futures Symposium ataani taaneqartup ingerlanneqareernerata kingorna. Arctic Stakeholder Forum Europap issittortaani (Kalaallit Nunaat ilanngullugu) annikinaarluni aningaasaliisarnernik aallussisimavoq, taava EUAPA-p Issittumi politikkinik nalilersuineq aallussimallugu, tassunga ilanngullugu Issittoq pillugu EU-p politikkia, taannalu qanoq sulissanersoq.

6.10 Puisinit tunisassianik EU-mi niuernermet inerteqqut pillugu peqqussut

Puisinit tunisassiat niuerutigineqartarnerat pillugu peqqussutaata (EF) nr. 1007/2009-p allanngortinneqarnissaanik Europa-Parlamentip Siunnersuisoqatigiillu aalajangiinissaannut siunnersuut Europa-Kommissionip "COM(2012) 45 Final"-ikkut 6. februar 2015-imeersunik allagaqarluni saqqummiuppaa. Siunnersuut Europa-Parlamentimit Siunnersuisoqatigiinnillu nalinginnaasumik inatsisitigut ingerlatsisoqareersorlu iluarsaaqqinneq sapinngisamik annikinnerpaamik Kalaallit Nunaannut ajoqusiinaveersaartinniarlugu pimoorullugu allaffissornikkut naalakkersuinikkullu ukiup affaani

sulisoqareersoq 1. oktober 2015-imi akuersissutigineqarpoq.

Puisi pillugu peqqussutip, aallaqqaammut 2009-mi akuersissutigineqartup, Europami innuttaasut puisinniarnermi ernumassutaat eqqarsaatigalugit puisinit tunisassianik niuerneq inerteqqutigilerpaa. Kisiannili inuiaqatigiinnit Inunnit ilaatigut puisinit tunisassiat eqqussornissaat niuerutigineqarnissaallu suli ajornartinneqarani.

Inuit puisinit tunisassiaasa inerteqqutaannginneranik EU-mi atuisartut ilaatigut tatiginninngillat, tamannarpiarlu peqqutigalugu peqqussut 2015/1775-ip EU-mit akuerineqarnerata malitsigisaanik 6. oktober 2015-imi sukaterisoqarpoq, matumani paasissutissiisussaataaneq pillugu immikkoortoq 5a-mi.

Kommissionip siunnersuutikkut kissaatigisimavaa EU-mi inatsisit WTO-p 2014-imi aalajangiineranut naapertuutissasut, taamaalillunilu EU-p naalagaaffiillu ilaasortat nunat tamat akornanni pisussaaffii piviusunngortinneqassallutik.

Siunniunneqarsimavoq Europa-Kommissioni 2019-ip ingerlanerani puisit pillugit peqqussummik taassumalu atuunneranik sunniutaanillu piffissap qiteqqunnerani nalilersuissasoq. Sulinermit tassani Kalaallit Nunaat aamma tusarniarneqassaaq.

Puisit amii aamma Sukkasuumik qisuariarnissamut kode (QR Kode – "sukkasuumik qisuariarnissamut kode")

Fur Europe-p Great Greenland-i peqatigalugu amernik tuniniaanermut avammullu tuniniaanermut tunngatillugu paasissutissiisarnermut siunnersuummik nutaamik ineriartortitsisimapput, tassa QR kodet Inuit piniartut puisit pisaasa amiisa

inerteqqutaannginneranik nalorninernik nungusaanissamut ikiorsiisinnaasoq. Pilersitsiniarneq ilaatigut akitsuuserisunik, pisiniarfinni pisiniamut, piffinni Inuit piniartut pisaasa amiisa inerteqqutaannginnerinik nalorninartorsiorfinni ikiorsiisinnaavoq. Naalakkersuisut suliniutit taamaattut QR kodemik atuiffiusut tapersersorpaat. Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik aamma Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Bruxellesimiittoq siunnersuummut ilaannakuusunik ilanngussassanik tunniussaqrput. Ingerlaatsip ingerlanerani Europa-Kommissioni sulissutigineqartunut tapersersuisortaaq suleqatigilluarneqarpoq. Kommissioni peqatigalugu QR-kodep ilusissaa oqaasertassaalu ilanngullugulu nittartagassap imarisassai ataqatigiissaarneqarput.

QR-kodep 2017-ip naanerani naammassillugu inerisarneqarnerata kingorna 2018 ingerlasimavoq QR-kodep puisinit tunisassiani atorineqarneranut ilannguniarlugu. QR-kodep atorineqarnerani atortussiani assigisaanilu teknikkikkut unamminartoqarsimavoq, tamannalu pissutigalugu Great Greenlandi atuinnissami kingusinaarluni aallartissimalluni. Taamaalilluni aqqissuussinermik nalilersuinissaq siusippallaarpoq, sunniutaalu taamaalilluni uuttorneqarsinnaanani.

6.11 Kimberley Processens Certificerings Ordning (KPCS)

Kimberley mi suliaq tassaavoq naalagaaffiit, diamantilerisut kiisalu NGO-t akornanni nunani tamalaani suleqatigiiffik, aamma diamantinik akerleriissutaasunik niuernerup unitsinneqarnissaanik siunertaqartoq. Kimberley mi suleqatigiinneq Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmut akisussaalluni

immikkoortortaqarfimmit isumagineqarpoq, tassani sinniisoqarfik ilaannikkooriarluni EU-mi ataatsimiinnernut naalakkersuisoqarfik sinnerlugu peqataasarluni.

Kalaallit Nunaata 2008-mili EU-p peqataaneratigut Kimberley mi suliamut aamma Kimberley mi suliami Uppernarsaanikkut aqqissuussinermi peqataalernissamut periarfissat misissorsimavai.

Siunnersuisoqatigiit 20. februar 2014-imi aalajangiinermik akuersipput EU-mik suleqateqarnikkut diamantit silisaanngitsut pillugit Kimberley mi suliner mi akuersissuteqartarnermik aqqissuussinermi Kalaallit Nunaat peqataasinnaalerluni. Aqqissuussinermi tunngavigineqarpoq diamantinik silineqanngitsunik eqqussuinerit avammullu niuernerit tamarmik nakkutigineqalernerat aamma avammut niuernermut tunngatillugu diamantinik silineqanngitsunik nunat tamalaat niuernerat pillugu EU-mi peqqussummi aalajangersakkat malillugit EU-mi oqartussanit allagartalerneqartassallutik.

Siunnersuisoqatigiit peqqussummik 2368/2002-mik allannguinerat EU-mit malinneqarpoq, tassani aalajangersarneqarluni Kalaallit Nunaata Kimberley pillugu suliamik ingerlatsinermi uppernarsaanermik aqqissuussineq EU aqqutigalugu ingerlanneqassasoq. Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfiup Kalaallit Nunaanni malittarisassat atortulersinnikuuai, ilaatigut nalunaarummik atortuulersitsinermigut.

6.12 EU-p nunat ilaasortaangitsut suleqataangitsut akileraartarnermut inatsisitigut oqartussaaffeqarfiinik allattugaatai

2016-ip affaani kingullermi EU-p nunat ilaasortaangitsut suleqataangitsut akileraartarnermut inatsisitigut oqartussaaffeqarfiisa akileraarutitik paasissutissanik paarlaasseqatigiittannginnerannut suliniutai aallartinneqarput, tassani inatsisitigut oqartussaaffeqarfillit suleqataangitsut allattorsimaffii siullit 2017-imi saqqummiunneqarlutik. Allattorsimaffinni piumasagaataapput: akileraarutit ersarissititsinissaat, eqqortumik akileraarusiisarneq nunanilu tamalaani akileraaruseeriaatsinut peqataanissaq. Ingerlaatsimi tassani OLT-it aammattaaq naliliivigineqarput tamatuma kinguneralugu Kalaallit Nunaata aammattaaq ingerlatsilernera akileraaruseeriaatsinik nutarterilernera inatsisinillu nutaanik akuersissuteqartarnera. Kalaallit Nunaat Anneks I-allattuiffimmi ("qernertumik allattuiffimmi") ilaasimangilaq, akerlianilli Anneks II-allattuiffimmi ("qasersumik allattuiffimmi"), tassa Kalaallit Nunaata nutarterineq nalunaarutigisimallugu aamma nunani tamalaani malitassanut akuerisaasunut naleqqussarluni sulineq aallartissimallugu. 2019-imi Kalaallit Nunaat maannakkut "qasertumik allattuiffimmi" ilaalernera pillugu Kalaallit Nunaat ilisimatinneqarpoq. Kalaallit Nunaat taamaalilluni nunat allat suleqataangitsut akileraarutitigut oqartussaasut pillugit allattuiffiit arlaanni takussaajunnaarpoq. Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfiup immikkoortuani annertunerusunik takusaqarsinnaavutit.

6.13 Arctic Futures Symposium

Issittup siunissaa pillugu ataatsimeersuarneq (Arctic Futures Symposium) ulloq 28. november 2018-imi Bruxellesimi ingerlanneqarpoq. Ataatsimeersuarneq Issittoq Bruxellesimilu Issittumut tunngasut oqallisigineqartartut pillugit ukiumoortumik ataatsimeersuarnertut taaneqarsinnaavoq. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Arctic Futures Symposiummimik aqutsisoqatigiinnut nunat Issittumiittut nunallu immikkoortuisa Bruxelles-imi sinniisui peqatigalugit ilaavoq. Ataatsimeersuarnermik International Polar Foundation aaqqissuussisuuvoq aqutsisuullunilu, qalasersuit eqqaanni ilisimatuussutsikkut sulinermut taamatullu inuiaqatigiinnik piujuartitsinissamik tunngaveqarluni ineriartortitsinerneq tapersersuisuusooq. EU-mi sinniisut ataatsimeersuarnermi peqataapput, aaqqissuusseqataanatilli.

Issittup siunissaa pillugu ataatsimeersuarneq ukioq manna ingerlanneqartoq ataatsimeersuarnerit ukiumoortut qulissaraat. Suleqatigiinneq najukkamilu innuttaasunik kiisalu Issittup ineriartortinneqarnerani nunap inoqqaavinik akuutitsineq ataatsimeersuarnermi pingaarnertut isiginiarneqarput. Tamatuma saniatigut ilaalersitsinerunissamut sunniuteqarluarnerunissamullu Issittumi Siunnersuisoqatigiit qanoq aaqqissuusseqqissanersooq oqallisigineqarpoq. Ataatsimeersuarnermi pilersaarut imaqarluarpoq taakku ilagaat Issittumi suliffeqarfiit taakkulu qanoq iliornermikkut Issittumi inuit pisariaqartitaat pitsaanerpaamik tapersersorsinnaaneraat, niuernikkut aqqutit pitsanngorsaaviginerisigut Ississumi attaveqatigiittarnerup qanoq annertusineqarsinnaaneranut isummersuutit, Issittumi kulturi, nutaaliorneq kiisalu imartap avatangiisinik mianerinnilluni ineriartortitsineq

taassumalu Issittumut aamma Issittup kiannerulaartortaanut sunniutai. Kalaallit Nunaat inuussutissarsiortut sinniisuini Bruxellesimi sinniisoqarfikkut oqallinnerni arlalinnik sinniisoqarpoq.

6.14 Tikeraarnerit ataatsimiinnerillu allat

Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfiata ilaatigut suliassarai Naalakkersuisut, Inatsisartut allallu immikkoortut susasaqartut Bruxellesimut tikeraarneranni ikiussallugit. Ataatsimiinnerni siunertaavoq kalaallit Europamiullu soqutigisaqatigiit suliassaqarfinnik suleqatigiiffiusinnaasunik piusunik nutaanillu suliassaqarfinnik pingaarutilinnik paasissutisseeqatigiittarnissaq. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia taamaalilluni piffissami arlalinnik tikeraartoqarpoq, taakku ilai qinikkat aallartitaralugit.

Juli 2018-imi taamanikkut Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Bruxellesimiippoq EU-mi sinniisunik qaffasissumik arlalinnik ataatsimeeqateqarluni aamma Kalaallit Nunaannut tunngasunik aamma Kalaallit Nunaanni politikkikkut salliutitat pillugit isumasioqatigiissitsineq ingerlanniarlugu.

Ulloq 18. juli taamanikkut Naalakkersuisuusoq Brexit pillugu EU-mi Isumaqatigiinniartut pisortaa, Michel Barnier ataatsimeeqatigaa. Ataatsimiinnerup ilaatigut siunertaraa Brexitimut naleqqiullugu Kalaallit Nunaata soqutigisaasa paasitinnissai. Aammattaaq siunertaalluni Kalaallit Nunaanni maannakkut pissutsit pillugit illugiillu ilisimatitsinissaq, kiisalu Brexitmut atatillugu EU-p sulinera pillugu nalinginnaasumik malinnaatitsinissaq. EU-p aamma Tuluut Nunaata akornanni isumaqatigiinniarnert suli ingerlammata Kalaallit Nunaata soqutigisai inaarutaasumik isumaqatigiinniarnertup

inerneranut naapertuutissanersut Michel Barnierip qulakkeersinnaangilai. Taamaattorli Barnier Kalaallit Nunaata oqariartuutaanut inissisimaffianullu paasinnilluarpoq, aamma Barnierip Tuluut Nunaanni isumaqatigiinniarnerni Kalaallit Nunaat eqqaajumaarlugu.

Ulloq 19. juli taamanikkut Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq Bruxellesimi ornigarluarneqartumik isumasioqatigiinnermi pingaarnertut oqalugiartuuvoq, kingornalu ilassinneqatigiittoqarluni Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfianit aaqqissuunneqartumik. Isumasioqatigiinnermi Nunanut Allanut Naalakkersuisup Naalakkersuisut politikkikkut pingaartitaasa ilaannik, Kalaallit Nunaata EU-mut pissusaanik saqqummiussivoq, tassunga ilanngullugu ilaasortaangikkaluarluni EU-mik suleqateqarnerup annertusineqarnissaanik Naalakkersuisut soqutiginninnerat. Taakku saniatigut Issittumi ineriartornerit assigiinngitsut Naalakkersuisumit iserfigineqarput. Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmi pisortaq Kalaallit Nunaanni Issittumilu pissutsit ineriartornerillu pillugit ilassutaasunik paasissutissiivoq.

Qulaani taaneqartut pulaarnerit ataatsimiittarnerillu saniatigut ukiup ingerlanerani naalakkersuisoqarfinnit assigiinngitsuniit aamma Kalaallit Nunaanni immikkoortuniit atorfilittat sulinermut atatillugu tikeraartarsimapput.

7 USA-mik aamma Canada-mik suleqateqarneq

Amerikap nunavittaata ilaattut Kalaallit Nunaata, Canadap USA-llu akornanni attaveqarneq pissusissamisoorpoq. Kingumut isigigaanni USA-mut atassuteqarneq annerusumik Amerikamiut sakkutooqarnikkut Kalaallit Nunaanni najuunnerisigut pivoq. Danmarkip USA-llu isumaqatigiissutaat 9. april 1941-meersoq illersornissamut isumaqatigiissutip 1951-imeersup taarserpaa.

Illersornissamut isumaqatigiissut 1951-imeersoq lgalikumi isumaqatigiissuteqarnikkut 2004-mi kingullermik nutarterneqarpoq aamma nutarterinermi Kalaallit Nunaat USA-p aamma Naalagaaffeqatigiit akornanni pissutsinut ilanngunneqarluni, ullumikkut suleqatigiinneq danskit-kalaallit-Amerikamillu Joint Committee aqutigalugu piviusunngortinneqartarluni. lgalikumi isumaqatigiissut isumaqatigiissutinik pingasunik immikkoortortaqrpoq:

1. Illersornissamut isumaqatigiissutip 1951-imeersup nutarterneqarnera pillugu isumaqatigiissut
2. Pituffimmi avatangiisinut pissutsinut tunngatillugu suleqatigiinnissaq pillugu ataatsimoorluni nalunaarut
3. Teknikkikkutangaasarsiornikkullu suleqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut (Joint Committeemi suleqatigiinneq)

Kalaallit Nunaata Washington D.C.-imi Sinniisoqarfia USA-mut aamma Canadamut politikikkut niuernikkullu atassutinik pingaarutilinnik ineriartortitsinermi pilersitsinermilu ikiuutissaaq.

7.1 USA-mik suleqateqarneq

lgalikumi isumaqatigiissut 2004-mi isumaqatigiissutigineqarmalli sorpassuarnik pisoqarsimavoq. Kalaallit Nunaat eqqaamiugullu allanngornernik ineriartornernillu malunnaatilinnik takusaqarsimapput, naggataatigut Kalaallit Nunaata USA-mut atassuteqarneranut annertuumik sunniuteqarsimasut. Namminersorneq 2009-mi eqqunneqarpoq, kingornalu aatsitassanut tunngasutigut akisussaaffik tiguneqarsimalluni. Tassunga ilanngullugu ukiuni kingullerni qulini silap pissusaata allanngorneranut tunngasunik ilisimasanik annertooujussuarnik suliaqartoqarsimavoq, Issittoq pillugu taamaalillunilu aamma Kalaallit Nunaat nunarsuarmit arajutsinaveersarneqalersimallutik. Sikup aakkiartorneratigut umiarsuit angallannerinut, takornariaqarnermut minnerunngitsumillu aatsitassanik ujaasinermit soqutigisaqarnermut naleqqiullugu ingerlatat annertusisimapput, soorlu aamma aalisarneq, Search and Rescue aamma uuliamik ujaasineq pillugu Issittumi naalagaaffiit akornanni pingaaruteqartunik ingerlaavartumik isumaqatigiissusiortoqartartoq. Taamaattumik ukiut ikittuinnaat ingerlanerini kalaallit Islandimiullu soqutigisaqarfisaaqigut qaleriiaartumik ingerlatsineq malunnaatilimmik qaffariarsimavoq.

Tassunga ilanngutissaaq USA-p aamma Kalaallit Nunaata pingaarutilinnik sammisarpassuarnik ingerlataqarlutik soorlu: nunavissuaq ataaseq, Alaskami aamma Kalaallit Nunaanni Inuit ilisarnaataat assigiit, politikikkut oqartussaaqataaneq pillugu nunat killermiut pingaartitaat ilaalu ilanngullugit.

Qanittumik toqqaannartumillu USA-mik suleqateqarneq, sinniisoqarfiup sulineratigut pilersinneqarsinnaasoq, pingaartumik

immikkoortunut tamakkiisumik tiguneqarsimasunut immikkut tulluarput, soorlu assersuutigalugu aatsitassanut tunngasut. Siunissami uranimik ujaqqanillu qaqutigoortunik piiaanermi avammullu tuniniaanermi Danmarki aqcutiginagu, kisiannili Danmarki peqatigalugu oqaloqatigiinnerup ingerlannissaanut erseqqilluinnartunik pingaarutilinnik pissutissaqarpoq.

Aatsitassarsiornerup silarsuaani Amerikami avannarlermi aningaasaliisartut pilerisutsilernissaannut sillimaniarneq tatiginninnerlu pingaarutilerujussuupput. Aningaasaliisartut aningaasaliissutiminnit iluanaarutiniq pissarsinissaminnut qularnaveeqquteqassapput. Tassunga aningaasaliisartut naalakkersuisunut kiisalu nunani ingerlataqarfimminni politikikkut patajaassuseqarnermut tatiginnissapput. Tassunga atatillugu pingaarpoq Kalaallit Nunaata peqqissumik aningaasaqartumik ingerlalluurtumik patajaatsumillu inuit oqartussaaqataaffiusutut nittarsaassinnaanera pingaarpoq. Tassani aningaasaliisinnaasut ajornanngitsumik sukkasuumillu tassaavoq nunat taakku marluk akornanni toqqaannartumik atassuteqarnerat.

Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu, ullumikkut EU-p Kalaallit Nunaannut aningaasaqarnikkut annertuumik sunniuteqarneratuulli siunissami USA-mik suleqatiginninneq pilersinneqarsinnaasoq neriuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaata nunarsuarmi inissisimanagera, Kalaallit Nunaata Amerikami avannarlermi nunavissuarmut illersornissakkut ikiuunera, aamma Amerikamiut silaannakkut sakkutooqarfiata Pituffimmi inissisimanagera pissutigalugit aningaasaqarnermut pissutsit pitsaanerusequmik ineriartorsimannginneri eqqumiitsutut isigineqarsinnaavoq.

Attaveqaatitigut Amerikamiut aningaasaliinera aamma upalungaarsimaneq pillugu suleqatiginnineq annertunerusoq tassaapput immikkoortut qilanaarineqarsinnaasut. Ukiumi kingullermi tassani siuariartoqarsimavoq. Ulloq 16. september 2018-imi Amerikami illersornissamut ministereqarfiup siunniussaqaqarnermik nalunaarut tamanut saqqummiuppaa Kalaallit Nunaata mittarfitsigut pilersaarutaani Issittumi Amerikamiut sakkutuuninut iliuuseqarnerannut tapersersuisuni aningaasaliinissamut periarfissanik misissuerusulluni, taamaattumillu sakkutuujunngitsunut siunertanut iluaqutaanerata saniatigut Kalaallit Nunaata illersorneqarneranut iluaqutaasussaalluni.

Maannakkut Amerikami naalakkersuisut Issittumi politikkiminnik nutarteriniarlutik suliaqarput, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaat ineriartornerlu kiisalu Kalaallit Nunaat nunanit allaniit soqutigineqarnera annertusiartortumik isiginiarneqarlutik. Issittumi ineriartorneq taamaattumik isiginiarneqarpoq naatsorsuutigineqassallunilu Kalaallit Nunaat annertunerusequmik suleqateqarnissamik Amerikamiut soqutiginninnerat annertusiartussasoq.

Isumannaallisaanermi politikkimut assilissami Amerikamiut isiginninneranniit takuneqarsinnaavoq Kina aamma Ruslandi USA-p inissisimanageranut annertunerpaatut unammillertaallutillu ernumanartuusut. Kalaallit Nunaannut soqutiginninneq taamaattumik taamatut isiginninnermiit aamma nalilerneqassaaq.

Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfiup ukiuni tulluuttuni Kalaallit Nunaata Siniisoqarfia Washington D.C.-miittoq peqatigalugu suliaqarfiit makku ineriartornissaat immikkut samminiarpai:

- Kalaallit Nunaata ilisimaneqarnera aamma naalakkersuineramik suliallit, suliffeqarfiit taamatullu inuit nalinginnaasut pingaartumik takornariaqarnermut tunngatillugu suleqatigiissinnaanerit siammarterlugu
- Inuussutissarsiornikkut soqutigisat akornanni aalajangersimasumik attaveqaatinik pilersitsineq (Danmarkip avannaata EU-mi allaffiatut ittoq)
- Kalaallit suliffeqarfiinut pisortat namminersortullu pigisaannut suliniutinut, isumassarsianut niuerneramilu USA-mukarusuttunut kiffartuussinermi qitiusoqarfik
- Ilinniarfissatut inissat pillugit isumaqatigiissutinik aamma ilisimatusarnikkut isumaqatigiissutit amerlanerusut pilersinneqarneri
- Kalaallit Nunaanni aamma USA-mi ilinniarfeqarfiit akornanni paarlaateqatigiinnissamut isumaqatigiissutit pillugit isumaqatigiinniarnert
- Ilinniartitaanermut pilersaarutinik immikkut isumaqatigiissutinik pilersitsineq, assersuutigalugu "Washington Semester Program"
- USA-mi suliffeqarfinnik aalajangersimasunik naleqquttunillu suliffimmik sungiusarfitsigut aaqqiisuussinernik pilersitsineq
- USA-p National Science Foundationianik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutit pilerseqqinneqarnissaa

Joint Committee

Joint Committeep Igalikumi isumaqatigiissummi 2004-imi isumaqatigiissutigineqartup suliassaraa Kalaallit Nunaata aamma USA-p akornanni suleqatigiinneq nukittorsassallugu, taamaalilluni Amerikamiut nunami najuunnerannit Kalaallit Nunaat naleqarnerulernermik angusaqarluni. Kalaallit Nunaata USA-llu imminnut attuumassuteqarnerat sakkutuut

nunatsinniisinneqarnerannik taamaallaat tunngaveqartinneqassanngitsoq tamatumani qulakkeerneqassaaq.

Joint Committeemi ataatsimiinneq kingulleq ulloq 7. oktober 2014-imi Washington, D.C.-mi ingerlanneqarpoq. Joint Coimmitteemi ukiumoortumik ataatsimiinneq Danmarkimi ukiaq 2015-imi nalinginnaasumik ingerlanneqarsimasussaagaluarpoq, kisianni Pituffimmi kiffartuussinissamut isumaqatigiissummik suliariumannittussarsiuussineq pillugu eqqartuussivimmi suliart ingerlasut aamma isumaqatigiinniarnert pissutigalugit oktober 2014-imi Joint Committeemi ataatsimiinnissamut aggersaasoqarsimanngilaq.

Joint Committeemi ataatsimiittarnerit aallarteqqinneqarnissaat maannakkut illuatungeriit akornanni isumaqatigiissutigineqarput maannangaarlit taakku sumi ingerlanneqarnissaat erseqqinnerusumik isumaqatigiissutigineqarsimanani.

Permanent Committee

Permanent Committeemi ataatsimiittarnerit aallarteqqinneqarnissaat politikikkut kissaatigineqarsimavoq, Pituffimmi isumaqatigiinniarnert pissutigalugit 2014-imi ingerlanneqarsimanngitsut. Pituffik pillugu isumaqatigiinniarnert Pituffimmi sullissinissamik isumaqatigiissut pillugu isumaqatigiinniarnert ingerlasunut peqatigitillugu ukiaq 2017-imi aalajangiisoqarpoq Permanent Committee aallarteqqinneqassasoq, apeqqutaatilluguli peqataasut tamarmik maannakkut isumaqatigiinniarnert tunngatillugu piginnaatitsissutit aamma Permanent Committeep ataatsimiinnerini sorpiaat oqallisigineqartassanersut pillugit

isumaqatigiissasut, tassa imaappoq
isumaqatigiinniutigineqartut assigiinngitsut
erseqqissunik killiliivigineqarsimassasut, aamma
Kalaallit Nunaata Sakkutooqarfik pillugu
isumaqatigiissummit inuiaqatigiit pissarsiassaasa
isumannaarneqarnissaat eqqarsaatigalugu
Kunngaqarfimmiit aallartitseqqinneq pissutinik
"pissusissamisuuersitsinertut"
isigineqassanngitsoq, tamannalu
isumaqatigiinniarnerni immikkut
pingaartinneqartuassasoq.

Kalaallit Nunaata, Danmarkip USA-llu
taamaaliortoqarnissaanik aalajangiinerisigut,
Permanent Committeemi oktober 2014-imiilli
siullermeerluni ulloq 29. januar 2018-imi
Washington, D.C.-mi ataatsimiittoqarpoq.
Tamatuma kingorna immikkut ittumik Permanent
Committeemi Nuummi ulloq 28. august 2018-imi
ataatsimiittoqarsimavoq kiisalu immikkut ittumik
Washington D.C. ulloq 25. marts 2019-imi
ataatsimiittoqarluni. Ataatsimiinnerni Pituffimmi
Amerikamiut najuunneranni suliat ingerlasut
arlallit eqqartorneqarput, kiisalu Amerikamiut
september 2018-imi siunniussaqlutik
nalunaaruteqarnerminni soqutigisatut
oqariartuutaanni aningaasaliinissaq pillugu
sammineqarsinnaasut pillugit oqaloqatigiinnerit
ingerlateqqinneqarlutik. Pituffimmut
tunngatillugu oqallinnerit marts 2015-imi
Danmarkimit/Kalallit Nunaannit/USA-mit
pilersinneqartumi isumaqatigiinniartuni
ingerlanneqarput, Kalaallit Nunaannut
naammaginartumik aaqqiisoqarnissaanik
nassaarnissaq siunertaralugu.

Kalaallit Nunaata FN-imi, IMF-imi aamma Nunat tamalaat aningaaserisuanni ataatsimiinnera

Ulluni 10.-13. december Aningaasaqarnermut
Nunanilu Avannarlerni suleqatigiinnermut
Naalakkersuisup New Yorkimi aamma
Washington, D.C.-mi Naalagaaffiit Peqatigiit, Den

Internationale Valutafond (IMF), Nunat tamalaat
aningsaaserivissuat (World Bank) aammalu
isummersuisut The Wilson Center pulaarsimavai.
Naalagaaffiit Peqatigiit piujuartitsinissamik
tunngaveqartunik anguniagaat Kalaallit Nunaanni
atuutilernissaannut tunngatillugit suliassat
eqqartornissaat pulaarnermi qitiusumik
sammineqarput kiisalu Kalaallit Nunaata
aningsaasarsiornikkut inooqataanikkullu
isumannaatsumik ineriartornissaa
tamatumunngalu atatillugu IMF-ip aamma Nunat
tamalaat aningsaaserivissuata naalagaaffinnut
mikisunut siunnersuisarnermi
misissueqqissaarinermilu sullissisarnerat aamma
sammineqarlutik.

FN-imi ataatsimiinnerni Kalaallit Nunaanni
piujuartitsinissamik tunngaveqarluni
ineriartortitsinermut anguniakkat (Sustainable
Development Goals-it) pillugit suliaqarnermut
tunngasunik Naalakkersuisoq
ilisimatitsissuteqarpoq, suliaq taanna
Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup
suliassaraa kisiannili taamatut suliaqarnermi
Namminersorlutik Oqartussat iluaniinnaanngitsoq
kisiannili aamma namminersortut ingerlatsivii,
innuttaasut kommunillu eqqarsaatigalugit
suleqatigiinneq akuutitsinerlu assut
pingaaruteqartut. Naalakkersuisut anguniagaat
tassa SDG-it anguniagaqarluartumik
atuutilernissaat FN-imi sinniisunit assut
nuannarineqarpoq ataqqineqarlunilu.

IMF-imi Nunallu tamalaat aningsaaserivissuanni
ataatsimiinnerit tassaasimapput immikkut
ilisimasallit siunnersuisoqatigiit paasiniaanerillu
IMF-ip aamma Nunat tamalaat aningsaaserivissuat
immikkut ilisimasaqarfittut sammisaat
tunuliaqutaralugit eqqarsaatigilluakkamik
piujuartitsinermik tunngaveqartumik
ineriartortitsinermi periusissiamik
qulakkeerinnissamut suliffeqarfiit sullissinerat
iluaqutigalugu periarfissat pillugit

aallarniutaasumik eqqartuinerit. IMF-imi Nunallu tamalaat aningaaserivissuanni ataatsimiinnerni Naalakkersuisut salliutitaat suliniutillu arlallit inerisarneqartut pillugit Naalakkersuisoq paasissutissiivoq, tassunga ilanngullugit akiitsut pillugit politikki nutaaq, attaveqaatitigut aningaasaliinerit, mittarfeqarfiit allineqarneri, takornariartitsisarneq, aatsitassarsiorneq kiisalu nukissiuutitigut pilersaarutit.

Peqatigisat naleqquttut erseqqissuuneri/inerisaaffigineri

Sinniisoqarfiup suliassaata ilagai Kalaallit Nunaata takussaanerulernissaanik sulineq aamma Amerikami aalajangiisartunut, Amerikami niuerfiusunut Amerikamiunullu nunarput pillugu ilisimasat annertusinissaat, tassunga ilanngullugit Amerikami aqutsisunut, isummersuisunut kiisalu nunat allat aallartitaqarfiinut sinniisoqarfiinullu, pingaartumik nunanit issittuneersunit attaveqaatit attuumassutillu inerisarnissaat.

Kalaallit Nunaat nunap assingani Amerikap illoqarfiisa pingaarnersaanni

Greenland Dialogues tassaavoq isummersuisut The Woodrow Wilson Centers Polarinitiativip aamma Sinniisoqarfiup akornanni Washington, D.C.-mi aqqissuussinerit arlallit pillugit suleqatigiinnerannut quleqtaq, Namminersorlutik Oqartussat pisinnaatitaaffiinik, namminersulernissamut ingerlanermut aamma Kalaallit Nunaata suleqatigisaanut - aningaasaliiffiusunullu - periarfissanik annertunerusumik isiginnilernissaq paasisaqarnissarlu siunertaralugit Kalaallit Nunaata kissaatai malillugit nassuiarneqartunik imaqartoq. Ukiaq 2018-imi Washington D.C.-mi Polarinitiativimi pisortamik, Mike Sfragamik ataatsimeeqateqarnermi suleqatigiinnermi Naalakkersuisut tapersersuinerat pisortatigoortumik taamanikkut

Namminersulivinnissamut, Nunanullu Allanut Nunalerinermullu Naalakkersuisumit tunniunneqarpoq. Aqqissugaanera tassaasinnaavoq matoqqasumik ataatsimiinneq aamma tamanut ammasumik isumaqatigiinnerit, sammisat siunertallu apeqquataatillugit. Aqqissuussineq siulleq 20. juni 2018-imi ingerlanneqarpoq, tassani Sinniisoqarfiup pisortaa nunatta oqaluttuassartaa, politikikkut ineriartornera aamma Naalakkersuisut siunissaq pillugu takorluugaannik ilisarititsinermut Greenland Dialoguesimik aqqissuussisuuvoq.

7.2 Alaska-mik suleqateqarneq

Kalaallit Nunaat Alaskalu Issittumi sammisanut atatillugu soqutigisaat assigiittupilussuusarput. Kalaallit Nunaat Alaskalu nunaapput aalisarnermik ingerlataqartut pingaarutillit, tamarmik pinngortitamit pissaqarluartuupput, kulturikkut ileqqutoqqanillu assigiiffippassuaqarput taamaattumillu pissusissaminiilluni Issittumi pissutsit Amerikami politikerinit sammineqarnerulernissaat suleqatigiissutiginnissaa. Sinniisoqarfik taamaattumik Alaskami peqatigisatsinnik suleqateqarnerup annertusinissaanik ingerlaavartumik sammisaqarpoq.

Kalaallit Nunaat Alaskamiullu ataatsimooqatigiinnerat

Ukiumi qaangiuttumi Alaskap Kalaallillu Nunaatalu ataatsimooqatigiinnerat ilaatigut erseqqissarneqassaaq. Tassani Naalakkersuisut Alaskami Amerikamiut senatoriat Lisa Murkowski aamma Amerikami suleqatigisat, Arctic Encounters Symposium aamma The Woodrow Wilson Center peqatigalugit Reykjavikimi Arctic Circlep katersuunneranni ilasseqatigiinnermi qaaqquisuupput, Kalaallit Nunaanniit aamma Alaskamiit peqataasunut kiisalu immikkut qaaqqusanut pingaarutilinnut ikittunut.

Aaqqissuussinermi Kalaallit Nunaannit Alaskamiillu peqataasut qaninnerulernissamut ilisarisanerulernissamullu periarfissinneqarput. Tamanit peqataasut amerlasuut ukiorpassuarni suleqatigiinnikkut imminnut ilisimareerput, kisiannili attaviit suleqatigisallu piorsartuarnissaat pingaaruteqarpoq.

Tamatuma ingerlanerani Nunanut Allanut Naalakkersuisoq aamma Amerikamiut Alaskami senatoriat, Lisa Murkowski aamma ataatsimeeqatigiipput, tassa Naalakkersuisup Senatori Murkowski Kalaallit Nunaannut qaqqugukkulluunniit tikeraarnissaanut qaqqullugu, tamatumunngalu senatori qujalluni.

Harvard Kennedy Center's Arctic Initiative

Harvard Kennedy School, Boston Massachusettsimiittooq suliniummik Arctic Initiativemik inerisaasimavoq. Sinniisoqarfimmi pisortaq september 2017-imili Harvardip suliaani aaqqissuussinermut siullermut oqalugiartussat qaqquneqareersimavoq. Ukiaq 2018-imi Arctic Initiative Harvardip Issittoq pillugu pikkorissartitsinera siulleq Policy and Social Innovations for the Changing Arctic aallartippaa, aallartitaqarfimmi allatsi ilinniagaqartut marlussuit suliniutiminnik ineriartortitsinerannut siunnersuisuulluni. Sinniisoqarfik siunissami kalaallit ilinniagaqartut pikkorissarnerni taakkunani peqataasinnaanerannik sulissuteqarpoq, paarlaasseqatigiinnikkut isumaqatigiissuteqarnikkut. Arctic Initiative kingullermik World Economic Forum (WEF) suleqatigalugu Islandimi Arctic Circle 2018-ip ingerlanerani Issittup siunissaa pillugu ataatsimeersuartitsivoq. Naalakkersuisut sinnerlugit Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmi pisortaq peqataavoq. Naalakkersuisoqarfimmi pisortap Naalakkersuisut sinnerlugit oqalugiarnerni inunnut tunngassuteqartut ataavartumik

isiginiarneqarnissaasa pingaaruteqarnera erseqqissarpaa – alloriarnissatut iliuusissatullu siunnersuutigineqartut, Issittumi soqutigisaqartunit ingerlataqartunit tamanit aalajangiiffigineqartussat, Issittumi piujuartitsinermik tunngaveqartumik inooqataanermik aningaasarsiornikkullu ineriartornermik tapersersuissasut.

Niuernikkut periarfissat

Sinniisoqarfiup suliaasa ilaat aamma tassaavoq nunanik allanik niueqateqarnerup ilaatigut annertusinissaa aamma niuernikkut aningaasartuutigut appartinnissaat siunertaralugu niuernerup iluani attaveqaatit suleqatigiiffiillu nukittorsarnissaat. Sulineq taanna aamma Royal Arctic Line A/S-ip aamma Eimskipip akornanni suleqatigiinnerannut atasutut isigineqassaaq 2019-ip naanerani Amerikami avannarlermi niuerfinnut Kalaallit Nunaata niuernissaanut ammaassisoq.

Kalaallit Nunaata Mainellu Arctic Circle 2018-imi attaveqatigiittut ataatsimiinnerat

Washington, D.C.-mi Sinniisoqarfik Maine North Atlantic Development Office, Maine International Trade Center-imiittooq peqatigalugu Arctic Circle Assembly 2018-imi attaveqaatit akunnerni marlunni naapeqatigiinneranni ataatsimeeqatigai. Amerikami naalagaaffik Maine niuernikkut kiisalu ilinniagartuut suleqatigiinnerisigut Kalaallit Nunaannik suleqateqarnissamut annertuumik soqutiginnippoq. RAL-ip Eimskipillu suleqatigiinnerisa kingunerisaanik Mainep soqutiginninnera annertusivoq, tassa Eimskip ilaatigut Mainemi Portlandimut tikittarmat taamaammallu Islandi niueqatigilereerlugu. Ullut arlallit Arctic Circle sioqqullugu suliffeqarfik Hancock Lumberimit sinniisup Maine North Atlantic Development Centerimi Pisortaq aamma

Maine Department of Economic and Community Developmentimi kommissæri Nuummeeqatigiipput, kiisalu Washington, D.C.-mi sinniisoqarfiup aaqqissugaanik ataatsimiillutik. Matumani suliffeqarfiit oqartussallu assigiinngitsut ataatsimeeqatigineqarput, suliffeqarfittut Hancock Lumberitut ittunik sanaartornermut suliassaqarfimmi unammillersinnaasunik pissarsiornissamut periarfissarsiornissaq siunertaralugu.

Amerikamiut inuussutissarsiortut allartitaasa 2019-ip ingerlanerani Kalaallit Nunaannukarnissaanik aaqqissuussilluni sinniisoqarfik suliaqarpoq.

7.3 Canada-mik suleqateqarneq

PDAC 2019

Ukiut tamaasa Torontomi nunat tamalaat aatsitassat pillugit saqqummersitserujussuartarput, naatsumik taaneqartoq PDAC (Prospectors and Developers Association of Canada), kalaallit tungaanniit ukiuni arlalinni peqataaffigineqartartoq. Naalakkersuisut, Inatsisartut inuussutissarsiortullu tungaanniit aallartitat arlalissuit peqataasarput, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut periarfissat soqutigilersinniarlugit aamma aatsitassarsiortuni ingerlataqartunik attaveqaatinik atassutinillu pilersitsiniarluni. 2019-imi PDAC 3.-5. martsimi ingerlanneqarpoq sinniisoqarfillu ukioq manna aamma peqataalluni. Ataqqinartorsuaq Kunngissaq Kalaallit Nunaat nittarsaanniarlugu aamma aatsitassarsiornermi periarfissat nunarsuarmiunut nittarsaanniarlugit ukioq manna saqqummersitsinermit peqataavoq. Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoq, Danmarkimi nukissiornermut, pilersuinermit silallu pissusaanut ministeri kiisalu Inatsisartut inuussutissarsiornermut

aatsitassarsiornermullu ataatsimiititaliaanni ilaasortat aamma peqataapput.

Indigenous Fashion Week Toronto

Ulluni 31. maj – 3. juni kalaallit aallarnisaasartut 8-t tunisassiaminnik soorlu namminneq ilusilersukkaminnik, annoraaminiliaminnik, pinnerasaaminnik, eqqumiitsuliaminnik atisaliaminnik allarpassuarnillu pissanganartunik Kalaallit Nunaanneersunik ilusilersukkanik 'Indigenous Fashion Week Toronto'-p – siullerpaamik ingerlanneqarnerani peqataapput. Aallarnisaasartut tamarmik nunanut allanut tuniniaasarnermi piareersaataasartut pillugit aaqqissuusami aallarnisaasartut inkubator – SIUA INUvationimit piareersarneqarlunilu aaqqissugaasumi peqataasimapput. SIUA inkubatori aaqqissuusaavoq Inuussutissarsiornermut Nukissiuutsinullu Naalakkersuisoqarfimmik sullissinissamik isumaqatigiissuteqarnikkut aningaasalersorneqartoq.

Tuniniaanissanut saqqummersitsinissamullu atortussat eqqunneqarnerinut aallartitaqarfik niuernikkut teknikkikkullu ikiuisarsimavoq, danskillu Ottawami aallartitaqarfiat, danskit niuernikkut Torontomi sinniisoqarfiat Kisserup International Trade Roots & Indigenous Fashion Week Toronto peqatigalugit - Kalaallit Nunaat 1. juni ilassinninneranut aningaasaleeqataasimalluni, tassani ilaatigut Inuuteq oqalugiarpoq Simon Lyngelu aliikkusersuilluni. Kalaallit aallarnisaasartut taakkulu tunisassiaat soqutigineqartorujussuupput, atisanillu ilusilersuisartunit nunanillu allarnersunit kisiartaallutik peqataallutik. Peqataanermi nioqqutissat nassatat tunineqarnerisa saniatigut Torontomi pisiniarfiit, saqqummersitsiviit, nuna tamakkerlugu pisiniarfiutillit ilusilersukkanillu tuniniaaviit Canadamilu pisiniarfiit nuna

tamakkerlugu tuniniaasartut attavigisassatut
pissanganartumik oqaloqatigineqarput,
pineqartummi kalaallit tunisassiaanik
assissaqanngitsunik pitsaalluinnartumillu
suliarineqarsimasunik
soqutiginnittorujussuummata.

8 Asiami nunanik suleqateqarneq

Asiap ilarujussua ukiuni makkunani sukkasuumik aningaasarsiornikkut siuariartorpoq. Suleqatigiinnerup annertusinissaanut pingaartumik Kinamik, Japanimik aamma Korea Kujallermik periarfissat arlalissuupput, tassunga ilanngullugit aalisakkanit tunisassianik, sermimik imermillu il.il. avammut niuernerata annertusinissaanut tapertaasinnaasunik Kalaallit Nunaata niuerneramik (killilersugaanngitsumik) isumaqatigiissuteqarnissamik kissaateqarnera. Aammattaaq Kalaallit Nunaanni ujaqqanik ujaasinermik iluaquteqarnermillu soqutiginninnerup annertusiartorneranik, Issittumi ilisimatusarnikkut suleqatigiinnissamut Asiamit soqutiginninnerup annertusineranik Kalaallit Nunaat misigisaqarluni aamma ukiuni makkunani Asiamiit pingaartumik Kinamiit takornariat amerliartornerannik Kalaallit Nunaat misigisaqarluni.

Asiap kangianiittut nunat angisuut pingasut Kina, Japan aamma Korea Kujalleq tamarmik 2013-imi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni aalajangersimasumik alaatsinaattut peqataalerput nunallu taakku pingasut ukiuni kingullerni Issittumi periusissatik saqqummersissimallugit. Kingullermik Kinap "China's Arctic Policy White Paper" saqqummersissimallugu Kinallu Issittoq pillugu politikkaa maannakkut Kinami nunanut allanut ministereqarfik naapertorlugu Xi Jinpings One Belt, One Road pillugu suliniutaanut ilanngunneqarsimalluni. Nunat taakku pingasut Issittumi Siunnersuisoqatigiit suleqatigiissitaanni assigiinngitsuni peqataasarput.

8.1 Japan-mik suleqateqarneq

Japani 127 millioninik inoqarluni ukiorpassuarnilu imaaneersunik tunisassianik pitsaasunik annertuumik piumasaqartuulluni Kalaallit

Nunaannit tunisassianik tunitsivittut niuerfittut pingaaruteqarsimavoq. Raajat Kalaallit Nunaanneersut Japanimi immap nillersup raajaanik tunisat tamarmiusut sisamararterutigaat taamaalillunilu Japanimi nioqqutissani nukittuujulluni.

Royal Greenland ukiuni 30-ni Tokyomi tuniniaaffeqarsimavoq. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut Japanimi niuerfimmi kaaviiartitaat 2018-imi 800 mio. kr.-it sinnersimavaat.

Maannakkut Japanimi nunanut allanut ministeri Taro Kono, Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfiup 2017-imi Kalaallit Nunaanni aqqissugaani ministerinngornissami sionratigut tikeraarnermi kingorna kissaatigisimavaa Japani Savalimmiunik aamma Kalaallit Nunaannik niuerneq pillugu isumaqatigiissuteqassasoq.

Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmiit sinniisut Islandimi ulloq 19. oktober 2018-imi Arctic Circle Forumimi taassuma peqataaneranut atatillugu Japanip nunanut allanut ministerianik sivikitsumik ataatsimeeqateqarsimavoq. Ataatsimiinnermi niuerneq pillugu isumaqatigiissuteqarnissamut periarfissat misissorneqarnissaannik Japani Kalaallit Nunaallu kissaateqaqqippoq. Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik siumut sammisumik suliniuteqarneq pillugu Japanimi nunanut allanut ministereqarfimmik aamma Danmarkip Tokyomi ambassadeqarfianik oqaloqateqarpoq.

8.2 Kina-mik suleqateqarneq

1.4 mia.-inik inoqarluni aningaasaliisarnermilu politikkeqarluni Kina Kalaallit Nunaanni aalisarnermik inuussutissarsiummut, takornariaqarnermut, ilisimatusarnermut aatsitassarsiornermullu ineriartortitsinermi

periarfissatigut pingaarutilimmik suleqataavoq. Naalakkersuisut taamaalillutik 2015-imiilli Kinami ukiut tamaasa niuernikkut pilerisaarisarput, kingullermik november 2018-imi.

Kinami niuerfiit Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnut aalisakkanik nunanut allanut tunisaqartartunut pingaaruteqaleriartuinnarput, niuerfittut kingullertut aamma ilaatigut Japanimut tuniniaaqinnissamut tunisassiornermut. Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik naliliivoq suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut 2018-imi 1,5 mia. kr.-it missaanik kaaviaartitaqarsimasut, naliliisoqarlunilu piumasaqarneq qaffakkiartorumaartoq.

Aatsitassarsiornerup iluani Kinamiut ingerlataqartut Kalaallit Nunaanni paaasinnaanermut misissuinissamullu akuersissutini peqataasuupput. Paaasinnaanermut akuersissut ataaseq ingerlatseqatigiiffimmit Kinameersumit ataatsimit taamaallaat nakkutigineqarpoq, tassa Isukasiani saviminek pillugu suliniut. Akuersissutit allat eqqarsaatigalugit ingerlatseqatigiiffiit Kinameersut annerusumik minnerusumilluunniit ikinnerussuteqartutut piginneqataasutut imaluunniit suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnikkut peqataapput.

Ilisimatusarnermut tunngasutigut taamanikkut Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoq Kinami imaq pillugu oqartussanik State Oceanic Administrationimik (SOA) 2016-imi siunniussaqaqarnermut nalunaarummik (Memorandum of Understanding - MoU) atsiugaqarpoq.

Nunarsuup immikkoortuani tamaani niuernikkut, politikikkut kulturikkullu atassutinik, pingaartumik Kinamut, kisianni aamma Japanimut

Korea Kujallermullu siuarsaanikkut Kalaallit Nunaannut iluaqutaasinnaasumik Kinami Beijingimi Sinniisoqarfimmik 2020-imi ammaanissamut periarfissanik Naalakkersuisut taamaattumik misissuipput. Sinniisoqarfik tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni Asiamiut aningaasaliisinaanerannik siuarsaanermut nittarsaanermullu ulluinnarni tapertaassaaq. Tamatuma saniatigut Sinniisoqarfik Kalaallit Nunaata toqqaannartumik ulluinnarnilu Kinami oqartussanik ingerlataqartunillu oqaloqateqarneranut tapertaassaaq.

9 Nunarsuarmioqatigiit suleqatigiinnerat – FN

9.1 Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Siunnersuisoqatigiivi

Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivi 15. marts 2006-imi pilersinneqarput inuillu tamarmik pisinnaatitaaffii kiffaanngissusiilu illersorneqarnissaat sulissutigissallugit pisinnaatitaaffinnillu unioqqutitsinernik paasiniaasassallutik misissuisassallutillu. Inuit pisinnaatitaaffii pillugit ilinniartitaanerit, siunnersuinerit teknikikkullu ikiorsiinerit siuarsassallugit siunnersuisoqatigiit akisussaaffigaat pisinnaasallu annertusarnerannut ikiorsiinissamut akisussaaffigalugu. Inatsisit inuiannut tamanut tunngasut ineriartortinnissaat kiisalu Inuit pisinnaatitaaffii eqqarsaatigalugit naalagaaffiit pisussaaffiisa tamakkiisumik naammassineqarsinnaanissaat siuarsarniarlugit Siunnersuisoqatigiit FN-ip ataatsimeersuarneranut inassuteqartarput.

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiitaaq nunarsuaq tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiinik nakkutilliillutik suliaqarlutillu tassalu FN-imut nalunaaruteqartartut, suleqatigiissitat immikkullu ilisimasallit pillugit piginnaatitsissummik tunniussisartuupputaaq.

Kiisalu Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinni Naalagaaffiit Peqatigiinnut nunat ilaasortaasut taamatuttaaq Kalaallit Nunaat Kunngearfiup Danmarkip ilaatut ukiut sisamat-tallimat tamaasa piffissakkaartumik naliliisarnermik tamanut atuuttumik taaneqartartup (UPR) ataani nammineerluni inuit pisinnaatitaaffiinik malinninnini pillugu nunanit ilaasortaasunit allanit kaammattuutinik tigusaqartarput. Kunngearfimmik 2016-imi

kingullermik naliliisoqarpoq. Naliliinermi ilaatigut nalunaarutigineqarpoq Danmarki piffissap qiteqqunnerani UPR-mik nalunaarusiamik tunniussiumaartoq. FN Inuit pisinnaatitaaffiinut siunnersuisoqatigiivini tunniussinissamut piffissaq tassaasimavoq juli 2018, tassungalu Kalaallit Nunaat ilanngussassanik aamma nassiussisimalluni.

9.2 Nunat Inoqqaavisa pillugit FN-ip Permanent Forum-ia

Nunat Inoqqaavisa pillugit FN-ip Permanent Forum-ia (UNPFII) tassaavoq FN-ip nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik suliaqarnermut pingaarnertut oqalliffiit ilaat, taassumalu piginnaatitaaneranut ilaapput nunat inoqqaavisa peqqinnerat, ilinniartitaanerat inuttullu pisinnaatitaaffii.

Naalakkersuisut pimoorussisumik Oqalliffimmi suliaqarput, Kalaallit Nunaata - Danmarki peqatigalugu - 2000-imi pilersinneranut peqataaffigisimasaa. Ataatsimeeqataasartut ukiumut ataasiarlutik naapittassapput. Ulluni 22. april - 3. maj 2019-imi Permanent Forum-ip ataatsimiinnera 18-issaat ingerlanneqarpoq, tassani Kalaallit Nunaat peqataalluni. Ataatsimiinnerup nalaani Kunngearfik Danmark, nunani avannarlerni nunat peqatigalugit, ataatsimiinnermi sammisaq – "traditonal knowledge" - ataatsimoorussamik saqqummiussivoq. Saqqummiussinermi ilaatigut nunat inoqqaavisa ilisimasaat nunat inoqqaavisa ataatsimoorlutik kingornussaannut taamaallaat oqariartuutaanngitsoq erseqqissarneqarpoq, kisiannili nunat inoqqaavisa taakkulu kinaassusiisa ineriartoqqinnerinut naleqqiullugu aamma pingaaruteqartuulluni.

Upernaami Kalaallit Nunaat Danmark suleqatigalugu Tove Søvndahl Gant Permanent Forum-imut ilaasortaanissamut piukkussatut

nalunaarutigivaat. Nunat Avannarliit tapersersortigalugit Tove piffissami 2020-2022 ilaasortanngornissaanut iluatsittumik qinigaavoq. Tove Kalaallit Nunaanninngaanerpoq, siammasittumillu Namminersorlutik Oqartussani nunat tamalaanilu oqallittarfinni nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit suliaqarnermi misillitagaqarlularluni, taamaattumillu forum-imi tamakku suliat ingerlanneqarneranni pingaartumik assigiingngisitaartumik tunniussisinnaalluni.

9.3 Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffiit pillugit immikkut ilisimasalittut suliaqarfik

Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitatigut (EMRIP) aallaavissamik pilersitsinissaq siunertaavoq, tassani nunarsuarmi nunat naalakkersuisui aamma nunap inoqqaavisa sinniisui nunarsuarmi nunap inoqqaavisa inuttut pisinnaatitaaffiisa isumannaarniarnerannut suliaassanik ineriartortitsissammata piviusunngortitsiorlorlutillu. Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitat Genevemi Inuit Pisinnaatitaaffii Pillugit Siunnersuisoqatigiit ataanni toqqaannartumik inissisimapput taamaallutillu Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffiit Ataavartumik Suleqatigiiffimmisut (UNPFII) Naalagaaffiit Peqatigiit aaqqissuussaaneranni qaffasissuseqarlutik.

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Siunnersuisoqatigiivisa EMRIP-mut piginnaatitsissutit iluarsaanneqarnissaannut ukiuni arlalinni ingerlanneqarsimasut ulloq 30. september 2016-imi naammassivaat. Piginnaatitsissutinik qajannaannerulersitsinissaq kiserngoruppoq. EMRIP allanik isumalluuteqannginnerulerpoq, saqqumilaarnerusinnaanerulerluni aamma nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiit illersuinermi naalagaaffinnut pisariaqartinneqartutut

teknikkikkut siunnersuinissamut amerlanerusunik sakkussaqaalissalluni. Ilaatigut EMRIP-imi sinniisuutitat amerlineqarput nunap immikkoortuinit arfineq marluusunit immikkut inooriaasilinneersunik taamatuttaaq Issittumit immikkut ilisimasallit ilaqartussanngorlugit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitat ulluni 9.-13. juli 2018-imi Genevemi aaqqanilissaannik katersuupput, tassani Kalaallit Nunaat peqataalluni.

9.4 Nunat Inoqqaavi pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmioqatigiinnik 2014-imi ataatsimeersuartitsinerata malitseqartinneqarnera

Ulluni 22.-23. september 2014 taamanikkut Naalakkersuisut siulittaasorisaat Aleqa Hammond taamanikkullu danskit nunanut allanut ministeriat Martin Lidegaard peqatigalugu New Yorkimi nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnerannut peqataavoq. Ataatsimeersuarnerup inerneraa iliuseqarnissamik siunertaqarluni uppernarsaatissanik inerniliisoqarnerata akuersissutigineqarnera, Naalagaaffiit Peqatigiit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaannik aallaaveqarluni nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa piviusunngortinneqarnissaat nukittorsarniarlugu sulinerup ingerlaqqinnissaanut tunngavigineqartussamik. Kalaallit Nunaat Danmark peqatigalugu malitseqartitsiniarluni sulinerup ingerlaavartumik ikiuppoq pingaartumik EMRIP-imut piginnaatitsissutit allanngortinneqarnissaa taamatullu malittarisassat nutaat ineriartortinneqarnissaat sammisaralugit, taakkunatigut nunat inoqqaavisa naalakkersuisui sinniisuutitaallu Naalagaaffiit Peqatigiit naleqqunnerusumik inissinneqassammata aamma Naalagaaffiit Peqatigiit ingerlariaasianni sulineranilu

tamakkiisumik ataavartumillu
peqataasalissammata.

9.5 FN-ip isumaqatigiissutaannik eqquutsitsinermik tunngasunik nalunaaruteqartarnerit

Kunngeqarfiup Danmarkip FN
isumaqatigiissutaannik arlalinnik
eqquutsitsinerannik ingerlaavartumik
nalunaarusiortoqartarpoq. Kingullermik
nalunaarusiornernut, 2018-imi aamma 2019-imi
pisunut ilaapput Aningaasarsiornikkut,
Inooqataanermi Kulturikkullu Pisinnaatitaaffiit
pillugit Isumaqatigiissut, Ammip qalipaataanik
immikkoortitsinnginnissaq pillugu
isumaqatigiissut kiisalu Universal Periodic
Reviewimut (UPR) piffissap qiteqqunnerani
nalunaarusiorneq. Nalunaaruteqarnerni
taakkunani tamani Kalaallit Nunaat
ilanngussaqqarpoq.

10 Nunanik allanik niueqateqarnermi politikki

Naalackersuisut nunanut allanut tunngasunut ingerlatsineranni suliaassat pingaarnersaraat qulakkiissallugu nunarsuarmioqatitta Kalaallit Nunaannut Issittumullu soqutiginninnerat Kalaallit Nunaannut aningaasaqarnermut tunngasutigut periarfissanut aalajangersimasunut atugassanngortissallugu. Niueqatigiinnermi politikkit toqqammavusut Naalackersuisunit aalajangersarneqartarput. Killiliussat tamakku iluanni Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik nunatta nunanut allanut niuernikkut ingerlatsinermi soqutigisaanik suliaqarnissamut akisussaavoq.

Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfiup EU-mi pingaarnertut avammut niuerfiusunut Kalaallit Nunaata niuernikkut soqutigisaanik isumaginninnera pillugu immikkoortuni uani atuaruk (immikkoortoq 6), Brexitip kingorna Tului Nunaat (immikkoortoq 6.7), Kina (immikkoortoq 8.2), Japan (immikkoortoq 8.1) aamma Amerika Avannarleq (immikkoortoq 7).

10.1 Nunat arlallit akornanni isumaqatigiissutit – World Trade Organisation (WTO)

WTO-mik isumaqatigiissummik december 1994-imi Danmarkip atortussanngortitsineranut atatillugu Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat Danmarkimi oqartussanut Danmarkip

atortussanngortitsineranut ilaanissartik kissaatigalugu nalunaaruteqarput. Danmarkip WTO-mik akuersinerani taamaattumik Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat pillugit nangaasoqanngilaq. Tamanna WTO-mik pilersitsineq pillugu isumaqatigiissummut 15. april 1994-imeersumut Danmarkip atortussanngortitsinera pillugu nalunaarummi nr. 71, 8. juni 1995-imeersumi takuneqarsinnaavoq Danmarkip atortussanngortitsinera Savalimmiunut Kalaallit Nunaannullu atuuttoq. Taamanikkut Naalackersuisuusunit tamanna pillugu 1995-imi aalajangiineq malillugu, 2005-imi uppersarneqartumi, Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik pisussaavoq ilaatigut Kalaallit Nunaanni inatsisit WTO-mi maleruagassat naapertuutinnissaannut, ilaatigullu Kalaallit Nunaanni niuernikkut oqartussat WTO-mut pisortatigoortumik nalunaaruteqassasut (tassani maleruagassat malillugit). Niuernikkut oqartussaaffigisaq ingerlaavartumik nalunaaruteqarsinnaatitaaneq ingerlatiinnarniarlugu, GATT 1994-imi art XXVIII, 5 malillugu, WTO-mi maleruagassanik naammassinninnissaq eqqarsaatigalugu nunap nangaassuteqarnini nunap nalunaarutigissavaa. Allatut oqaatigalugu pineqarpoq pisussaaffiit allanngortinnissaannut pisinnaatitaaffik (WTO-mi ilaasortaanerup malitsigisaanik akitsuusersuinikkut allatigut pisussaaffiit). Kingullermik pisortatigoortumik nalunaaruteqartoqarpoq ulloq 1. januar 2018.

Immikkoortoq II:

Naalackersuisut nunani tamalaani akisussaaffeqarfimmini sulinerat

11 Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisoqarfia

Københavnnimi sinniisoqarfimmi ukiumoortumik ukiortaami ilasseqatigiinneq

Københavnnimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani januaarimi Naalackersuisut ukiumoortumik Ukiortaami ilassinninnerat ilassinninneruvoq marlunnut avinneqarsimasoq, siulleq nunanut tamalaanut tunngasuulluni. Matumani pingaartumik nunat tamalaat aallartitatut sinniisui Københavnnimut aggersarneqartarput. Aallarniutaasumik ilisarititsinerit pisortatiguunngitsumillu nunat assigiinngitsut ambassadørinik nunallu allat ingerlataannik allanik oqaloqateqarnerit tassani ingerlanneqartarput. Ilasseqatigiissitsinermi Naalackersuisut Siulittaasuata aamma Naalackersuisunut ilaasortat nunanut allanut aallartitanik arlalissuarnik aamma soqutigisaqaqatigiiffiit assigiinngitsut nunani tamalaani suliffeqarfiit allallu sinniisuinik ilassinninnissaminnut periarfissarsipput.

12 Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfik

12.1 Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfiit akornanni suleqatigiinneq

2014-imili Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfiup aamma islandimi Landspítalið-ip akornanni pingaarnertigut isumaqatigiissuteqarsimavoq. Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnikkut siunertaavoq kalaallit napparsimasut Islandimi katsorsarneqartarnerat pillugu suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaa annertusarneqarnissaalu. Isumaqatigiissummi napparsimasut immikkuullarissumik nappaatillit eqqarsaatigalugit siunissami atuuttussanik isumaqatigiissummut ilassutinik pilersitsisinnaanermik periarfissiisoqarpoq. 2018-imi suleqatigiinnerup annertusinissaanik pisariaqartitsineq oqaluuserineqarpoq taamatullu Islandimi aamma Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut ministerit akornanni isumaqatigiissummik nutarterisoqassanersoq. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnikkut siunertaavoq peqqinnissaqarfimmi suliassaqarfinni arlaata misilittagaanik ilisimasaanillu iluaquteqartoqarsinnaanera, tamattutaaq inatsiseqartitsinermi inatsisilerinermullu tunngatillugu ajornartorsiutaasinnaasut iluanniittut.

Isumaqatigiissut nutarterneqarsimasoq august 2018-imi Reykjavíkimi Nunani Avannarlerni Killerni peqqissutsimut ministerit ataatsimiinneranni atsiorneqarpoq.

12.2 Arjeplogimi isumaqatigiissut

Arjeplogimi isumaqatigiissutikkut ilaatigut siunertaavoq napparsimasut isumannaannerulersinneqarnissaat. Kalaallit Nunaat maannakkut isumaqatigiissutip nutarterneqarneranut peqataavoq. Arjeplogimi isumaqatigiissummi Nunani Avannarlerni

peqqinnissaqarfimmi sulisutut piginnaatitaasut illugiilluni akuersaarnerinik aamma nunat taakku akunnerminni nakkutilliinermi paasisutissanik paarlaasseqatigiittarnernik malittarisassaliorneqarput. Arjeplogimi isumaqatigiissutip allangortinnissaa pisariaqarsimavoq Savalimmiut Kalaallillu Nunaanni peqqissaasut ilinniarsimasut sundhedsassistentillu EU-mi innuttaasunut atugassarititaasut assinganik Nunani Avannarlerni sulisinnaanerat qulakkeerniarlugu, soorlu nunani avannarlerni allani peqqissaasut isumaginninnermi sundhedsassistentillu ikiortitit ilinniarsimasut ullumikkut Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu sulisinnaasut. Nunani Avannarlerni akuersaarneq pillugu EU-p peqqussutaanik iluarsaateqqitamik piviusunngortitsineq, nakkutilliinermik paasisutissanik paarlaasseqatigiittarnermut ilimasaaruteqartarnermik IMI-mik nutaamik atuutilersitsisoq. 2016-imili suleqatigiissitaq inatsisitigut tunngavissanik, siunissami Nunat Avannarliit akornanni paasisutissanik paarlaasseqatigiittarnermut malittarisassaasunik oqaasertalersuilluni suliamik ingerlatitseqqippoq. Siunertakkut ilaatigut qulakkeerniarneqarpoq Nunani Avannarlerni suleqatigiinneq nakkutilliinermi paasisutissanik pingaarutilinnik paarlaasseqatigiinnikkut napparsimasut isumannaatsumik sullinneqarnerannut iluaqataanissaa, ilaatigullu suliat ingerlaneranni pisariaqanngitsumik allaffissortoqarpallaalinnginnissaa ilaatigut Nunat Avannarliit EU-llu akornanni aqqissuussinerit marluk atulertoornerisigut.

Arjeplogimi isumaqatigiissut nutarterneqarsimasoq ulloq 27. november 2018-imi MR-S-imi ataatsimiinnermi akuerineqarpoq.

12.3 Nunani Avannarlerni nakorsaatinik nalunaaqutsersuisarneq

Killeqarfinni aporfiusunik siunnersuisoqatigiinnit suliniuteqarnikkut, nakorsaatinik nalunaaqutsersuisarneq pillugu EU-p suliniutaa nutaaq Nunani Avannarlerni peqqissutsimut ministerit januar 2017-imi Ministerit siunnersuisoqatigiivisa ataatsimiinneranni oqallisigineqarpoq. Poortuinerneq allagartanillu ikkunneqartartunik nalunaaqutsersuinerneq malittarisassat assigiinngitsuunerisa kingunerisaanik iliuuseqarnissamut aporfiliisoqarpoq, suliaqarfiimmi Nununani Avannarlerni malittarisassat naleqqussarnissaannik pisariaqartitsisoqalerluni. Piumasaqaatinik taakkuninnga tamakkiisumik naleqqussaannik Nunat Avannarliit nakorsaatinik ataatsimoorlutik pisisinnaanerannik periarfissat oqinnerulersissavaat.

Nunani Avannarlerni piumasaqaataavoq nakorsaatinik nunami oqaatsit atorlugit allagartalersugaassasut aamma nunami oqaatsit atorlugit atuisunut ilitersuutitaqartassasut. Nakorsaatinik nalunaaqutsersuineq poortuinerlu pillugit EU-mi malittarisassat nutaat innuttaasutta atugassaannik nakorsaatinik pisinissaq siunissami sapernarnerulersissinnaavaat imaluunniit akisunerulersissinnaavaat. Savalimmiut, Islandi aamma Kalaallit Nunaat Nunanut Avannarlerni peqqissutsikkut ministerit peqatigalugit akisunerulersitsinngitsunik aqutsinissamillu ajornarnerulersitsinngitsumik siunissami malittarisassanik suliaqarput.

Ulloq 4. april 2019-imi Nunani Avannarlerni Ministerini Siunnersuisoqatigiit sinnerlugit Islandimi Peqqissutsimut ministeri Peqqissutsimut Inuussutissallu isumannaatsuunissaannut EU-mi kommissærimut allakkanik nassiuvoq, Nunani Avannarlerni nunat peqatigiillutik siunnersuutigalugu

pappilissanut allagartanut tapertatut elektroniskimik ikkussassat allagartat atuutilernissaat EU-Kommissionimit eqqarsaatigineqassasoq. Aammattaaq sumiiffiit ikkittunit oqaaseqarfiusut, 500.000-it inorlugit inullit, elektroniskimik allagartat ikkunneqartut taamaallaat atortassagaat.

12.4 Rising-Sun

Kalaallit Nunaat SDWG-suliniimmi (Sustainable Development Working Group) Amerikamiut siulittaasuunerata Arctic Council-imi nalaani Canada peqatigalugu Rising-Sunimik taaneqartumi aqutsisoqataavoq. Canadap siulittaasuunerata nalaani suliniut suliaralugu ingerlateqqinneqartoq pineqarpoq, tassani imminut toquttartut amerlassusii kiisalu Issittumi nunarsuup immikkoortuiniittut akimorlugit imminut toqunnissamut pinaveersaartitsinerit assigiinngitsut paasiniaavigineqarlutik SDWG-tullu nalunaarusiatut 2015-imi tamanut saqqummiunneqarluni.

Kalaallit Nunaat 2018-imi imminut toqunnissap pinaveersaartinnissaa pillugu Atlantikumi suleqatigiinnermi suli pingaaruteqarpoq. Finlandip siulittaasuunerani Kalaallit Nunaat SDWG-imi suliniimmi CREATEs: Circumpolar Resilience, Engagement and Action Through Storymi aqutsisoqataasimavoq. Canadami, Finlandimi aamma Kalaallit Nunaanni isumasioqatigiinnerit arlallit aqqutigalugit imminut toquttarneri qaffasissut appartinniarlugit inuusuttullu akornanni atugarissaarneq siuarsarniarlugu sulinerneq isummaminnik ilanngussaqaarnissaminnullu inuusuttut periarfissaqarsimapput. Inuusuttut tamarmik immikkut digitalikkut oqaluttualiorsimapput siunissami qaninnermi Suliniut CREATEs-ip nittartagaani pissarsiarineqarsinnaalertussanik.

Suliniut siulittaasuuffiusuusimasut marluk ataanni
Kalaallit Nunaata aamma aqutsisoqatigiiffigisaani
Sharing Hopep aamma RISING SUN-ip
nanginnerivaa.

Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik Statens
Institut for Folkesundhedimiit
siunnersortaanerup Christina Viskum Lytkenip
sulineratigut sinniisuuffigineqarsimavoq.

12.5 CEDAW nalunaaruteqartarneq

Marts 2019-imi Kalaallit Nunaata ilanngussaani
arnanik assigiinngissitseriaatsit tamaasa
akiorneqarneri pillugit FN-imi immikkut
ilisimasalinnut ataatsimoorluni piffissap
qulingiluassaanni Naalagaaffeqatigiit
nalunaarusiornerannut tunniuppaa. Kalaallit
Nunaata ilanngussaani FN CEDAW-imi
isumaqatigiisummi pisinnaatitaaffinnik
aalajangersarneqarsimasunut Kalaallit Nunaata
qanoq naammassinninneranik nassuiaavoq.

Nalunaarusiornermut, nalunaarutip imarisaanut
nalunaarutillu tunniunneranut atasunik
sulinermut Danmarkimi naalakkersuisut
akisussaapput. Kalaallit Nunaat aamma
Savalimmiut nalunaarutit immikkoortuinut
nakkutigisanik kaammattuutinillu inerniliussanik
tamatumu qanoq ingerlaneranut kiisalu tamanna
pillugu allaaserisatut nassuiaatitigullu
malitseqartitsinissamut namminneq
akisussaapput.

13 Nunatsinni Nakorsaaneqarfik

13.1 NordCan

Nunatsinni Nakorsaaneqarfik 2014-mi NordCanimut ilaasortanngorpoq, kræftimik nappaateqartunik nakkutilliineq pillugu nunat avannarliit suleqatigiiffiat. Tamatumuuna Kalaallit Nunaanni kræfteqartoqarneranik paasissutissat nunanut avannarlernut allanut sanilliunnissaannut periarfissaqalerpoq. Nunatsinni nakorsaaneqarfik 2018-imi aamma paasissutissanik tunniussaqaarsimavoq.

13.2 WHO

Kalaallit sakiilluutip tuberkolosip akiorniarneqarnerani World Health Organizationimik (WHO) sivisuumik suleqateqarsimapput. Nappaatip akiorniarneqarnerani WHO maannakkut periaasissanik tunniussaqaarsimavoq.

Suleqatigiinnerup malitsigisaanik aamma kalaallit maannakkut immikkut ittumik WHO-mi kisitsisit aamma tuberkolosi pillugu saqqummersitanik ilisarititsisimavoq.

13.3 Nunani Avannarlerni peqqinnissaqarfimmi sulisut pillugit suleqatigiissitaq

Isumaginninnermut Peqqinnissamullu naalakkersuinikkut ingerlatsinnermut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivi Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmit ikiorneqareerlutik peqqinnissaqarfimmi uumasullu nakorsa qarfianni sulisut ilaat 2018-imi isumaqatigiisummik (Arjeplog pillugu isumaqatigiissut) Nunani Avannarlerni ataatsimut sulisoqarnermut allannguutissatut siunnersuummik suliaqarput. Nunat Avannarliit, Kalaallit Nunaat aamma Åland Nunani

Avannarlerni allani tamani inuussutissarsiutitigut piginnaasaminnik akuerineqartussaataaassasut isumaqatigiisummi nutaami allassimavoq. Tassa ilaatigut imaappoq peqqissaasut Kalaallit Nunaanni ilinniarsimasut Nunani Avannarlerni allani akuersissummik sulii pisinnaatitaasut.

13.4 Suliat allat

Nunani Avannarlerni nakorsaatinut kisitsisitigut paasissutissaateqarnermut Komité (NOMESCO) Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa ataanniippoq. Nunani Avannarlerni peqqissutsimut inunnik isumaginninnermullu tunngatillugu kisitsisitigut paasissutissat nunat akornanni imminnut sanilliunneqarsinnaanngorlugit suliarineqartarnissaat, tamakkununga tunngasuni suliaaapput kisitsisitigut paasissutissanik katersinissaq taamatullu kisitsisitigut paasissutissat tamakku saqqummiunneqartarnissaat siammarlugillu atugassanngortinneqartarnissaat. Taamaalillutik Kalaallit Nunaat pillugu nakorsaatinut pillugit kisitsisit NOMESCO-p nittartagaatigut pissarsiarineqarsinnaalerput. Nakorsaaneqarfik aamma 2018-imi suleqatigiinnermut paasissutissanik allatut tunniussaqaarsimavoq. Tamatumani saniatigut Nakorsaaneqarfik ukiunik ukiunik 50-inngortorsiornermut allakkanik tunniussaqaarsimavoq.

14 Ineqarnermut Attaveqaqatigiinnermullu Naalackersuisoqarfik

Timmisartumik angallassinermut tunngatillugu Kalaallit Nunaata Islandillu akornanni suleqatigiinneq siuarsarniarlugu aprilimi 2016-imi Nunanut Allanut Naalackersuisumit aamma Islandimi Nunanut Allanut Ministerimit suleqatigiissitaliortoqarpoq. Suleqatigiissitat Islandimit aamma Kalaallit Nunaannit aallartitanit inuttalersugaapput, nunanut allanut tunngasutigut aamma attaveqaatitigut sinniisulik timmisartunik angallassinermut susassaqarfimmut oqartussaalluni akisussaasuusunik.

Ataatsimiittarnitsigut sulineq ingerlanneqarpoq, tamannalu 2019-imi naammassissasoq naatsorsuutigineqarluni.

15 Aningaasaqarnermut

Akilerartarnermullu Naalackersuisoqarfik

15.1 Nunani tamalaani suleqatigisanik naliliineq

Kalaallit Nunaat akilerartarnikkut inatsisitigut oqartussatut namminersortutut nunani tamalaani akilerartarnikkut suleqatigiinnermut ilaavoq, tassa akilerartarutunik akiliinngitsoortarnermik akiuinnermik aamma akilerartarutikinnerusunut nuuttarnerit pitsaaliornissaannik suliaqartartunut ilaavoq. Ukiuni marlussunni kingullerni nunani tamalaani akilerartarnikkut ingerlatsiviit akilerartarneq pillugu inatsisiliornep aamma akilerartarneq pillugu paasissutissanik imaluunniit inatsisitigut oqartussaaffiit akornanni aningaasatigut kontoni paarlaasseqatigiittarnerup iluini nunani tamalaani malittarisassanik aalajangersaasoqarnissaa isumaqatigiissutigisimavaat. Nunani tamalaani malittarisassani inatsisitigut oqartussaaffinnik piareersarnermik nakkutilliinermillu suliaasaq annertuutigut OECD-mut suliaassanngortinneqarsimavoq.

Kalaallit Nunaat nunani tamalaani malittarisassanik naammassinninnissamut pisussaaffeqarpoq, ilaatigut akilerartarnikkut inatsisitigut oqartussaaffinni suleqataarusunngitsut pillugit EU-p nalunaarsuiffianut inissinneqarnissaq pinngitsoortinniarlugu, kisianni aamma suleqatigisanut nunani tamalaani attuumassutit pitsaasut pilersinniarlugit.

Inatsisitigut oqartussaanerit nunani tamalaani malittarisassanut naammassinninnerannik nakkutilliineq suleqatigisanik naliliinikkut pisarpoq, inatsisitigut oqartussaaffinni assigiinngitsuni sinnisut oqartussat allat malittarisassanik atulersitsisimanerinek nalilersuisarlutik. Kalaallit Nunaat

suleqatigiinnissamut aamma suleqatigisanik naliliinerit pingasut ingerlannissaannut pisussaaffeqarpoq 1) noqqaasoqarneratigut akilerartarnermi paasissutissanik paarlaasseqatigiinneq (EOIR), 2) aningaasatigut paasissutissanik ingerlaannartumik paarlaasseqatigiinneq (AEOI) aamma 3) nunap akilerartarnikkut tunngaviinik illersuinnermik aamma akilerartarnikkut tunngaviup millisarnerata unitsinnissaanik qulakkeerisut inatsisit suleriaatsillu assigiissarneri atulersinnerilu (BEPS). Naatsorsuutigineqarpoq suleqatigisanik naliliinerit taakku 2019-imiit 2022-p tungaanut ingerlanneqassasut. Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik inatsisit piareersarlugit aallartereerpoq Danmarkimilu ministereqarfiit aqutsisoqarfiillu attuumassuteqartut atassuteqarfigalugit, suliaasaqarfinnik sulitiguneeqarsimanngitsunik nutarterinnermik isumaginnittussat. Tamanna ilaatigut ingerlatseqatigiiffiit pillugit inatsisinut aamma aningaasatigut ingerlatsineq pillugu inatsimmut atuuppoq.

Naliliisoqarpoq Kalaallit Nunaat nunani tamalaani suleqatigiiffiusunik taakkuninnga iluaquteqarumaartoq. Kalaallit Nunaat oqartussaaffeqarfiuvoq qaffasissumik akilerartarfiusoq.

Assimi takuneqarsinnaapput Hakim Hamadi suleqatigisanik naliliinermi peqataasut ilagigai kiisalu Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiortunit soqutigisaqatigiit.

15.2 Nunani tamalaani akileraartarnikkut suleqatigiinneq

Akileraarutikinnerusunut nuuttarnerit, nunat akileraarutitigut tunngaviisa millisarneqarneri akiorniarlugit aamma killeqarfiit akimorlugit ammasumik pissuseqarnerup paasissutissanillu avitseqatigiittarneq annertusiniarlugu nunani tamalaani soqutiginninnerup annertusiartorneranut atatillugu Kalaallit Nunaat nunani tamalaani suleqatigiiffinni marlunni ilaasortanngorusulluni qinnuteqarsimavoq.

Ulloq 29. august 2017 Kalaallit Nunaat [Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposesimut \(Global Forum\) pisortatigoortumik ilaasortanngorpoq](#)³.

Ilaasortaannerup kingunerisaanik Kalaallit Nunaat ilaatigut nunani tamalaani piareersarneqartunik akileraartarnikkut kontotigullu paasissutissanik paarlaasseqatigiinnissamut piumasaqaatinut sunniuteqarsinnaavoq. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaat suleqatigisanik naliliineq pillugu immikkoortumi siullermi taaneqartutut EOIR-imut aamma AEOI-mut tunngatillugit ikiorneqarsinnaallunilu siunnersorneqarsinnaavoq. Global Forum, OECD-mi allattoqarfiusooq, suleqatigisanik naliliisarnernut tunngavissanik piumasaqaatinillu ilusilersuinerimi peqataasimavoq, taamaammat taakku aamma suliasaqarfimmi immikkut ilisimasaqarnerisaapput. Sinniisut Kalaallit Nunaannut suleqatigisanik naliliinerimi ikiuisut Kalaallit Nunaanni inatsisit taakkulu nassuiarneqarnerinik nunani tamalaani malittarisassanik isumaqatigiissutigineqartunik naammassinninneranik paasiniaasinnaapput. Juni 2018-imi Kalaallit Nunaannut tunngatillugu suleqatigisanik naliliineq siulleq aallartinneqarpoq. Naliliinerimi pineqarpoq akileraartarnermi paasissutissanik

paarlaasseqatigiittarneq naatsorsuutigineqarporlu 2019/2020-mi tamanna naammassineqassasoq. Suleqatigisanik naliliinerup tulliani sammeneqassaaq oqartussaaffeqarfiit akornanni kontot pillugit paasissutissanik ingerlaannartumik paarlaasseqatigiittarneq.

Ulloq 18. januar 2019 Kalaallit Nunaat [Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shiftingimi \(IF\) pisortatigoortumik ilaasortanngorpoq](#)⁴. EU-mi siunnersuisoqatigiit aalajangiinerat 2016/C 461/02 naapertorlugu piumasaqaataavoq Kalaallit Nunaata ajoqusiisumik akileraartarnikkut ingerlatsisarnermut, isumaqatigiissumik atornerluinermut, nuussinernik aalajangersimasunik akinik aalajangiisarnermut aamma akerleriinnernik aaqqiinnermut tunngasunik minnerpaamik malittarisassanik sisamanik atulersitsisusaaanera. Annerusumik marloqiusumik akileraartarnerit pillugit Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutaanut tunngasuni allannguinerit. Nutaatut IF-imit akuerineqarsimavoq oqartussaaffiit ilaasortat aamma country-by-country rapportering (CbCR) minnerpaamik malittarisassanik atulersitsissasut, tamanna isumaqarluni nunani tamalaani ingerlatseqatigiiffiit suliffissaqarfiillu suliffeqarfissuup aaqqissugaanera pillugu killeqarfiit akimorlugit nalunaaruteqarnissamut pisussaaffeqartut. Ilaasortaannerup kingunerisaanik Kalaallit Nunaat suleriaatsit inatsisillu atulersinnissaannut siunnersorneqassaaq, kisianni aamma inatsisit marloqiusumillu akileraartarneq pillugu isumaqatigiissutit atulersinnerisa kingorna ingerlaavartumik suleqatigisanik naliliinerimi IF Kalaallit Nunaannut ikiuutissalluni.

³ www.oecd.org/tax/transparency/cambodia-greenland-haiti-and-madagascar-join-the-fight-against-tax-evasion.htm

⁴ www.oecd.org/countries/greenland/

15.3 United Arab Emiratesimut akileraarutitigut paarlaasseqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut

Kalaallit Nunaata nunat arlallit isumaqatigiissutaannut ilaalernerata saniatigut akileraartarnermut tunngasuni nunat arlariit isumaqatigiissutaannut arlalissuarnut Kalaallit Nunaat isumaqatigiissuteqarsimavoq, ilaatigut Marloqiusamik akileraartarneq pillugu isumaqatigiissutit (DBO) aamma Tax Information Exchange Agreements (TIEA) pillugu. Qanittumi Kalaallit Nunaat United Arab Emiratesilu TIEA-mik sumaqatigiissuteqarput, tassani siunertaalluni inuit ingerlatseqatigiiffiillu pillugit akileraartarneq pillugu paasissutissanik illuatungeriit marluullutik qinnuteqarsinnaanerit.

Isumaqatigiissut ulloq 26. marts 2019 Københavnimi Kalaallit Nunaata sinniisoqarfiani nalliuttorsuutigalugu atsiorneqarpoq, taanna assini ataaniittuni takuneqarsinnaavoq.

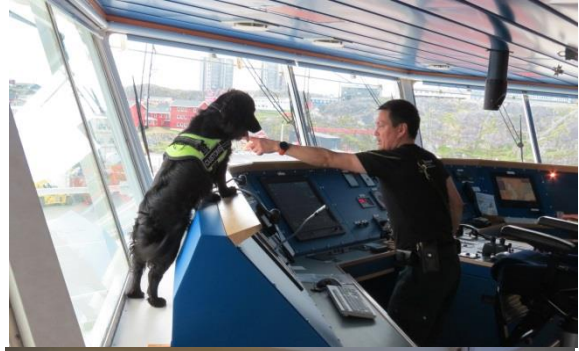

Isumaqatigiissut tassaavoq nunarsuaq tamakkerlugu oqartussaasunik isumaqatigiissutaasimasuni akileraartarnikkut paarlaasseqatigiinnissamut isumaqatigiissutit 47-ssaat, assersuutigalugu aamma Hong Kongimik, Schweizimik aamma Bermudamik isumaqatigiissut.

15.4 Nunani tamalaani akitsuuserinermi suleqatigiinneq

Kalaallit Nunaat pingaartumik ukiuni arlalinni kingullerni takornariaqarnerup nunanilu allani aningaasaliisartut iluanni soqutiginninnermik annertuumik misigisaqarsimavoq. Aammattaaq Kalaallit Nunaanni innuttaasut internetikkut niuerneq atorlualersimavaat aamma nunamut nunamiillu nassiussat amerliartuinnavissimapput. Kalaallit Nunaanni iserfissat assigiinngitsut arlallit atornerqarnerisa qaffannerinut atasumik tamanna akitsuuserinermi oqartussanut suliassanik annertunerulersitsisimavoq. Tamatuma isumagineqarneranut atasumik Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik 2017-imi Islandimi aamma Savalimmiuni akitsuuserinermi oqartussanik siunniussaqaarluni nalunaarummik atsioqatigiippat akitsuuserinermi oqartussat akornanni suleqatigiinnerup nukittorsarnissaa attaveqatigiiffiusut annertusinissaat siunertaralugu. Suleqatigiinnermut ilaavoq sammisat makku pillugit misilittakkatigut paarlaasseqatigiittarnissat oqaluuserinnittarnissarlu; qimmit ikiaroorartulerisut passunneri, pasinartunik misiligutissanik tigusinikkut nakkutilliineq, immikkut atortunik pisiortornermik atuinermillu misilittakkat. Taakku saniatigut akitsuuserinermi periusissamik eqqartuinissaq siunertaralugu pisortat akornanni ukioq allortarlugu naapittarnissamut peqataasut pisussaaffilerput. Peqataasut tamarmik siunniussaqaarluni nalunaaruteqarneq nuannaarutigaat akitsuuserinermilu suleqatigiinnerup suli

nukittorsarnissaanut qilanaarlutik.
2018-imi Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup akitsuuserinermi periusissiaq "Inussuk" 2018-2023 piareersarpaa. Taanna suliasat annertunerulersut Kalaallit Nunaata nunataa pissutigalugu ilungersunarnerusut passunnissaannut sammiviliillunilu tungavissiivoq. Nunap sineriaa isorartooq, iserfiusinnaasut aniffiusinnaasullu siaruasimasut aamma imaatigut silaannakkullu assartuinermik tungaveqartut attaveqaatit kingunerisaannik nunani allanisullu akitsuuserisut nakkutilliisinnaanngillat. Akitsuuserisut taamaattumik isertortumik paasiniaasartut, attaveqaqatigiinneq misilittakkanillu paarlaasseqatigiinnerit annertuumik pinngitsoorsinnaanngilaat.

Siunniussaqaarluniu nalunaarummi aamma akitsuuserinermik periusissiami nunat isertortumillu paasiniaasartut akornanni attaveqaqatigiinneq pingaartinneqarpoq. Peqatigisaanik Ilulissani Kangerlussuarmilu aalajangersimasumik inissisimalernerinut atatillugu qimmiaqqat nutaat pingasut ikiaroorartulerisussatut sungiusarneqalersimapput. Qimminik sungiusaaneq ilaatigut Danmarkimi aamma Danmarkimi akitsuuserinermi oqartussanik taakkulu qanimut suleqatigisaannik suleqateqaarluni ingerlanneqarpoq.

16 Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfik (ASN)

Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmi tassanilu Aatsitassanut Aqutsisoqarfimmi suliassat pingaarnersaasa ilaat tassaavoq Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorsinnaanerup avammut pilerinarsarnissaa. Suliassat tassaapput

aningaasaliisartut nunanit allaneersut nunatsinnut pilerisutsilernissaat imminullu nammassinnaasumik aatsitassarsiorfeqalernissamut tapersersuinissaq. Inatsisinik ingerlatsinikkut, paasititsiniaanikkut, ilisimatuussutsikkut ujaqqerineranut tunngasunik suliniuteqarnikkut pilerisaarinikkullu ingerlatseqatigiiffiit aatsitassarsiortut aamma uuliasiortut aningaasaliinissamut pilerinartumik tunngavilersuisumik tamanna suliassaq suliarineqassaaq. Aatsitassanut tunngasuni inatsisit aatsitassanut tunngasutigut ingerlatat siuarsarniarlugit ingerlanneqarput, kisiannili Issittumi avatangiisigut asseqanngitsut pisariaqanngitsumik ajoquserneqannginnissaat qulakkeerneqassalluni.

16.1 Aatsitassanut tunngasutigut ineriartorneq

True North Gems Greenland A/S Kitaata Kujataani Qeqertarsuatsiaani rubininik aamma safiri aappaluartunik piiaanissaanut 2014-imi akuersissummik tunineqarpoq. Akuersissut 2016-imi LNS Greenland Gems A/S-imut, kingorna Greenland Ruby A/S-imik ateqalersimasumut ingerlateqqinneqarpoq. Hudson Greenland A/S Kitaani Kangerlussuup eqqaani anorthositinik piiaanissamut 2017-imi akuersissummik tunineqarpoq. Ingerlatseqatigiiffik 2018-imi rubinik tuniniaalluni aallartippoq.

Hudson Greenland A/S Kitaani Kangerlussuup

eqqaani anorthositinik piiaanissamut 2015-imi akuersissummik tunineqarpoq. 2018-ip ingerlanerani ingerlatseqatigiiffik sanaartornermi naammassisassat kingulliit suliarai. Ingerlatseqatigiiffiup 2019-ip ingerlanerani malmimik nunanut allanut tuniniaalernissani naatsorsuutigaa.

Ironbark A/S Tunup avannaani Citronen Fjordimi zinkimik aqerlumillu piiaanissamut akuersissummik 2016-imi tunineqarpoq. Ironbark 2018-ip ingerlanerani piiaafigisassaminut kiisalu Frederik E. Hyde Kangerlummut misissuiartorpoq.

Nalunaq A/S Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani kuultimik piiaanissaminut piiaanissamut akuersissutini atorlugu 2018-imi misissueqqissaarpoq. Ingerlatseqatigiiffik piiaaqqilernissamut piareersarnerminut atatillugu 2018-imi sanaartornissamut pilersaarusiornini nangeqqippaa.

Black Angel Mining A/S-ip piiaanissamut akuersissutini 2018/29 atorlugu 2018-imi suliaqanngilaq.

Piiaanissamut matusinissamullu suliniummut pilersaarutip sivitsornissaanut London Mining Greenland A/S 2018-imi akuersissummik tunineqarpoq. London Mining A/S Kitaani jernmalmimik piiaanissamut akuersissutini 2013/31 atorlugu suliaqanngilaq.

Dundas Titanium A/S ilmenitsinik piiaanissamut akuersissummik tunineqarnissaq siunertaralugu 2018-imi sulissuteqarpoq.

Nunarsuaq tamakkerlugu aamma Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit misissuinernut aningaasaliinerit 2013-imi ikiliartoriarlutik maanna amerliartoqqilersimapput. Aatsitassat akii 2015-imi 2016-imilu appasinnerpaaffianiissimapput tassangaanniillu

qaffakkiartuaarsimallutik. Aatsitassat akiisa qaffariarneri nunarsuarmi Kalaallit Nunaannilu misissuinerit amerlatsinneranik kinguneqassasut naatsorsuutigineqarpoq. Kalaallit Nunaanni misissuinissamut akuersissutit amerlassusaat 2018-ip naanerani 55-iupput.

Kalaallit Nunaanni annikitsumik aatsitassarsiorneq ukiuni kingullerni soqutigineqaleriartorpoq. Aatsitassanut Aqutsisoqarfik annikitsumik aatsitassarsiorneq pillugu 2018-imi Nuummi isumasioqatigiissitsivoq, tassanilu annikitsumik aatsitassarsionissamut akuersissummik tunineqarsimasut arlallit peqataapput. Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi Geologiimut Immikkoortortaqarfik Danmarkimi pinnersaasiassat pillugit aqqissuussami, Tucsonimi (Arizona, USA) annikitsumik aatsitassarsiornerit pillugit kateritsitsinermit peqataavoq Kalaallillu Nunaanni annikitsumik aatsitassarsiorneq pillugu pilerisaarilluni.

16.2 Pilerisaarineq paasissutissallu

Kalaallit Nunaat nunat tamalaat akornanni pilerisaareqatigiinnissamut kateritsitsinerit ukiut tamaasa peqataasarpoq, taakkunanilu Kalaallit Nunaat nerrivimmik paasissutissalimmik peqataatitaqartarpoq aamma Namminersorlutik Oqartussanut sinniisut suliffeqarfiit misissuisartut aatsitassarsioritullu ataatsimeeqatigisarpaat. Kalaallit Nunaat 2018-imi Vancouver Roundupimi (eqikkaaneq), Torontomi PDAC-mi Perthimilu Kalaallit Nunaannut ulloritinneqartumi peqataavoq. Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoq Torontomi PDAC-mi aatsitassat pillugit saqqummersitsinermit tassungalu atasumut Kalaallit Nunaannut ulloritinneqartumut peqataavoq. PDAC-ip ingerlanerani Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisup suliffeqarfiit misissuisartut aatsitassarsioritullu arlallit ataatsimeeqatigai.

Aamma ujarassiorneq aatsitassalerinerlu pillugit soqutiginninneq annertusarniarlugu Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi Geologiimut Immikkoortortaqarfik pilerisaarineranut atatillugu atuakkamik nangeqattaartumik ujarassiorneq pillugu ilitsersuutininik aallartitsivoq. Ilitsersuutit pingortitamut soqutigisaqartunut tamanut saaffiginnittuupput ujaqqerinermit soqutigisallit takornariarnerannut iluaqutsiunneqarsinnaapput.

Geologiimut Immikkoortortaqarfik Kalaallit Nunaanni geologi pillugu meeqqanut atuakkiorluni 2018-imi aallartippoq. Atuagaq kalaallisut danskisullu saqqummersinneqarumaarpoq. Suliaq 2019-imi naammassissangatinneqarpoq. Atuagaq Kalaallit Nunaanni atuarfinnut tamanut nassiunneqassaaq atuartullu tamarmik tunineqassallutik.

Geologiimut Immikkoortortaqarfiup nunap assingi ersarissunngorlugit 1:100.000-mullu angissusilerlugit Kalaallit Nunaanni nunap sananeqaataanik nalunaarsuineq 2018-imi nangeqqippaa. Tamanna Geologiimut Immikkoortortaqarfiup 2016-imi aallartippaa. Nunap nalunaarsornissaanut pilerisaarut aatsitassarsiornermit iluaqutaanerpaaffiusut sumiinneri naapertorlugit aqqissuunneqassaaq. Taassuminnga suliaqarneq Maniitsup eqqaani aallartippoq. Suliaq 2019-imi naammassissangatinneqarpoq.

Geologiimut Immikkoortortaqarfiup Tunup Avannaani sumiiffimmik nunap sananeqaataanik nalunaarsuineq 2018-imi aallartippaa. Nunap sananeqaataanik nalunaarsuineq ukiuni tullinnguuttuni annertusineqassaaq sumiiffiillu eqqaaniittut allat ilanngunneqassallutik.

Nassuiaatip siuliata kingorna Geologiimut Immikkoortortaqarfiup qilleriviit pillugit paasissutissanik toqqorsivik GREENCORE

atulerpaa. Toqqorsivik GREENCORE nunarsuarmi Kalaallillu Nunaanni qaqqat utoqqaanersaat ilaat pillugit paasissutissanik imaqqarpoq. Geologiimut Immikkoortortaqqarfik Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit misissuinissaq siuarsarniarlugu pilerinarsarniarlugulu 2018-imi sulissuteqqarpoq. Taassuma saniatigut Geologiimut Immikkoortortaqqarfik periutsimik nunap sananeqatai pillugit paasissutissanik nutaanik pilersitsisussamik taakkuninngalu pissarsiuminarnersitsisussamik sulissuteqqarpoq. Taamatut periuseqqarnikkut soqtiginnittut Kalaallit Nunaanni nunap sananeqatai pillugit paasissutissat kissaatigisaat ajornanngitsumik pissarsiarisinnaassavaat atorsinnaallugillu.

Geologiimut Immikkoortortaqqarfik qarasaasiatigut aqutsissummik nutaanik 2018-imi pisivoq. Aqutsissut 2019-ip aallartinnerani atornerqalissangatinneqqarpoq. Qarasaasiatigut aqutsissut nutaaq suliat suliarineqqartarnerinut pisariillisaassaaq, qinnuteqqartunut ammanerulertitsissaaq kiisalu suliat suliarineqqartarnerinut sivikillisaassalluni.

16.3 Nunat tamalaat oqallittarfiini peqataaneq

Aatsitassanut Suliffeqqarnermullu Naalakkersuisoqqarfik 2018-ip ingerlanerani nunat tamalaat ilisimatusarnerannut tunngasunut assigiinngitsunut peqataavoq. Aatsitassanut Naalakkersuisoqqarfik Issittumi allannguutinut annertuunut atatillugu inulerineranut, avatangiisinut aningaasaqqarnermullu tunngatillugu ajornartorsiutit pillugit ilisimasamik misilittakkanillu oqartussat allat avitseqatigisimavai. Taakku oqallittarfiit aqqiissuussallu Aatsitassanut Naalakkersuisoqqarfiup Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerup ineriartorteqqinnissaanut qanoq pitsaanerpaamik

tunngavissiuissinnaaneranut nunallu immikkoortuata unammilligassanut iliuuseqqarnissaanut iluaqutaasimapput.

16.4 Kalaallit Nunaanni suliffeqqarfiit

2017-imi sulisartut 40%-ii pisortani allaffissornermik sullissinermillu suliaqartuupput, Kalaallillu Nunaanni sulisartut 17%-ii aalisakkanik raajanillu pingaarnertut isertitaqqarfiusumik aalisarnermik suliaqartuullutik. Aatsitassarsiorneq takornariaqarnerlu annertusiartornissaat naatsorsuutigineqqarpoq. Suliffissarsiortut 2014-imit 2018-imut 1.547-inik ikilissimapput (julip qaammaataani naatsorsukkat).

Pingaarnertut ilinniarsimanngitsut, sulisartut amerlanersartaat, piukkunnarsarneqqarnissaat suliffeqqarnermut politikimi siunertarineqqartut ilagaat.

Inuussuttut 18-iniit 29-inut ukiullit suliffeqqanngitsut kisitsisaanni amerlanersaraat taamaammallu siunnersuinissamik, aaqqiissuteqqarnissamik allanillu siusissukkat neqeroorfigineqqartariaqarput ilinnialernissaanillu neqeroorfigineqqapallattariaqqarlutik.

16.5 ILO-mi isumaqatigiissutit

Nunat tamalaat sulisartut pillugit kattuffiat ILO FN-ip ataani suleqatigiit pingasut nakkutilliinermi suleqatigiiffigaat, naalakkersuisunit, sulisitsisunit sulisullu sinniisunit peqataaffigineqqartoq. ILO arnat angutillu tamarmik naammaginnartumik suliffeqqarnissaat siuarsarniarlugu sulinermi pitsaassutsinik aalajangersaasarpoq, politikkinik ineriartortitsisarpoq suliniutinillu ilusilersuisarluni. Tamanna isumaqatigiissutit 189-it aqqutigalugit pisarpoq.

2019-imi ILO-p ukiut 100-junngortorsiornera persuarsiuutigineqqassaaq. Kalaallit Nunaat ukiut

siuliinisulli Danmark peqatigalugu ILO-p
Genevemi 2019-imi suliaqarluni
ataatsimeersuarnissaani peqataassaaq.

Inatsisartut 2015-imi upernaakkut
ataatsimiinnermi aalajangerput Kalaallit Nunaat
ILO-mi isumaqatigiissutit arfineq pingasuusunit
tallimanut sinneruttunut peqataalissasoq.
Isumaqatigiissutit qitiusut inuit pisinnaatitaaffiinik
tamanut atuuttunik sulisartullu pisinnaatitaaffii
pillugit kattuffeqarsinnaanermik tunngaviusumik
kiisalu isumaqatigiissutinik (overenskomster)
ataatsimut isumaqatiginninniarsinnaatitaanermik
imaqarput. Taakku saniatigut ILO-mi
isumaqatigiissutit qitiusut pinngitsaaliissutitut
sulititsinernik suugaluartunilluunniit, meeqqat
sulitinneqarnerannik kiisalu suliffeqarnermut
inuussutissarsiornermullu atatillugu
immikkoortitsinermik atorunnaarsitsinermik
tunngassuteqarput. Isumaqatigiissutit qitiusut suli
Kalaallit Nunaannit peqataaffigineqalinngitsut
kingulliit tallimat Kalaallit Nunaata piffissami
2017-imiit 2021-mut ilanngussinissaa
siunertaralugu sulissutigineqalereerput: Taakkulu
makkuupput:

- Kattuffeqarsinnaatitaaneq ataatsimoorlunilu
isumaqatigiinniarsinnaatitaaneq pillugu C98
(2017-imi atuutilerpoq)
- Naligiimmik akissarsiaqarneq pillugu C100
(2018-imi atuutilerpoq)
- Suliffeqarneq inuussutissarsiornerlu
eqqarsaatigalugit assigiinngisitsisarneq
pillugu C111
- Sulissagaanni ukiunik minnerpaaffiliineq
pillugu C138
- Meeqqat ajornerpaanik
sulisinneqartarnerannik atorunnaarsitsineq
pillugu C182

Kalaallit Nunaat isumaqatigiissutit qitiusut
ilanngullugit ILO-mi isumaqatigiissutit 16-it
peqataaffigai.

16.6 Sulineq pillugu ministerit siunnersuisoqatigiivi (MR-A)

Nunat Avannarliit naalakkersuisuisa
suliffissaqartitsiniarnermut suliffeqarnermullu
tunngasuni aamma suliffimmi avatangiisinut
inatsiseqartitsinermullu tunngasuni
suleqatigiinnerat Nunat Avannarliit
suliffeqarnermut suliffissaqartitsiniarnermullu
ministeriinit MR-A-mit siuttuuffigineqarpoq.

MR-A ukiumut ataasiarluni ataatsimiittarpoq
maannakkut pingaarnertut ataatsimoorluni
unammilligassat aamma suliffeqarnermi Nunat
Avannarliit sulissutigisaat oqalliginiarlugit
tassani ataatsimoorluni iliuuseqarnerit
naalakkersuinikkullu ingerlatsinerit nunat
nammineerlutik sulissutigisaannut
tapertaliunneqarsinnaammata, tamakkulu
Nunani Avannarlerni
unammillersinnaassuseqartuni Nunani
Avannarlerni suliffeqarnermut ingerlalluartumut
ataavartumik tunngavissinissamut
iluaqutaasinnaammata
qulakkeerinnissutaallutillu.

Kalaallit Nunaat nunatut namminersortutut
Savalimmiutut Ålanditullu oqalussinnaatitaavoq
taasisinnaatitaananili.

17 Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik

17.1 Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeeqatigiittarnerat – NAFMC

Taamanikkut Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoq Atlantikup Avannaani Aalisarnermut ministerit ukiumoortumik ataatsimeersuarneranni (NAFMC) Savalimmiut qaaqqusioralugit Tórshavnimi 26.- 29. august 2018-imi ingerlanneqartumi peqataavoq.

Kalaallit Nunaannit, Islandimit, Savalimmiunit, Ruslandimit aalisarnermut ministerit kiisalu EU-mi aalisarneq pillugu kommissæri ataatsimeersuarnermi peqataapput. Norge aamma Canada atorfilittamik qaffasissumik inissisimaffilinnik sinniisuuffigineqarput.

Atlantikup Avannaani Aalisarnermut ministerit. Saamerlermiit Norge (atorfilittat), Kalaallit Nunaat, Savalimmiut, Island, Rusland, Canada (atorfilittat), EU (kommissæri).

Ukioq manna isumasioqatigiinnermi pingaarnertut qulequtarineqarpoq imaani isumalluutiniq nungusaataangitsumik aqutsineq. Ministerit qaaqquneqarsimapput aalisarnermi aalisakkat pisarinerannit nalitusaanikkut atuisunut suliarineqartarneranni misilittakkanik oqalliseqqullugit kiisalu aalisakkanik nungusaataangitsumik atuineq avatangiisinut

mianerinninnermut naapertuuttoq kiisalu FN-ip ineriartortitsinermit nungusaataangitsumik anguniagassanut 14-inut naapertuuttumik periaatsit iluanni aamma tunngasut eqqarsaatigalugit. Anguniakkani 14-ini pineqarput immanik kiisalu nunarsuatsinni imarpissuit attatiinnarnissaa anguniarlugu imaani isumalluutiniq nungusaataangitsumik atuinerup siuarsarnissaat.

Nunarsuatsinni pissutsit kiisalu maanna kinguaajusunut siunissamilu kinguaassanut imaanik aqutsinermit nungusaataangitsumik siuarsaanerup pingaassusaa ministerit oqaluuseraat.

Ministerit erseqqissarpaat anguniagaq pingaarneq tassaasoq imarpiit nungusaataasumik atorpeqarnissaannut illersornissaat kiisalu immat piujuartinnissaat imaani isumalluutiniq pilersuisuunerisa pingaarnerpaajunerat aamma nerisassaqarniarnermut inuussutinullu pilersuinermit pingaarnerpaajunerat eqqarsaatigalugu.

Ministerit nunarsuatsinni plastikkinik eqqakkat imaanilu mingutsitsinerit annertuut eqqartorpaat. Immanik ilisimatusarneq paasissutissanillu katersineq pillugu nunat tamalaat akornanni ataqatigiissarnissaasa patajaallisarnissaat pillugu pisariaqartitsineq erseqqissarneqarpoq ministerillu imaanit uumassusilinnik aningaasarsiornerup ineriartortinnissaanut piumasaaqatiniq inerisaanissaaq aamma oqaluseralugu.

Ataatsimeersuarnerup qulequtaanut atatillugu, tassa imaanik nungusaataangitsumik aqutsineq, ministerit nassuerutigaaq aqutsinermit atatillugu unaminartut suliarinissaasa pingaassusaaq, matumani avaleraasartuut, ammassassuit kiisalu saarullernat Atlantikup avannaata kangiani sineriiallit akornanni agguarneqartarnerat.

Islandimiit, Savalimmiunit Kalaallillu Nunaanniit aalisakkat amiinik puisillu amiinik atortoqarlutik atisanik ilusilersuisartut suliaannik atisanik takutitsineq 'Blue fashion for the blue growth'.

Issittumi imartaq pillugu nunat tamalaat akornanni aalisarnissamik isumaqatigiissusiornerat oqallisigineqarpoq Atlantikullu avannaani ministerinit sinniisuutitanillu isumaqatigiissummut ilaasunit nersualarneqarluni. Oktobarimi 2018-imi Ilulissani atsiogatigiinnissamut Kalaallit Nunaannit qaaqquisoqarnera pingaartinneqarpoq erseqqissarneqarluni.

23rd North Atlantic Fisheries Ministers' Conference
Tórshavn, Faroe Islands, 27 – 28 August 2018

Taamanikkut Naalackersuisuusimasup Tórshavnimi ataatsimeersuarnermi aalisarnermik suleqatigiinneq pillugu kiisalu nunanik pineqartunik isumaqatigiissutit pillugit Atlantikup avannaani aalisarnermut ministerit EU-llu aalisarnermut kommissæria ataatsimeeqatigai. Tamatuma saniatigut Savalimmiuni Nunanut Allanut Inuussutissarsiornermullu ministeri Poul Michelseni naalackersuisumit ataatsimeeqatigineqarpoq.

Islandi 2019-imi NAFMC-imut Vestmannaeyarimi ulluni 21 – 23. aggustimi ingerlanneqartussamut qaaqquisuusaaq.

17.2 Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivi

Taamanikkut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoq Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivisa MR-FJLS-imi (aalisarneq, nunalerineq, inuussutissalerineq orpippassualerinerlu) ataatsimiinneranni Sverigemi Haparanda Tornioni 27. juni 2018-imi ingerlanneqartumi peqataasinnaasimangilaq. Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivini ataatsimoorluni ministerit aalajangiisarneri pillugit erseqqinnerusunik paasisaqarusuttunut Nunat Avannarliit Pillugit Nassuiaat 2018-imeersoq innersuussutigineqassaaq.

17.3 Issittup imartaani aalisarneq pillugu nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissut

Nunat tamalaat Issittumi aalisarnissamut isumaqatigiissutaat, 'Agreement to prevent unregulated high seas fisheries in the central Arctic Ocean' - Issittup imartaani aalisarneq pillugu isumaqatigiissummik taagorneqartoq nalliuttorsutigalugu Ilulissani ulloq 3. oktober 2018 atsiorneqarpoq.

Naalagaaffiit aalisartoqarfissuusut qulit, Issittumut sineriallit Canada, USA, Rusland, Norge aamma Savalimmiunut Kalaallillu Nunaannut atatillugu kungeqarfik Danmark, taakkulu saniatigut Island, EU, Korea Kujalleq, Japan aamma Kina nunat tamalaat Issittup imartaata qiterpasissuani malittarisassaqanngitsumik aalisarnermik pinngitsoortitsiniarlutik nunat tamalaat isumaqatigiissutaat atsiorsimavaat.

Isumaqatigiissut Washington, D.C.-mi november 2017-imi inaarutaasumik isumaqatigiissutigineqarpoq. Kalaallit Nunaat, Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfikkoortumik kungeqarfiup aallartitaanut isumaqatigiinniarnermi aqutsisuuvoq.

Taamanikkut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisuusimasoq Ilulissani ulluni 2 – 4 oktober 2018 peqataasut atsiogatigiinneranni qaaqquisuuvoq.

Hotel Arcticimi Ilulissani 3. oktober 2018-imi atsiogatigiinneq.

Isumaqatigiissut Issittup imartaani qiterpasissumi nunat tamalaat imartaanni nunat sineriallit aningaasaqarnikkut oqartussaaffigisaasa akornanniittumi maleruagassaqartitsivoq, taakkununnga Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut oqartussaaffigisaa ilanngullugu. Nunat tamat akornanni inatsisit naapertorlugit Issittup imartavia tamanut ammavoq. Isumaqatigiissuteqannginnikkut aalisarneq inatsisinik unioqqutitsinerussanngilaq, taamaattoq aqunneqarani aalisapilunnermik kinguneqarsinnaalluni sikullu milliartornerani aalisagaqatigiunnartunut aaqqitassanngitsumik ajoqusiisinnaalluni.

Isumaqatigiissut nunarsuup immikkoortortaani aalisarnikkut aqutsinissamut suliniaqatigiiffiliornissamut immikkoortukkuutaartumik sulinerussaaq tassanilu aningaasarsiutigalugu aalisarneq aqunneqassalluni.

Isumaqatigiissummi illuatungeriit pisussaataapput Issittup imartaani ilisimatuussutsikkut tunngaveqartumik aalisagartassiissuteqartartussanik aalisarnermullu malittarisassaliortussamik aalisarnermik ingerlatsinermik nunarsuup immikkoortuani suliniaqatigiiffiliornissamik isumaqatigiissuteqartoqanngikkallartillugu aalisarniaratik. Isumaqatigiissut atuutsinneqalernerminit ikinnerpaamik ukiuni 16- ini atuutissaaq, ukiut tallimakkaarlugit nutarterneqartassaaq peqataasut ilaat sivitsornissaanut akkerliunngippat. Isumaqatigiissuteqarnikkut aalisarnerup aallartinnginnerani ilisimatusartut tamaani immami uumassusillit paasiniarnissaannut silallu allanngoriartornerata sunniutigisinnaasaannik paasiniarnissaannut piffissaqartissavai. Taamaalilluni isumaqatigiissummut ilaavoq nunat tamalaat akornanni ilisimatuussutsikkut suleqatigiinnissamik aallarnisaanissaaq.

Siku aamma aalisagaqatigiiaat aningaasarsiornissamut tunngavissaqannginneranni aalisariutit Issittup imarpiata qiterpasissuanut qaninniarsimangillat, nunarsuulli immikkoortorta tamanna sikup milliartornera ilutigalugu tikikkuminarsigaluttuinnarpoq. Aasani kingullerni Issittup imartavia 40 % tikillugu allaat sikuunani imaasarsimavoq. Aatsaat taama isumaqatigiittoqarpoq, tassami nunanit tamalaaneersut inuiaat tassani aalajangermassuk aalisartoqalinnginnerani ilisimatusarneq tunuliaqutaassasoq. Tamanna Issittup imartaviani sionratigut takuneqarsimangilaq. Imartani nutaani isumalluutit pillugit isummeriaatsini mianerinninnermik aallaaveqarneq suleqatigiinnermi ersarissumik takutinneqarpoq.

Issittumi nunap inoqqaavisa immami uumasoaqatigiiaanik immikkut ilisimasaqarnerat isumaqatigiissummi akuersaarneqarpoq.

Isumaqatigiissut ataatsimut isumaqatigiilluni aalajangeeriaatsimik imaqarpoq. Tassa aalajangiinerit tamaasa peqataasut tamarmik isumaqatigiissutigisartussaavaat. Nunat tamarmik taamaalillutik itigartitsisinnaatitaapput, tassa aalajangiisoqarsinnaanngilaq naalagaaffiit sineriallit tamarmik aalajangernermut isumaqataanngikkunik.

Isumaqatigiissut aamma naalagaaffiit sineriallit sumiiffimmut immikkut soqutigisaqarnerat pillugu ersarissaaviuvoq. Aammattaaq issittumi inuit nunallu inoqqaavisa soqutigisaat ersarissarneqarput peqataatsinerup peqataanerullu pingaassusaa ersarissarneqarsimalluni.

Peqataasut 10-t tamarmik atsioreerpassuk isumaqatigiissut atuutsilersinneqassaaq. Taamaalilluni naalagaaffiit sineriallit tallimaallutik tamarmik peqataanngikkunik isumaqatigiittoqarsinnaanngitsoq qulakkeerneqarpoq. Isumaqatigiissutip atulersinnissaanik piareersarluni sulineq isumaqatigiissummut peqataasut akornanni ataatsimiinnerni aallartinneqassaaq, ataatsimiinneq siulleq Canadami Ottawami maj 2019-imi ingerlanneqarluni.

Isumaqatigiissummut peqataasuniit ministerit ambassadørillu. Ilulissat 3 oktober 2018.

17.4 NAFO

NAFO tassaavoq nunarsuup immikkoortuani naalagaaffiit akornanni aalisarnermik ingerlatsinermi suleqatigiiffik nunanik aqqaneq marlunnik ilaasortaqartoq – imaluunniit isumaqatigiissummut peqataasut. Taakku tassaapput: Canada, Cuba, Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat sinnerlugit Danmark (DFG), EU, St. Pierre et Miquelon sinnerlugu Frankrig, Island, Japan, Norge, Rusland, Korea Kujalleq, Ukraine aamma USA.

Atlantikup Avannaata Kita aqqissuussami ilaavoq, tassanilu Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni imartaq ilaalluni. NAFO-p malittarisassaqaqtitsiviinut ilaapput naalagaaffiit sineriallit killeqarfiisa 200 sømiliniittut avataanniittut imartat Kalaallit Nunaata kimmuk kujammuk sineriaata, Canadap kangimuk sineriaata aamma USA-p avannamuk kangimuk sineriaata avataanni. NAFO-p ingerlatsivigisinnaasaanut ilaapput NAFO-p malittarisassaqaqfiata iluani aalisakkat qaleruallillu suusinnaasut tamarmik ataasiakkaannguit minillugit soorlu kapisilik, taanna NASCO-mit malittarisassaqaqtinneqarluni. NAFO-mi isumaqatigiissut naapertorlugu aalisakkanit isumalluutininik allanngutsaaliuineq pitsaanerpaamillu iluaquteqarneq qulakkiissavaa. NAFO aammattaaq isumaqatigiissuteqarfiusumut tamarmut biologinin siunnersuinermik ikiorsisarpoq, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaata Kitaani aalisakkanut qalerualinnullu. Ukiut tamaasa septembarimi ukiumoortumik ataatsimiittoqartarpoq. 2017-imi Montréalimi naalagaaffiup ilaani Québec, Canadami, ukiumoortumik ataatsimiittoqarpoq tassani naalakkersuisoqarfik (APN) aamma KANUAANA peqataallutik.

Aqutsiveqarfik 3L-ip saniatigut Kalaallit Nunaat taamatuttaaq Flemish Capimi imartaq 3M-imi

kinguppanniarsinnaatitaavoq. Taamaakkaluartooq 3L-imisulli tassani uumasooqatigiit qanoq issusiannik pissuteqartumik aalisarnissaq matoqqatitaavoq. Pissusiviusutigut Kalaallit Nunaat taamaalilluni maannakkut NAFO-p aqutsiveqarfiini pappialaannartigit aalisarnissamut periarfissaqarpoq. Kalaallit Nunaanulli aalisarnermi pisinnaatitaaffiit siunissami inissisimaffissarput eqqarsaatigalugu aalisarnerlu siunissami aallarteqqissagaluarpat attatiinnarneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

NAFO-mi ukiumoortumik ataatsimiinneq Estlandimi Tallinnimi ulluni 17.-21. september 2018-imi ingerlanneqarpoq. Kalaallit Nunaat Savalimmiut peqatigalugit DFG-imi aallartitani peqataavoq. 2018-imi FAO-mi najoqqutassiat naapertorlugit NAFO suliniaqatigiiffittut *Peqataasunit nalilerneqarpoq* taannalu ukiumoortumik ataatsimiinnermi saqqummiunneqarluni. Suleqatigiissitaq kaammattuutininik atulersitsinissamut iliuuseqarnissamik pilersaarusiortussaq pilersinneqarpoq. Suleqatigiissitaq taanna Candami Halifaximi marts 2019-imi Kalaallit Nunaata peqataaffigisaani ataatsimiippoq. Tamatuma saniatigit suleqatigiissitani inuussutissarsiortuniit peqataasoqartarnera pillugu ajornartorsiut ukiumoortumik ataatsimiinnermi qaqinneqarpoq, tassa USA peqataasut allat ilisimateqqaarnagit suleqatigiissitami nakkutilliusussamik inuussutissarsiorfimminngaanniit sinniisumik peqataasoqarsimammat.

Tullianik ukiumoortumik ataatsimiinneq Bordeauxmi ulluni 23-27. september 2019-imi ingerlanneqassaaq.

17.5 NEAFC

North East Atlantic Fisheries Commission (NEAFC) tassaavoq nunarsuup immikkoortuani

naalagaaffiit akornanni aalisarnermik ingerlatsinermi suleqatigiiffik, NAFO-tut suleqatigiiffittut isigineqarsinnaasoq. NAFO Atlantikup avannamut kitaanik sammisaqartooq NEAFC Atlantikup avannamut kangianik sammisaqarpoq.

Naalakkersuisut pingaartumik Irmingerhavetimi suluppaakkat ikerinnarsiortut agguarneqarnerinut nakkutigineqarnerinullu soqutiginnippat. Suluppaakkanik taakkuninnga Atlantikup Kangiata Avannaani aalisarnermik ingerlataqartut anginerpaat pingasut ilaannut Kalaallit Nunaat ilaavoq, aamma Savalimmiut aamma Islandi peqatigalugit aalisakkanut taakkuninnga naalagaaffittut sineriaqartuullutik. Tamatuma saniatigit NEAFC-mi peqataasut allat Norge, EU aamma Ruslandi aamma aalisarput. Aqutsinissamut 2019-mut ukiumut ataatsimut pilersaarusiortoqarsimavoq, nunanit taaneqartunit tamanit Ruslandi pinnagu tapersorsorneqartumik.

Kalaallit Nunaat aalisakkanik ataatsimoorussanik allanik aalisarpoq, soorlu avaleraasartuut, ammassassuit saarullernallu, Kalaallit Nunaata taakkuninnga soqutiginninnera alliartorpoq. Kalaallit Nunaat avaleraasartoornermut naalagaaffittut sinerialittut naatsorsuunneqalerpoq 2016-imi ukiakkut. Tassa imaappoo Kalaallit Nunaat naalagaaffinnut sinerialinnut allanut soorlu ukuninnga EU, Norge, Savalimmiut aamma Islandimut naligitaalluni avaleraasartuunik pisortat ingerlatsinerannut peqataasinnaavoq. Arlaleriarluni isumaqatiginninniartoqareersoq naalagaaffiit sineriallit 2018-imi isumaqatigiinniarnert 2014-imeersumik avaleraasartuut pillugit naalagaaffiit sineriallit isumaqatigiissut, EU-mut, Norgemut Savalimmiunullu taamaallaat tunngasoq 2020-ip naanissaanut sivitsorlugu naammassivaat.

2016-imi kingumullu 2017-imi Kalaallit Nunaat ammassassuarnut tunngatillugu naalagaaffittut

sinerialittut naatsorsuunneqalerumalluni piumasagaatinik saqqummiussa qarpoq, kisiannili piumasagaatigineqartut ammassassuarniarnermut naalagaaffiit sineriallit allat (ammassassuarniarnermut naalagaaffiit sineriallit tassaapput EU, Norge, Savalimmiut, Island aamma Rusland) ilaasa akuerinngitsoorpaat. 2018-imi Kalaallit Nunaat Tunumi ammassassuarnik ikittuararsuarnik pisaqarsimavoq, ilaatigut sivisunerusumik avaleraasannik aalisarnermik peqquteqartoq. APNN taamaattumik ammassassuarnut naalagaaffittut Kalaallit Nunaata sineriaqarnerata akuerineqarnissaanik sulineq unitsinneqarallassasoq aalajangerpoq.

Saarulliusaat pillugit naalagaaffiit sineriallit isumaqatigiinniarnerinut Kalaallit Nunaat alaatsinaatsutut peqataasarpoq.

17.6 NASCO

NASCO nunat tamalaat akornanni aalisarnikkut suleqatigiiffiuvoq naalagaaffinnit arfinilinnit ilaasortaaffigineqartoq (Canada, Savalimmiut Kalaallillu Nunaat sinnerlugit Danmark, EU, Norge, Rusland aamma USA). Isumaqatigiissummi kapisileqatigiit Atlantikup avannaaniittut pineqarput. NASCO-mi ingerlatsineq Siunnersuisooqatigiinnit taassumalu ataani nunat immikkoortuini kommissioninit pingasuusunit isumagineqarpoq: Atlantikup Avannaata Kangiani Kommissioni (EU, Savalimmiut sinnerlugu Danmark, Island, Norge aamma Rusland), North American Commissionimut (Canada aamma USA) aamma West Greenland Commission (Kalaallit Nunaata Kitaani kommissioni), (Canada, EU, USA aamma Danmark Kalaallit Nunaat sinnerlugu).

NASCO-p siunertaraa kapisillit piujuartinnissaasa, kapisileqassutsip pilerseqqinneqarnissaata kapisillillu amerlisarneqarnissaasa siuarsarnissaat, kiisalu kapisileqassuseq pillugu

ilisimatuussutsikkut paasissutissiisarnerup peqassutsillu nalilersoqqissaarneqarnissaata siuarsarnissaat. Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaaneq tunngavigalugu inuussutissarsiutigalugu kapisilinniarsinnaanini atuutsittuassallugu pisinnaatitaaffia Naalakkersuisut NASCO-mi sulissutigaat.

Amerikami avannarlermi Europamilu kapisillit kuunni suffisarfinni peqassutsip ajorsartuinnarnerata kingunerisaanik ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaanni niuerutigineqarsinnaasunik kapisilinniarnissamut peqassutsikkut tunngavissaqarsimanngilaq, taamaalilluni kapisilinnik avammut niuerneq inerteqqutaalluni. Taamaalilluni 1998-imi nunatsinni niuerfinnut kapisilinnik pilersuinissamut kapisilinniarneq kisimi pineqarsimavoq.

2018-imut ilisimatuussutsikkut siunnersuinermi kaammattuutigineqaqqippoq Kalaallit Nunaata Kitaani kapisilinnik aalisartoqassanngitsoq. Kapisileqassutsip pitsanngoriarsinnaasimaneranut takussutissaqanngilluinnarpoq. Taamaakkaluartoq 2015-imi ukiumoortumik ataatsimiinnermi Kalaallit Nunaat ukiunut pingasunut isumaqatigiissuteqarpoq tassani akuerisaammat nunarsuarmioqatitsinnullu inatsisit malittarisassallu tunngaviusumik akuersissutigitinneqarluni aalisartoqanngilluinnarnissaanik kaammattuuteqarluni siunnersuisoqaraluartoq Kalaallit Nunaanni killilimmik kapisilinniartoqarsinnaasoq. NASCO-p ukiumoortumik ataatsimiinneranut taamaalilluni Kalaallit Nunaanni kapisilinniarneq pillugu ukiunut pingasunut isumaqatigiissut nutaaq isumaqatiginninniutigineqartussaasimavoq. Taamaalilluni isumaqatigiissummi nutaami Kalaallit Nunaat ukiuni 2018, 2019 aamma 2020-mi tamani 30 tonsinik inuussutissarsiutigalugu

sunngiffimmilu aalisartunut pisassiissutiniq aalajangiisinnatitaasimavoq. Peqatigisaanilli isumaqatigiissummi Kalaallit Nunaat aalisarnermik nakkutilliinerup annertusingaatsiarnissaanut pisussaalerpoq, sunngiffimmi aalisartunut akuersissutitut suliniutit, pisaqanngitsoorsimaneq pillugu nalunaarusiortarnissaq, sippulimmik aalisartoqarsimatillugu pisassiissutiniq ilanngaasarnissaq aamma kapisilinniarnissamut akuersissummik nutaanik atulersitsisoqarnera pillugu nalunaaruteqarnissamut piimasaqaat. Kapisilinniarneq aamma aqutsinermi nakkutilliinermilu suliniutit tamaasa pillugit NASCO-mut ilisimatitsisarnissamut Kalaallit Nunaat pisussaalerpoq.

Ukiup tulliani ataatsimiinnissaq kiisalu International Year of the Salmon Symposium ulluni 1-7. juni 2019-imi Tromsømi ingerlanneqassaaq.

17.7 EU-Kalaallit Nunaata Aalisarnek pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissutaat tassungalu atasut tapiliussat

Aalisarnek pillugu Peqatigiinnissamik Isumaqatigiissut tapiliussartalik tapiliussamullu ilanngussartalik Kalaallit Nunaata EU-llu 2. juni 2006-imi atsiortaat. Tassunga atasoq tapiliussaq 2013-2015-imut marloriarluni nutarterneqartarsimavoq maannakkullu tapiliussaq piffissamut 2016-2020-imut tunngasuulluni.

Aalisarnek pillugu Peqatigiinnissamut Isumaqatigiissutikkut EU-p Kalaallit Nunaata imartaani aalisarnera tamatumunngalu EU-p akiliutaa malittarisassaliunneqarpoq. Akiliut ima agguarsimavoq: aalisarnermi akiliutit, aalisariutaatillit akiliutaat kiisalu Kalaallit Nunaanni aalisarnermik suliaqartut EU-mit aningaasaliissutitigut

tapiissuteqarfigineqartarneri, taassumalu akkerlianik Kalaallit Nunaata aalisakkat isumaqatigiissummi allassimasut naapertorlugit amerlatigisut atugassiissutigissavai. Taakku saniatigut isumaqatigiissummiippoq aningaasatigut immikkoortitat aalisakkat annertussusiisa annertusisinnaaneritut atorneqartussat, tapiliussami annertussutsit isumaqatigiissutaasimasut qaangerlugit EU-mut pisasseeqqinnissamut periarfissaqassappat.

2018-imi EU-mik Aalisarnek pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissummi killiliussat iluanni suleqateqarnermi Joint Committeemi immikkoortunut tapiissuteqartarnek pillugu aaqquissuussineq malillugu juulimi Nuummi ingerlanneqartumi nalunaaruteqartarnermut samminerusimavoq. Ukiakkut Joint Committeemi ataatsimiinneq 2018-imi novembarimi Bruxellesimi ingerlanneqarpoq. Tassani 2019-imut EU-mut tunniunneqartussanik inaarutaasumik aalisagartassiissutiniq aalajangersaanissaq isumaqatigiissutigineqarpoq. Maannakkut tapiliussaq ulloq 31. december 2020-mi naasussaammut aamma 2019-ip ingerlanerani Aalisarnek pillugu peqatigiinnissamut isumaqatigiissummik tassungalu atasunik tapiliussamik nutaamik isumaqatigiinniarnarit aallartinneqassasut aamma isumaqatigiissutigineqarpoq.

Joint Committeemi Kalaallit Nunaata aamma EU-p akornanni juli 2018-imi Nuummi ataatsimiinnermi peqataasut

17.8 Kalaallit Nunaata Ruslandillu akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissut 2018-imullu tapiliussap naammassineqarnera

Kalaallit Nunaat aamma Rusland 1992-mili illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarneq pillugu isumaqatigiissuteqarsimapput, kiisalu aalisarnermi aamma ilisimatusarneq

pillugu suleqatigiillutik. Isumaqatigiissut nunanut taakkununga marlunnut aalisarfigeqatigiinnissamik pilersitsivoq.

Taamatutaaq Kalaallit Nunaata Ruslandillu isumaqatigiissutaat Norgep aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiissummut atatillugu isigineqassaaq.

Kalaallit Nunaata Ruslandillu ulluni 10.-11. december 2018-imi Moskvami 2019-imut aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut tapiliussassaq isumaqatigiinniutigaat, tassa Danmarkip/Kalaallit Nunaata aamma Ruslandip akornanni Aalisarneq pillugu isumaqatigiissut 7. marts 1992-imeersoq naapertorlugu. Ruslandimut 2018-imut isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut naammaginatutut nalilerneqarpoq. Annertunerusunik paasissutissarserusukkuit 2019-imut TAC-ip pisassiissutillu aalajangersarneqarnerat pillugu Inatsisartunut nassuiaat takuinnassavat.

17.9 Norgep Kalaallit Nunaatalu akornanni 2018-imut isumaqatigiissummut tapiliussamik ingerlatsinissaq kiisalu Aalisarnermut isumaqatigiissut

Kalaallit Nunaat aamma Norge 1992-mili illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarneq pillugu isumaqatigiissuteqarsimapput kiisalu aalisarneq aamma ilisimatusarneq pillugu suleqatigiillutik.

Isumaqatigiissut Ruslandip aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiissummut atasutut isigineqassaaq.

Kalaallit Nunaata aamma Norgep 2019-imut aalisarnermut tapiliussaq pillugu Københavnimi 6. - 7. december 2018-imi isumaqatigiinniartut. Norgemut isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanni aalisarnermik inuussutissarsiuteqartunut naammaginaruusoq nalilerneqarpoq. Annertunerusunik paasissutissarserusukkuit 2019-imut TAC-ip pisassiissutillu aalajangersarneqarnerat pillugu Inatsisartunut nassuiaat takuinnassavat.

17.10 Kalaallit Nunaata Savalimmiullu akornanni Aalisarneq pillugu isumaqatigiissut aamma isumaqatigiissummut 2018-mut tapiliussap naammassineqarnissaa

Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut 1997-imili illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarneq pillugu isumaqatigiissuteqarsimapput kiisalu aalisarneq pillugu suleqatigiillutik. Isumaqatigiissummi illugiilluni pisassiissutit annikitsuinnaat pineqarput, kisiannili Kalaallit Nunaata aalisarnikkut Savalimmiunik allatigut attaveqarnera pissutigalugu pingaaruteqartutut isigineqarluni, siullermik suleqatigiiffissuarni NAFO-mi aamma NEAFC-mi. Nunat akornanni isumaqatigiissutitut allatuulli ukiumoortumik isumaqatigiissuteqartarnernut atatillugu anguniagaavoq kalaallit angallataataasa aalisarnissamut periarfissaat eqqarsaatigalugit sapinngisamik pitsaanerpaanik angusaqartoqarnissaa.

Kalaallit Nunaat Savalimmiullu 2019-imut aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut tapiliussassaq pillugu Københavnimi 3. - 4. december 2018-imi isumaqatigiinniartut.

Isumaqatigiissut ilaannikkut allanut atatillugu isumaqatigiingissutaasinnaasut iluarsineqarnissaannut atorpeqartarsimavoq. Isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanni aalisarnermik inuussutissarsiuteqartunut naammaginaratorujussuussasoq nalilerneqarpoq. Annertunerusunik paasissutissarserusukkuit 2019-imut TAC-ip pisassiissutillu aalajangersarneqarnerat pillugu Inatsisartunut nassuiaat takuinnassavat.

17.11 Islandimiut Kalaallillu Aalisarneq pillugu Ataatsimoorlutik Ataatsimiititaliaat

Kalaallit Nunaat aamma Islandi januar 2013-imi isumaqatigiissuteqarput, Islandimiut kalaallillu aalisarneq pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliamik pilersitsimmata. Islandip aamma Kalaallit Nunaata aalisakkat arlallit avissimavaat, assersuutigalugu qalerallit, ammassaat aamma suluppaakkat itisoormiut, Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarlu pilersinneqarsimalluni aalisakkanik taakkuningga piujuartitsinissamik tunngaveqartumik aqutsinissaq qaninnerusumillu suleqatigiinnissaq angusinnaajumallugit. Taakku saniatigut ataatsimut soqutigisanik suliat allat oqallisigineqartarput, soorlu NAFO-mi, NEAFC-mi oqalliffinnilu allani suleqatigiinnerit, tulaassinissamut periarfissat aamma illuatungeriit marluullutik soqutigisaannik qaninnerusumik suleqatigiiffiusinnaasut allat. Aalisarneq pillugu ataatsimoorluni ataatsimiititaliami Island Kalaallit Nunaallu aalisakkanut ataatsimoorussanut marlunnut qaleralinnut (2013) aamma suluppaakkanut (2015) ataatsimoorluni ingerlatsinissamik isumaqatigiissusiorput.

Islandip Kalaallit Nunaatalu Aalisarneq pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliaat april 2019-imi Reykjavikimi ataatsimiippot, tassani aalisakkat ataatsimoorussat qanoq innersut, ataatsimut aalisakkanik misissuineri suliniutit aamma

tulaassinissamut periarfissat oqallisigineqarlutik. Taakku saniatigut ataatsimiinnermi aalajangiunneqarpoq qalerallit suluppaakkallu itisoormiut pillugit naalagaaffiit sineriallit isumaqatigiinniarnert aallartinneqassasoq. Isumaqatigiinniarnert siulliit maj 2019-imi Københavnimi ingerlanneqarput.

Islandimiut kalaallillu ataatsimoorlutik Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuanni ataatsimiinnermi Kalaallit Nunaanniit aallartitat Reykjavikimi ulluni 8-9 marts 2019.

17.12 Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Suleqatigiiffik – NAMMCO

Kalaallit Nunaat Norge, Island aamma Savalimmiut peqatigalugit Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Ataatsimiititaliarsuarmut (NAMMCO-mut) ilaasortaavoq. NAMMCO 1992-imi pilersinneqarpoq aamma Atlantikup avannaani miluumasut imarmiut pillugit piujuartitsinissamik, silatusaarluni aqutsinermik misissuinerinilu suliaqarluni. Nunat allat soorlu Canada, Danmark, Rusland aamma Japan NAMMCO-mi alaatsinaattutut peqataasarput.

Ukiut 27-issaannik ataatsimiinneq Savalimmiut qaaqquisoralugit Torshavnimi april 2019-imi ingerlanneqarpoq. NAMMCO ukiuni kingullerni marlunni nunarsuup immikkoortuani aalisarnikkut suliniaqatigiiffittut peqatigisatut

nalilersuiffiqarsimavoq. Taakku ukiumoortumik ataatsimiinnermi saqqummiunneqarput. Ataatsimut isigalugu sulianik misissuinnermi isummiunneqarpoq NAMMCO-p pingaarnertut anguniakkani, tassa nunap immikkoortuini isumasioqatigiinnikkut aammalu nunap immikkoortuini suleqatigiinnikkut Atlantikup avannaani miluumasunik imarmiunik piujuartitsinissamik taakkunungalu tunngatillugu aqutsinermut misissuinnermullu tapersuinnermut anguniakkani naammassigai. Ataatsimiititaliamit sukumiisumik inerniunneqartut innersuussutigineqartullu NAMMCO-p maannakkut misissussavai attuumassuteqartumillu malitseqartitsinissamik eqqarsaatersuuteqassalluni.

Kalaallit Nunaat ukioq manna ukiumoortumik ataatsimiinnerup kingorna NAMMCO-mi Aningaasaqarnikkut aqutsinermi komitemi aamma arfernik aqutsineq pillugu komitemi siulittaasunngorpoq.

NAMMCO-mi nunatta kisimi iluaqutigisaani imaluunniit nunat sanilit peqatigalugit iluaqutigisaani imaani miluumasut tamarmik nungusaataanngitsumik iluaqutiginnissaannut Naalakkersuisut suliaqarput. Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut kissaatigivaat biologit siunnersuinerat pissarsiarineqarsinnaasoq pitsaanerpaaq qulakkeerneqassasoq, piniarnermik inuussutissarsiuteqartunik siunnersuinerup saniatigut, imaani isumalluutitik aqutsinermut atatillugu.

Naalakkersuisut 2018-imi ukiut siulii assigalugit siusinnerusukkut NAMMCO-p inassuteqaataasa atulersinnissaannut kiisalu ajornartorsiuteqarfiusinnaasuni nungusaataanngitsumik iluaquteqarneq pillugu sulinerup nukittorsarnissaanik suliaqarput. Tassunga atatillugu piniarnermik inuussutissarsiuteqartuniit peqataasoqarluni

tapersersuisoqarpoq taamaasilluni suleqatigiinnissamut tunngavik annertusineqarluni.

Imaani miluumasunik piniarinnissamut iluaquteqarnissamullu pisinnaatitaaffik NAMMCO-mi tunngavinni tamatigut atatitsisuusimavoq. Tassunga aamma ilaavoq pisinnaatitaaffiup taassuma kingunerimmagu pisat piujuartitsinermik tunngaveqartumik ingerlanneqarnissaannut pisussaaffeqarneq aamma uumasut anniartinneri annikitsumiitinneqarluni, peqatigisaanillu periutsit atortullu atorineqartut piniartunut ulorianartorsiortitsinatik. Piniariaatsit taakkuninnga pitsannguutaasinnaasut taamaattumik NAMMCO-p manna tikillugu sulinerani qitiusumik inissisimapput.

Ukiumoortumik ataatsimiinnissap tullia Norgemi april 2020-mi pissaq.

17.13 Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat - IWC

Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat (IWC) tassaavoq nunani tamalaani suleqatigiiffik 2018-imi nunarsuaq tamakkerlugu nunanik 89-inik ilaasortaartoq, nunarsuarmi arfernik angisuunik eqqortumik aqutsinermik isumaginnittussaq, taamaalillunilu arfanniarnep ineriartortittuarnissaa periarfissaalersillugu. 1986-imi nunarsuarmiut unitsitsigallarnikuupput, arfernit tunisassianik niuernerpalaartumik iluaquteqarnissamik inerteqquteqarnikkut. Kalaallit Nunaat Naalagaaffeqatigiit ataanni ilaasortaavoq.

Kunngaqarfik Danmark taannaavoq IWC-p tunngavigisaanik isumaqatigiisummik atsiorsimasoq. Taamaalilluni IWC-mi ataatsimiinnerni qallunaat aallartitaannut ilaasuvoq. Suleqatigiinneq Naalagaaffeqatigiit

IWC pillugu suleqatigiissitaani aaqqissugaavoq, tassani aamma Savalimmiuni Naalakkersuisut sinniisoqarlutik.

Piujartitsinermik tunngaveqartumik iluaquteqarneq pillugu tunngaveqarneq Naalakkersuisunit tapersorsorneqarpoq aamma siunissami qanittumi siunissamilu ungasinnerusumi Kalaallit Nunaanni arfanniarnissamut sulii periarfissaqarnissaq sulissutigalugu. Naalakkersuisunit annilaangassutigineqarpoq piujartitsinermik tunngaveqarluni iluaquteqarneq pillugu tunngaviup qajannarsisikkiartuinnarnera piffissap ingerlanerani Kalaallit Nunaata arfanniarnissamut periarfissaa aserussagaa.

Pisassiissutit pillugit ataatsimiinneq september 2018-imi Brasiliami ingerlanneqarpoq. Tassani suliniaqatigiiffimmi isummat nikinnerat kingumut saqqummeqqipput. Brasiliap Florianopolisnalunaarutaa akuerineqarpoq naak Piujartitsinissamik Aallaaveqarluni Atuinissamik suleqatigiit annertuumik akerliugaluartut, taakkumi pingaarnertut akerlerimmassuk arferit siunissami "toqussutaasinnaangitsunik" piniarneqartalnissaat. Isumaqatigiinniarnermi naapeqatigiittoqarsinnaasimangilaq naak nunanit allanit isumaqatiginniartoqarsinnaanera sulissutigineqartaraluartoq. Aammattaaq Japanip siunnersuutaa, ilaatigut niuernissaq siunertaralugu nungusaataangitsumik arfanniarnernup aallartinnissaa itigartinneqarluni. Naak nunat attassiinnarusuttut arlaleriarluni oqaloqatiginiarneqarlutillu isumaqatiginiarneqartaraluartut malunnarpoq aningaasarsutigalugu arfanniarnissat aallartinneqarnissaat eqqarsaatigalugu nunat arlallit naalakkersuinikkut pissutsit patsisigalugit tapersersuerusunngitsut. Isummami tassani ilaatigut ilisimatuussutsikkut siunnersuutaasut tunngavigineqartut apeqqutaatinneqangillat.

Brasiliami 2018-imi pisassiissutit pillugit Naalagaaffiup IWC-mi aallartitani ilaasortai.

17.14 Piffissami tulliuuttumi suliniutissatut ilimagisat

IWC ilisimaneqartut arfanniarnermut tunngatillugu illuatungeriit sakkortuumik avissaartuullutik isummanik tamatigut saqqummiussiffiusarpoq. Peqatigisaanik suleqatigiiffimmi Alaskami, Ruslandimi, Kalaallit Nunaanni kiisalu St. Vincent and the Grenadinesimi nunat inoqqaavi killeqartumik arfanniarnissaat pillugu (Aboriginal Subsistence Whaling (ASW)) isumaqatigiittoqarsimavoq, tamanna aarlerinangitsumik ingerlanneqarpat, tassa ilisimatuussutsikkut ataatsimiititaliamiit nalunaarut malillugu arfernit pineqartunit pisarineqarsinnaasut missiliuinerit aamma arferit neqaannik pisariaqartitsineq uppernarsarneqarsimasoq ataqqillugit.

ASW-mi nunat sisamaasut sinnerlugit siunnersuummik nassiussisoqarpoq tassanilu ilaallutik pisassiissutissatut siunnersuut, teknikkikkut allannguinnissamik siunnersuut kiisalu pisassiissutit akuerisaareersut siunissami ingerlaannartumik akuerineqartarnissaat biologinit siunnersuineq allanngorsimangippat. 2018-imi ukiumoortumik ataatsimiinnermi 2019-2025-mi pisassiissutit pillugit ataatsimoortumik siunnersuutini amerlanerussuteqartut akuersitinnissaannut sakkortuumik isumaqatigiinniartoqarpoq. Pisassiissutit tullianik

isumaqatiginninniutigineqarnissaat 2024-mi pissaaq.

Nunap inoqqaavisa arfanniartarnerat (ASW) ataani IWC pisassiissutit pillugit upernaq 2018-imi Utqiagvimmi (Barrow, Alaska) immikkut ilisimasalinnut workshoppertitsisoqarpoq, tassani Naalagaaffeqatigiit ASW-mi nunat allat peqatigalugit nunat inoqqaavisa arfanniartarneranni pisassiissutitnik agguaaassisarnerup politikkikkut ingerlanneqaleriartuinnarnera peerniarlugu sulissutigaat. Immikkut ilisimasalinni ataatsimiinnermi sammineqartoq tassaavoq 2015-imi Maniitsumi aallartinneqartoq nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik sulinerup malitseqartinnera.

Ataatsimiititaliarsuarmi nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik nunanilu tamalaani malittarisassanik akuersissutigineqarsimasunik nunat ilaasortaasut arlallit isumaqataaffigisaannik kisiannili IWC-mi malinngisaannik tunngaviummik paasinninnissaq amigaataajuarsinnarpoq. Kommissionimi ataatsimiinnissap tullia tassaavoq septembari 2020-mi.

Ukiuortumik ataatsimiinnermi taakku isumaannut tunngasuni inernerit pissutigalugu ukiup naanerani Japani IWC-mit anisimavoq. Suliniaqatigiiffiup aningaasaqarnera aamma siunissami suli annertunerumik politikkikkut ingerlanneqaleriartuinnassanersoq tamanna IWC-mut qanoq kinguneqassanersoq suli nalunarpoq.

17.15 Convention on International Trade in Endangered Species

CITES-imi allattuiffik I uumasunik pisassiissutigineqartunik ukuninnga imaqarpoq: tikaagulliusaaq, arfivik, kigutilissuaq aamma tikaagullik (Tunumeersoq). Timmissanit taaneqarsinnaapput Kalaallit Nunaanni nattoralik, kiinaaleeraq aamma kissaviarsuk.

CITES-imi allattuiffiup II makkuninnga pisassiissutigineqartartunik imaqarpoq: qilalukkat qaqortat, qilalukkat qernertat, tikaagullik (Kitaaneersoq) aamma nanoq kiisalu niisa, niisarnaq, aarluk aamma aarluarsuit pisassiissutigineqarneq ajortut.

CITES-imi allattuiffik III uumasumik pisassiissutigineqartumik uuminnga imaqarpoq: aaveq.

Ukiut tamaasa Animals Committee aamma Plants Committee ataatsimiittarput, APN-ilu peqataasarpoq uumasooqatigiit naasulluunniit Kalaallit Nunaanni uumasuusut naasusullu oqaluuserisassanut ilanngunneqarsimagaangata. Uumasooqatigiit naasulluunniit oqaluuserineqartussanngortarput taakku allattuiffimmi allaanerusumik inissinneqartussanngoraangata. Taamatut pisoqartillugu allakkiortoqartarpoq uumassusilinnut ingerlatsinermullu tunngatillugu killiffik allaaseralugu uumassusillit qanoq issusiata naliliivigineqarneranut aamma uumasooqatigiit illersorneqarsinnaasumik malittarisassaqaqtitsivigineqarnersut atorneqartussamik.

17.16 Pinngortitap Allannugtsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat – IUCN

Pinngortitap Allannugtsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat (IUCN) tassaavoq pinngortitap allannugtsaaliornera pillugu suleqatigiiffik nunarsuarmi pisoqaanersaq anginersarlu, pinngortitami uumassuseqartut assigiinnngisitaartuunerinik allannugtsaaliuinermik nungusaataannngitsumillu iluaquteqarnissamik siunertaqartoq. Suleqatigiiffimmi ilaasortat tassaapput naalagaaffiit, naalagaaffinni oqartussat kiisalu soqutigisaqatigiilluni suleqatigiiffiit (NGO). Kalaallit Nunaat Naalagaaffeqatigiit aqqutigalugit ilaasortaavoq.

IUCN pisuussutitut nungutaaratarsinnaasunut allattuiffimmik inerisaasimavoq aamma naasut uumasullu aarlerinartorsiortinneqartut pillugit nunani tamalaani pisuussutit nungutaaratarsinnaasunut allattorsimaffiik saqqummersitsisarluni.

"Nungutaaratarsinnaasunut allattaavimmik naliliinermi" naasut uumasullu nungutaaratarsinnaanerannik naliliineq pineqarpoq pineqartut ataatsit arlallilluunniit pitsaassutsikkut amerlassutsikkullu tunngavissanik naamassinnissimansut assigiinngitsunut inissillugit.

Nungutaaratarsinnaasunut allattuiffik Kalaallit Nunaannut ukiuni kingullerni ilisimatuussutsikkut paasissutissat nutaat pissutigalugit nutarterneqarsimavoq. Taanna Pinngortitaleriffiup nittartagaani toqqaannartumik 2018-imi takuneqarsinnaalerpoq. Kalaallit Nunaat 2016-imi suleqatigiiffiup kingullermik ataatsimeersuarneranut peqataanngilaq, tassa siunnersuuteqartoqanngimmat tamakkuninnga Kalaallit Nunaanneersunik toqqaannartumik atuisunik.

17.17 Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommissiوني - JCNB

Canadap aamma Kalaallit Nunaata akornanni Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommissiوني (JCNB) 1989-imeersoq Canadap/Nunavut aamma Kalaallit Nunaata ilaasortatut suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummik (MoU) tunngaveqarpoq - NAMMCO alaatsinaattutut ilaasortaalluni. Avannaata Imaani (Baffin Bugt) qilalukkat qaqortat qernertallu ataatsimoorussat pillugit JCNB ilisimatuussutsikkut ingerlatsinikkullu siunnersuisarpoq, uumasooqatigiillu Canadami pigineqanngitsut eqqarsaatigalugit NAMMCO ingerlatsinermut tunngasutigut

siunnersuisinnaalluni, kiisalu Kalaallit Nunaata eqqaani qilalukkat qaqortat qernertallu ilisimatusarfigineqarnerannik suliaqarsinnaalluni. Kommissiوني kingullermik oktober 2015-imi Nuummi ataatsimiippoq. Ataatsimiinnermi Canadap Kalaallit Nunaata Kitaatalu akornanni qilalukkanut ataatsimoorussanut qilalukkanik qernertanik pisassiissutit pillugit nutaamik siunnersuineq annertuumik sammineqarpoq. Siunnersuineq pisassiissutinik nuusseriaatsimik nutaamik tunngaveqarpoq, tassani pingaartinneqarpoq Canadami Kalaallillu Nunaanni piniarfinni assigiinngitsuni piniagassat suut iluaqutaanersut. Tullianik ataatsimiinneq Canadami Ottawami ulluni 28.-29. april 2019 ingerlanneqarpoq.

Siusinnerusukkut inassuteqaatit atulersinnissaat kiisalu nungusaataanngitsumik iluaquteqarneq siunertaralugu Naalakkersuisut sulinertik ingerlatiinnassavaat. Tassunga atatillugu ilimagineqarpoq pimoorussisumik peqataasoqassasoq aamma piniarnermik inuussutissarsuiteqartut ilanngussisassasut taamaasilluni suleqatigiinnissamut tunngavik annertusilluni.

17.18 Oslomi nannut pillugit isumaqatigiisut

Danmark Kalaallit Nunaat sinnerlugu Oslomi isumaqatigiisummik taaneqartumut, The International "Agreement on the Conservation of Polar Bears and their Habitat" 1973-imeersumut akuersisimavoq, tassani siunertaq pingarneq tassaalluni nannut ataatsimoorunneqartut pillugit nannut pillugit ilisimatusarneq illersuinerlu pillugit naalagaaffiit akornanni suleqatigiinnissaq. Kalaallit Nunaata nannut Kalaallit Nunaata eqqaaniittut illersorneqarnerannut aqunneqarnerannullu akisussaaffik tamakkerlugu 1985-imi tiguaa, naalagaaffiillu sineriallit nanoqarfiusut nunani tamalaanik, nunarsuup

immikkoortuinik nunallu marluk akornanni suleqateqarneq ilanngullugu. Suleqatigiinneq taanna annerusumik IUCN-imi nannut pillugit immikkut sammisaqartukkut (PBSG) nunallu nanoqarfiusut (naalagaaffiit sineriallit) oqaloqatigiittarneritigut ingerlanneqarpoq. Nannunik illersuineq eqqissimatitsinissarlu pillugit tatisimanninnerup sakkortusiartornera pissutigalugu PBSG-imi aamma Naalagaaffinni sinerialinni suliassat aamma annertusiartorput. Taamaattumik PBSG aalajangerpoq ukioq allortarlugu ataatsimiittoqartassasoq. PBSG naalagaaffinnut sinerialinnut siunnersuisutut isumannaallisalerpoq, oqaloqatigiilluni ataatsimiittarnerit 2007-imi aallarteqqinneqarlutik. PBSG-mi ataatsimiinneq kingulleq juni 2016-imi ingerlanneqarpoq.

Kalaallit Nunaat naalagaaffiit sineriallit ataatsimiinnerinut peqataasarpoq aallartitanilu aqputigalugit ilaatigut suleqatigiissitani suleqataalluni naalagaaffiillu sineriallit ataatsimiinneranni. Isumaqatigiissummi ataatsimoorussanik nanoqartut nunat akornanni suleqatigiinnissamat isumaqatigiissusiortoqassasoq kaammattuutigineqarpoq. Siunertaq tassaavoq nannut ilisimatusarfigineqarnissaat illersorneqarnissaallu pillugit nunat nanoqarfiusut suleqatigiinnissaat. Allattoqarfiliisoqarnissaa sulissutigineqarpoq Isumaqatigiissummi pisussaaffiit nunani naammassineqartarput aamma nunat ataatsimoorussamik nanoqarfiusut akornanni ataqatigiissaarisooqartarluni.

Naalagaaffiit nanoqarfiusut nunat tamalaat isumaqatigiissutaat naapertorlugu kingullermik ataatsimoorlutik ataatsimiippit februar 2018-imi uani Fairbanks, Alaska, USA. Naalagaaffiit sineriallit tulliani ataatsimiissappit 2020-mi Norgemi.

17.19 Nannut pillugit Joint Commissioni – JCPB

Kane Basinimi aamma Baffin Bugtimi nannut ataatsimoorussat pillugit siunissami ataatsimoorluni ingerlatsinissaq ilisimatusarnissarlu pillugit Kalaallit Nunaata, Canadap/Nunavut akornanni oktoberip qaammataani 2009-mi suleqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiittoqarpoq (MoU). Uumasooqatigiit Davis Strædimiittut suleqatigiinnermut tassunga maannamut ilaatinneqanngillat, uumasooqatigiit 100 %-mik ilisimasaqarfigineqanngimmata aqutsiveqarfimmillu allamit Nunavimmit aqunneqarmata.

Kommissionimi ataatsimiinnerit 3-t ingerlanneqarput, kingullermik 2017-imi. Kane Basinimi aamma Baffin Bugtimi nannut pillugit siunnersuinerit nutaat juulip naalernerani 2016-imi saqqummiunneqarput. Ataatsimoorluni ataatsimiititaliaq juni 2017-imi pisarineqarsinnaanerannik naliliisarluni misissuinerimik tigusaqarpoq, tassani maannakkut pisarineqartartut amerlassusiat sianiginiarneqarluni aamma silap pissusaasa allanngornerisa (sikukinnerusalernerata/uumaffissakinnerusalernerisa) pingaaruteqassusiat ilanngullugit naatsorsuutigalugit. Naliliisarluni misissuinnikkut paasisat ataatsimoorluni ataatsimiititaliap Canadami oktober 2017-imi pisassiissutinik agguassiniarluni ataatsimiinneranut tunngavigineqarput. Ataatsimoorluni ataatsimiititaliap Baffin Bugtimi nannunut pisassiissutit agguanneqarnissaannut siunnersuut isumaqatigiissutigaa. Ataatsimoorluni ataatsimiititaliami nannunut Kane Basinimiittunut pisassiissutissat agguanneqarnerat suleqatigiissutigineqartuarsinnarpoq. Ataatsimoorluni ataatsimiititaliap suliareqqitassarissavai Ataatsimoorluni ataatsimiititaliap isumaqatigiissutaani

allassimasut taakkunungalu atatillugu allagaatit
nutarternissaat iluarsateqqinnissaallu.

18 Inuussutissarsiornermut

Nukissiuuteqarnermut Iisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfik

18.1 Tunngaviusumik atugassarititaasut

Ingerlataqarfiit ataasiusut iluanni niuernikkut nikittoqarneranut inuussutissarsiutit aaqqissugaanerat aningaasaqarnerlu assigiinngisitaarnerusut Kalaallit Nunaannut annikinnerusumik sunnertianeranut iluaqutaasinnaapput. Taamaattumik assersuutigalugu takornariaqarnikkut inuussutissarsiornerup pioreersup ineriartorteqqinnissaa kiisalu assersuutigalugu sikumik imermillu niuernikkut iluaquteqarnerit inuussutissarsiutit nutaat ineriartortinneri kiisalu erngup nukinganik periarfissat suliffissuarnit nukimmik pisariaqartitsisunit iluaqutigineqarnissaannik sulisoqarpoq.

Tamatumunnga ilaasumik siumullu sammisumik Kalaallit Nunaanni atugarissaartoqarnissaa qulakkeerniarlugu ilaatigut nutaanik eqqarsarnikkut inuussutissarsiutinullu tunngatillugu ingerlaavartumik ineriartortitsinikkut annertusaanikkullu namminersortut nukittuut tunngavissaat pitsanngorsarniarlugit ingerlaavartumik sulisoqarpoq. Aningaasarsiorfissanik pilersitsinissaq taamaalillunilu suliffissanik inuiaqatigiinnullu isertitsissutaasinnaasunik amerlanerusunik pilersitsinissaq anguniagaapput. Nunat allamiut aningaasaliisussat pilerisaarniarneqarneranni pinngitsoorneqarsinnaanngilaq ilaatigut tunngaviusumik piumasaqaatinik nutarteriuarnissaq, tamatumani inatsisit ilaatigut nunani tamalaani atugaasunut naleqqussarnerisigut.

Taamaaliornissamut ilanngunneqartut kingullersaraat "Sikumik imermillu nunanut

allanut tuniniaanissamut periusissiaq".

Tassaniipput kaammattuutit 21-t annertusaanermut aamma sikut erngillu Kalaallit Nunaanneersut nunani tamalaani unammilleqatigiinnermik sunnersimaneqartuni sikuerniarfintut imeerniarfintullu ilanngunnissaannut iluaqutaasussat.

Tamakku saniatigut Naalackersuisut nukissamik imermillu pilersuinerumut ingerlataqarfimmut pilersaarut nutaaq saqqummiunnikuuaat. Tassani siunertaq tassaavoq suliassaqarfimmi tassani tunisassiornerup avammullu niuernerup annertusinissaa aamma nukissamik imermillu pilersuinerup atorneqarneratigut inuussutissarsiutinut nutaanut tunngavissanik pilersitsineq.

Tamatuma saniatigut maannakkut takornariaqarnikkut periusissiaq "*Takornariartitsinermik Kalaallit Nunaanni ineriartortitsineq - Suut iliusaasariaqarpat?*" takornariaqarnikkut ingerlataqarfimmut tunngaviusumik atugassarititaasut pitsaanerulersinnissaannik isiginnippoq. Periusissiami kaammattuutit arlallit atulersinneqarsimapput imaluunniit atulersinniarneqarlutik, taamaattumik ingerlataqarfimmi suli annertunerusumik tapersersuisussamik 2019-ip ingerlanerani takornariaqarnikkut periusissiamik nutaamik ilusilersuisoqarnissaannik sulisoqarpoq.

Naalackersuisut ukiorpaalunni Kalaallit Nunaani suliffeqarfintut aningaasalersuinissamut periarfissanik pitsanngorsaallutik suliaqarnikuupput. Allaniinngaanniit aningaasanik tapiisoqarnissaannik aningaasaqarnermullu tunngatillugu qularnaveeqqusiisoqarnissaannik tapiisoqarnissaannik qinnuteqartoqartarnissaanut ingerlaavartumik periarfissiisoqarsimavoq - najukkani assigiinngitsuni aallarnisaasartunut ingerlatseqatigiiffintullu anginerusunut nunanut

tamalaanut niuernissamik siunertaqarnerusunut.

Siusinnerusukkut ilaatigut Den Europæiske
Investeringsbankip, Den Nordiske
Investeringsbankip aamma Vækstfondenip
Kalaallit Nunaanni aningaasaliinerannut
naleqqiullugu isiginninnertik annertusimavaat.
Kingullermik Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip
akornanni inuussutissarsiornikkut suleqatigiinneq
nukittorsarneqarsimavoq, tassa
Namminersorlutik Oqartussat aamma
naalagaaffik Kalaallit Nunaanni ataatsimoorlutik
aningaasaliinernut Greenland Venturemi katillugit
200 mio. kr.-inik aningaasaliissuteqarsimallutik.
Taassuma saniatigut Greenland Venture
Vækstfondenilu ilaatigut Kalaallit Nunaanni
inuussutissarsiornikkut suliniutinut
nutarsaanissamut nukittunerulerniassammata
inuussutissarsiornermut puljemik 20 mio. kr.-imik
pilersitsipput.

18.2 Pilerisaarisarneq niuernikkullu nittarsaassisarneq

Kalaallit Nunaata avammut niuerneranik
siuarsaalluni sulinermi assigiinngitsunullu
atasunik Kalaallit Nunaata nittarsaanera ukiup
ingerlanerani Kalaallit Nunaata
takornariarfissatut, Kalaallit Nunaanni erngup
sikullu nittarsaanerani, inuussutissarsiutini
tunngaviummik atugassarititaasut
nutarternerinut, uuliamut/gassimut tunngasuni
aamma piujuartitsinermik tunngaveqartumik
nukissiuutini aallussinermissimavoq tassunga
ilanngullugu erngup nukingatigut periarfissat.

2018-imi ukiami Naalakkersuisut Kinami
inuussutissarsiutitigut nittarsaanermi
peqataasimapput. Tikeraarnermi Kalaallit
Nunaata takornariarfiusinnaanerata
nittarsaanneqarnissaa sammineqarpoq
taamatullu imermik sikumillu tuniniaanissaq
kiisalu Kalaallit Nunaanni erngup

nukiliorfiusinnaasut nittarsaanneqarput. Taakku
saniatigut nukissiornermut tunngasuni
annertunerusumik suleqatigiinnissamut
periarfissat misissorneqarsimapput.

TAKORNARIAQARNEQ

Takornariaqarnermut nunatsinni
ingerlataqarfimmut pilersaarummi
*”Takornariartitsinermik Kalaallit Nunaanni
ineriartortitsineq - Suut iliusaasariaqarpat?”*
takuneqarsinnaavoq takornariaqarnerup
annertusarneqarnissaanut pingaarnepaajusoq
tikeraartitsivinnik pilersitsisoqarnissaa. Tamanna
aamma takornariaqarnikkut periusissiasami
ilanngunneqartussatut eqqarsaatigineqarpoq
Nunatsinni Takusassaqqissut pilersinneqarnerinut
ataqatigiissillugu, takusassaqqissunut
toqqarneqarsimasunut atatillugu
misigisaqarnerup pingaaruteqarneranik
qaffaasusaaq.

Taamaalillutik tikeraartitsiviit Nunatsinnilu
Takusassaqqissut ukiuni tulliuuttuni takornariat
ornittagaattut Kalaallit Nunaata
ussasaarutigineqarnerani pingaarnarit ilaattut
ilanngunneqassapput.

Ilulissani tikeraartitsisarfiup sulissutigineqarnera
siuarsimanerpaavoq. Ilulissat kangerluanni
UNESCO-mit allanngutsaaliugaasumi
takornariartitsivimmik sanaartortoqassaaq,
iluliarsuaqarnermigut ukiut tamaasa takornarianit
1000-likkaanit ornigarneqartartumi. Ilulissat
kangerluanni takornarianit ornittagassaq
siunissami Ilulissat Kangerluata
immikkuullarissumik oqaluttuassartaanik
ingerlatitseqqiffiusassaaq.

Tikeraanit ornittagassap nutaap
sanaartorneqarnera 2019-imi upernaami
aallartinneqassaaq 2021-mi ammarneqarnissaa
naatsorsuutigineqarluni. Nordea-fonden Ilulissat

Kangiani qitiusumik ingerlatsivimmi saqqummersitsinermut aningaasatigut ikiuuppoq, aammattaaq Realdaniamit, Namminersorlutik Oqartussanit aamma Avannaata Kommunanit aningaasaliiffigineqartoq.

Vestnorden Travel Mart Kalaallit Nunaata takornariartarfittut tuniniaavigineqarneranut pingaaruteqarluni aqputissaavoq. Aaqqissuunneqartarpoq Kalaallit Nunaata, Islandip Savalimmiullu suleqatigiinnerisigut taakku sumiiffianni tamarmi takornariaqarnerup annertusarneqarnissaa siunertaralugu. Niuernermik nittarsaassineq business-to-businessimik taaneqartarpoq nunarsuarmit tamarmit pisisartunik ornigarneqartartoq.

SIKU IMERLU

Pilersaarutaavoq nilammik imermillu avammut niuerneq Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernissaanut iluaqutaasussatut inuussutissarsiutini ingerlataqarfiit ilaattut ineriartortinneqassasoq. Suliassaqaqfimmi inatsit nutaaq tamatumunnga tapertaassaaq tunngaviusumik atugassarititaasut pitsaanerulersinnerisigut, tassunga ilanngullugu pitsaassuseqarluartut sersersuup aaffigisaasa nunap assiliornissaannik neqeroortitsinissamut periarfissaqarnikkut kiisalu unammillersinnaanerusumik akileraarutit qaffassuseqarnissaanik periarfissaqarnikkut aamma assartuinissamut namminerisamik umiarsuarmik atuinikkut imaluunniit attartornikkut.

2019-imi nittarsaanikkut ingerlatat arlallit naammassineqarput, tassunga ilanngullugit Kalaallit Nunaata Kitaani (imissamik) imeqarfiusut tallimat pillugit sulariumannittussarsiuussinissamut Naalakkersuisunik qinnuteqarsinnaasunillu ataatsimeeqateqarnerit.

NUKISSIUTEQARNEQ

Nukissamik imermillu pilersuinerneq susassaqaqfimmu pilersaarut november 2017-imi akuersissutigineqarpoq. Immikkoortunut pilersaarut 2030-p tungaanut nukissamik imermillu pisortat pilersuinerannut tunngatillugu Naalakkersuisut sulinerannut tulleriarinerannullu pingasunik pingaarnersaqarpoq:

- 1 Innaallagissap erngullu akii appasinnerusut
- 2 Sumiluunniit periarfissaqartillugu mingutsitsiviunngitsumik piujuartitsinermik tunngaveqartumik nukissiuuteqarneq
- 3 Nukissiuuteqariaatsimik nutarterineq

Tamakkununga ilanngullugu Naalakkersuisut innaallagissap erngullu akeqartitaanerit tamakkiisumik iluarsaateqqippaat. Iluarsaqqinnermi nammaqatigiinnissaq eqqortuliornissarlu tunngavigineqarput, tassami innaallagissap erngullu akii nuna tamakkerlugu assigiilersinneqarmata.

Innaallagiap erngullu akiini annikilliliineq 1. januar 2018 atuutilerput. Tamanna isumaqarpoq inuussutissarsiortut innaallagiamut imermillu akikinnerusumut periarfissaqalersut, tamannalu tunisassiornermi pissutsit akikinnerulernerisigut inuussutissarsiutinut tamanut inissiinissamut Kalaallit Nunaat pilerinarnerulersillugu.

Nukissiuutinik mingutsitsinngitsunik Kalaallit Nunaata imminut pilersulernissaa Naalakkersuisut anguniagaraat. Nukissamik imermillu pilersuinerneq susassaqaqfimmi pilersaarummi ilaatigut atuarneqarsinnaavoq, tassani ilaatigut sumiikkaluaraanniluunniit periarfissaqartillugu mingunannngitsumik nukissiuuteqarnissaq pingaarnertut sammeneqarluni, taamaalilluni pisortat nukissamik pilersuinerat sapinngisamik

annertunerpaamik ataavartumik
nukissiorfinneersuussalluni. Ilaatigut Kalaallit
Nunaanni najukkani mikinerusuni
mingutsitsinngitsumik nukissiuutinik
ineriartortitsillunilu pilersitsisoqassaaq.
Tamatuma saniatigut aatsitassarsiorluni
suliffissuannngortussat suliffissuillumi allat
mingutsitsinngitsunik nukissiuutinik
atuisinnaanissaat eqqarsaatigalugu - inuiaqatigiit
aningaasaqarniarnerat eqqarsaatigalugu
periarfissaatillugu - pisariaqartumik
"qissimigaarneqarnissaa"
qulakkeerneqartariaqarpoq.

Nunarsuarmi erngup imigassatut
pisariaqartinneqartup 10 %-ingajaa Kalaallit
Nunaanni pissarsiassaavoq. Nunarsuarmi
pijuartitsinermik tunngaveqartumik
nukissiuutitigut aaqqiinernut pisariaqartitsinerup
annertusiartuinnarnerani Kalaallit Nunaanni
sermersuaq isumalluutitut taamaattumik ukiuni
aggersuni pingaaruteqaleriartuinnarpoq.
Nukissiuuteqarnermik imermillu pilersuinissamut
Naalakkersuisut ingerlataqarfimmut
pilersaarutaanni anguniagassatut
takuneqarsinnaavoq imermik pisuussutit
atorneqarnissaat Naalakkersuisut kissaatigigaat
tassungalu atatillugu nittarsaassinissamut
atortussanik annertuunik suliaqarsimallutik.
Tamanna, erngup nukinganik nukissiuutit
periusissamut suliffeqarfissuarnut soorlu
datacenterinut atorneqarsinnaasumut
peqatigitillugu, nunat tamalaat akornanni
niueqateqarsinnaanerunissaq siunertaralugu
atorluarneqassaaq.

Nittarsaanermi atortut sammisanut arlaqartunut
agguarsimapput ilaatigut inatsisinut
pineqartunut, imeq pillugu paasissutissanut,
naleqqiussinernut akileraarutinut akitsuutinullu,
innaallagissap akiinut paasissutissanillu
nuussuinnermut kiisalu inuussutissarsiornermut
tamarmiusumut *Doing Business in Greenland*-imik

taaguuteqartumik.

Erngup nukinga atorlugu nukissiuutit qitiusumik
paasissutissaavittut ingerlatseqatigiiffinnut
nittarsaaneqarnissaat Naalakkersuisut 2019-imi
upernaakkut aallartinniarpaat aallaqqaammut
ingerlatseqatigiiffiit soqutiginarsinnaasut
toqqaanartumik nittarsaassiffiginerisigut.

NUKISSIORFIIT

Nukissiorfiit tassaavoq Kalaallit Nunaanni
pilersuisoq, illoqarfinni nunaqarfinnilu
innaallagiamik imermillu kiisalu nunami
sumiiffinni 16-ini kiassarnermik pilersuisoq.

Nukissiorfiit taamaattumik Kalaallit Nunaanni
tamarmi nukimmik ataavartumik atuinermik
anguniakkap anguneqarnissaani
pingaaruteqarpoq. Ullumikkut nukissiornerup 70
%-ia Nukissiorfinneersuavoq, nukissiuutinit
ataavartunik tunngaveqartoq.

Nunani tamalaani nukissiornermut tunngasuni
Nukissiorfiit peqataasarput. Pingaartumik
nunanik sanilitsinnik Canadamik, Islandimik,
Savalimmiunik Alaskamillu pitsaasumik
suleqateqarneq anguneqarsimavoq, Nukissiorfiit
ilisimasatigut peqataapput aamma Kalaallit
Nunaanni tamarmi nukimmik ataavartumik
atuinermik anguniakkap anguneqarnissaanut
iluaqutaasussanik isumassarsianik ilisimasanillu
pissarsisarlutik. Taamaalillunilu Nukissiorfiit
ukiami inuussutissarsiorlutut aallartitaat
Kinamiinneranni peqataavoq, Nukissiorfiit
suliffissuarnut nukimmik annertuumik atuisunut
pilersuinissamut erngup nukinganik nukissiorfiit
annertuut atorneqarneri pillugit ilisimasatigut
tunniussisinnalluni, peqatigisaanillu Nukissiorfiit
batteriini atortorissaarutit, seqernup
qinngornerinik tigooraatit amitsuvaqqat
nukissiuutillu akuleriit pillugit ilisimasat nutaat
Kalaallit Nunaannut angerlaallugit.

Nukissiorfiit siumut isigalutik suleqatigiinnermik annertusaaniarput – pingaartumik nunanik uatsitut silap pissusaanut pilersuinnermullu tunngatillugu unammilligassalinnik.

UULIA/GASSI

Kalaallit Nunaanni aatsitassaqaarnikkut periarfissanik pilersaarinissaq, aningaasaliisartunik nunanit allaneersunik Kalaallit Nunaannut kajumissaarinissaq taamaaliornikkullu piujuartitsinermik tunngaveqartumik aatsitassarsiorfinnik ikummatissiorfinnillu ineriartortitsinissaq Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqaarnermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfiup suliassaasa pingaarnersat ilagaat. Siunissami qaninnerusumi nunami qillerilluni misissuineq isiginiarneqarpoq, siunissamilu ungasinnerusumi avataani qillerilluni misissuineq isiginiarneqassalluni. Suliassaqaarfimmi inatsisunik ingerlatsinikkut, paasititsiniaanikkut, ilisimatuussutsikkut ujaqqaerinermit tunngasunik suliniuteqaarnikkut pilersaarinikkullu ingerlatseqatigiiffiit aatsitassarsiortut aamma uuliasiorlut aningaasaliinissamut pilerinartumik tunngavilersuisumik tamanna suliassaq suliarineqassaaq. Ikummatissanut nunap iluaneersunut tunngasuni inatsisit ikummatissanut nunap iluaneersutigut ingerlatat siuarsarniarlugit ingerlanneqarput, peqatigisaanilli Issittumi avatangiisit asseqanngitsut pisariaqanngitsumik ajoquserneqarnaveersaarnissaat suli qulakkeerneqassalluni.

Ikummatissanut nunap iluaneersunut tunngasuni ineriartorneq

Kalaallit Nunaanni uuliamik ujaasinissamik soqutiginninneq pingaarnertigut nunani tamalaani niuerfinni pissutsinik aamma akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allanngorarnerat

malippaat, tassunga pingaartumik ilanngullugu Kalaallit Nunaatut ittut *avinngarusimasumiittutut* taaneqartartut. 2014-imili ingerlatseqatigiiffiit amerlanersaasa akuersissutimik utertinneqarnissaat toqqarsimavaat. Naak Kalaallit Nunaat niuerfinni pissutsinik atuuttunik qaqugukkulluunniit sunnerneqartaraluartoq misilittakkat takutippaat ingerlatseqatigiiffiit soqutiginninnerat aalajangiussimaniarlugu allaassutaasumik iliuuseqartoqartariaqartoq. Issittumi nunarsuup immikkoortuaniittut allat assersuutigalugu Rusland aamma Norge taamatut annertutigisumik piffissamik utertitisoqarneranik misigisaqarsimangillat.

Uuliassap akia pingaarnertigut 2016-ip aallartinneranili qaffassimammat taava Issittumi uuliamik/gassimik ujaasinerup apparnera akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allanngorarnerannik taamaallaat pissuteqarsinnaanngilaq. Nunat ataasiakkaat suliassaqaarfimmi politikii nittarsaanerilu kiisalu uuliasiorfissuit/gassisiorfissuit periusissiaat aamma pingaaruteqartuupput.

2018-ip qiteqqunneranili Kalaallit Nunaanni ujaasinissamut iluaquteqaarnissamullu akuersissutinik sisamanik qinnuteqaatinik tunniussisoqarsimavoq, taakkunannga marluk avataasiorluni misissuinissamut akuersissutaallutik, allallu marluk nunami akuersissutaallutik. Maannakkut Kalaallit Nunaanni ujaasinissamut iluaquteqaarnissamullu akuersissutit katillugit arfiniliupput, nalunaarutigineqarsimasut imaluunniit suliarineqartut.

Tassa ineriartornerup mumissimaneranut erseqqissunik takussutissaqarpoq, tamannalu siunissami uuliasiorfiit Kalaallit Nunaannut pilersutsilernissaannut periarfissaasariaqarluni.

Ussassaarineq

Ussassaarinikkut ingerlatat Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfimmit erseqqissumik salliutinneqarput, tamannalu aamma 2019-23-imut uuliamut periusissiami nutaami pingaaruteqartuulluni. Siunissami qaninnerusumi nunami qillerilluni misissuineq isiginiarneqarpoq, siunissamilu ungasinnerusumi avataani qillerilluni misissuineq isiginiarneqassalluni.

Nunat akornanni ussassaarinikkut ingerlatat kiisalu saqqummersitsinerni ataatsimeersuarnernilu peqataasarnikkut ileqquunerusutigut suliniuteqarnerit ingerlanneqarput. 2019-imi qaammatit siulliit pingasut ingerlaneranni Houstonimi aamma Londonimi ussassaarluni tikeraartoqarsimavoq, tassani Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfik GEUS-imit ikiorneqarluni uuliasiorfinnik periarfissaasinnaasunit ataatsimeeqateqartarsimalluni. Ukiumi kingusinnerusumi uuliasiornermi saqqummersitsinerni arlalinni peqataasoqassaaq, tassunga ilanngullugit San Antonio, Calgary aamma Buenos Aires.

Nunat arlallit ingerlataat

Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfik Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sinaakkusiussat iluanni ingerlanneqartumi ilisimasatigut avitseqatigiinnerni misilittakkanillu paarlaasseqatigiinnerni peqataasarpoq, tassunga ilanngullugu EPPR (Emergency Prevention, Preparedness and Responce). Kalaallit Nunaat nunat arlallit suleqatigiinnerannut peqataanermigut nunat allat maleruagaannik suleriaasiannillu ilisimasanik pissarsisarpoq,

taamaalilluni nunani tamalaani suleriaatsinik pitsaanerpaanik naammassinninnerluni ingerlaavartumik misissuinermut iluaqutigissallugu.

Ilisimasanik avitseqatigiinneq aamma illuanut ingerlasarpoq, tassa Issittumi uuliamik/gassimik ingerlataqarneq pillugu ineriartortitsinermi pitsaassutsinillu qaffaanermi Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfik peqataasarmat. Taamaalilluta isumannaallisaanermi, peqqinnissakkut avatangiisitigullu pitsaassutsit qaffasissut Issittumi nunat tamarmik peqarnissaat qulakkeerniarparput, tamatumalu aamma kingunerissallugu aatsitassanut tunngasutigut Kalaallit Nunaata unammillersinnaassutsini pigiinnassagaa pingaarnertigut eqqarsaatigisassat taakku annikillinnikkaluarlugit. Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfik taamatutaaq Arctic Offshore Regulators Forumimut (AORF) peqataavoq. AORF tassaavoq imaani uuliasiornermik oqartussaasut suleqatigiiffiat makkunanga ilaasortaqqartoq: USA, Canada, Rusland, Island, Kalaallit Nunaat, Finland, Sverige Norgelu. Suleqatigiiffiup suliaasaqarfigisai Issittup imaani uuliasiorluni ingerlatanut isumannaallisaanermi unamminiagassanut periarfissanullu tunngapput. Suleqatigiiffimmi suliaasaqarfimmut attuumassutillit pillugit oqartussaasut akimorlugit misilittakkat ilisimasallu paarlaasseqatigiissutigineqartarput.

Illugiilluni ingerlatat

Norgemi (Oljedirektoratet) aamma Canadami (National Energy Board) peqatigalugit ingerlatsinikkut illugiilluni isumaqatigiissusiortoqarsimavoq.

18.3 Nunat arlallit ingerlataat

URANI

Tamanna tunngavigalugu Kalaallit Nunaata siunissami aatsitassarsiornissaanut avammullu tuniniaanissaanut tunngatillugu nunanut allanut illersornissamullu politikkimi naalagaaffiullu isumannaatsuunissaanik politikkimi pissutsit immikkut ittut pillugit isumaqatigiissut Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata januaarimi 2016-imi atsiortaat.

Isumaqatigiissut isumannaatsuuniarluni sillimmartaarutissat nunanullu allanut annissukkanik nakkutilliineq pillugit danskit Kalaallit Nunaannut inatsisaannut tunngavigineqassaartaaq, taamatutaaq atortussanut qinngualanertalinnut Kalaallit Nunaanneersunut qinngualanertallit pillugit suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutini malinneqartussani.

Siunertaavoq qulakkeerneqassammat nunanut allanut niuerneq pissusissaatut illersorneqassasoq siunertanullu aaqqiagiiingiffiunngitsunut atorineqassalluni.

Kalaallit Nunaata avammut tuniniaanera pillugu inatsit nr. 616 aamma Kalaallit Nunaannut sillimaniarmi iliuusissat pillugit inatsit nr. 621 ulloq 8. juni 2016 akuerineqarput. Avammut tuniniaanermik nakkutilliineq pillugu inatsimmi nr. 616-imi aamma isumannaallisaanermik iliuusissat pillugit inatsimmi nr. 621-mi immikkoortualunngorlugit aalajangersakkat maannakkut piareersarneqarput. Tassani pineqarput tunisassianik marloqiusamik atorineqartunik avammut niuerneramik nakkutilliineq pillugu Kalaallit Nunaannut nalunaarut nr. 67, 22. januar 2018-imeersoq aamma isumannaallisaanermik nakkutilliineq pillugu Kalaallit Nunaannut nalunaarut 15. maj

2019-imi atulersinneqartoq.

Danmarki siaruartinnginnissamik apeqqutini Kunneqarfimmi Danmarkimi akisussaavoq, tassunga ilanngullugit isumannaallisaanikkut aaqqiinerit kiisalu tunisassianik marloqiusamik atorineqartunik avammut niuerneq isumannaallisaanerlu.

Isumaqatigiissut Kunneqarfiup Danmarkip siaruarterninnginnissamut nunanut tamalaanut pisussaaffiunik eqqortitsinerup qulakkeerneqarnissaanut ataatsimoorfiusumik sinaakkutinik pilersitsivoq. Uranimik Kalaallit Nunaanneersumik siunissami nunanut allanut annissuisoqarsinnaaneranut atatillugu immikkut nunanut allanut, illersornissamut isumannaatsuunissamullu tunngatillugu ingerlatsinissamut apeqqutit pillugit isumaqatigiissutit ilaatut nunat tamalaat isumaqatigiissutaat arfinillit pillugit Kalaallit Nunaannut oqartussaaffeqarnermi Kalaallit Nunaannut tunngatillugu apeqqusiisinnaanerit atorunnaarsinniarneqalerput taamatutaaq ikummatissanik isumannaatsumik atornikulerisarneq aamma qinngualanertalinnik eqqagalerisarneq pillugit ataatsimut nunat tamalaat isumaqatigiissutaannut ("ataatsimoorlutik nunat tamalaat isumaqatigiissutaannut") apeqqusiisinnaaneq.

2017-imi nuna tamakkerlugu pillugu nalunaarusiap suliarineqarneranut atatillugu siullermeerluni Kalaallit Nunaannut tunngasunik "Ataatsimoorlutik nunat tamalaat isumaqatigiissutaanni" piimasaqaatitut nalunaaruteqartoqarpoq. Kalaallisoortaa Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat arlaannaannulluunniit atanatik ilisimatusarnermillu tunngaveqarlutik siunnersortaannit "DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi ved Aarhus Universitet"-imit ilaatigut Aatsitassanut Ikummatissanullu

tungatillugu Avatangiisinut Aqutsisoqarfimmit, Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfimmit, Aatsitassanut Ikummatissanullu Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmit kiisalu Inuussutissarsiornermut, Nukissiuuteqarfimmit ilanngussivigineqarlutik suliarisimavaat. Siuliani taaneqartut nalunaarusiornerup kingunerisaanik Det Internationale Atomenergis agenturip (IAEA) Wienimi pingaarnertut allaffeqarfiani maj 2018-imi naliliiniarluni ataatsimiittoqarpoq.

Tamakku saniatigut danskit-kalaallit sulisut qinngornernut ioninngortitsisartunut illersorneqarnissaat pillugu ILO-mi isumaqatigiisummi nr. 115-imi oqartussaaffeqarfinnut apeqqusiinerup atorunnaarsinneqarnissaa eqqarsaatigalugu sulineq ingerlaqqippoq. Sulisut qinngornernut ioninngortitsisartunut illersorneqarnissaat pillugu ILO-mi isumaqatigiisut nr. 115-ip atortussanngortinneqarnissaa Inatsisartut siusinnerusukkut akuerinikuuat. Naalackersuisut taamaallit peqqinnissamut tunngasuni nalunaarutunik arlalinnik suliaqarput, taamaalliluni Kalaallit Nunaannut nunakkut nangaassutit atorunnaarsinneqarsinnaallutik.

18.4 Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat

Piujartitsinissamik tunngaveqarluni annertusaanermut Ministerit Siunnersioqatigiivi (MR-VÆKST)

Inuussutissarsiornermi, nukissiuuteqarnermi nunallu immikkoortuinik naalackersuinikkut ingerlatsinermi Nunat Avannarliit suleqatigiinnerisigut nunat pineqartut ineriartortitsiviujuarnissaat isumannaarneqassaaq. Suleqatigiinneq inuussutissarsiornermut, nukissiuuteqarnermut nunallu immikkoortuinik naalackersuinikkut ingerlatsinermut Nunat Avannarliit ministeriinit

siuttuuffigineqarpoq.

Inuussutissarsiornermi suleqatigiinnerup ilaatut ilaatigut Nunani Avannarlerni suleqatigiinnermi isiginiarneqarpoq piujartitsinermik tunngaveqartumik takornariaqarneq. Taamaalliluni 2017-imi ministerit siunnersuisoqatigiivini aalajangiineq tunngavigalugu takornariaqarnikkut suleqatigiissitamik pilersitsisoqarpoq, ilaatigut Visit Greenlandimit peqataaffigineqartoq, tamatumalu kingorna piffissami Nunani Avannarlerni ataatsimoorussamik takornariaqarnikkut suleqatigiinnissamut periarfissamik sulisoqarluni. Taamaalliluni Nunani Avannarlerni takornariaqarnikkut pilersaarusiortoqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Piujartitsinermik tunngaveqartumik takornariaqarneq nunani tamalaani nittarsaanermut naapertuulluarpoq ilaatigut Kinami, Naalackersuisuni ilaasortat amerlanerit ingerlaavartumik takornariaqarnikkut nittarsaaffigisimasaanni. Siumut sammisumik taamaalliluni Nunani Avannarlerni nunamilu takornariaqarnikkut suleqatigiinnissamut periarfissat assigiinngitsut atulersinnissaannut periarfissaqassaaq.

Kingullermik Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini Islandimiut siulittaasuuneranni Nunani Avannarlerni piujartitsinermik tunngaveqartumik takornariaqarneq 2019-imi suliniuteqarfissatut annertuutut inissinneqarsimavoq.

19 Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik

Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik Naalakkersuisut Nunanut allanut politikki pillugu nassuiaataannut 2019-imut ukununga ilanngussaqrpoq.

19.1 Inuit innarluutillit piginnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat (CRPD)

Danmarkip Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat apeqqusiinertaqanngitsumik Kalaallit Nunaannut ulloq 24. august 2009-mi atuutilersussanngorlugu malinneqartussanngortippaa. Inatsisartut 2012-imi ukiakkut ataatsimiinnermi isumaqatigiissut atuutilersippaat.

Kalaallit Nunaat Naalagaaffiit Peqatigiit innarluutilinnut komitéannut danskit piffissamut aalajangersimasumut siullermeerlutik nalunaaruteqarnerannut ilanngussaqrpoq 2014-imilu komitémi danskit aallartitaasa uppersaatinneqarnerannut peqataalluni.

Naalagaaffiit Peqatigiit innarluutilinnut komitéata nalunaaruteqarnermut uppersaatsitsinermullu naggasiissutitut inaarutaasumik alaatsinaataqarsimanerit taamatullu kaammattuutit tunniuppai. Taakkunani ilaatigut ukununga tunngatillugu unammilligassat sammineqarput: Innarluutilinnut tunngatillugu naalakkersuinikkut iliussissanut pilersaaruteqannginneq, innuttaasunik peqataatitsinnginneq, inatsisini innarluutillit pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaannik ilanngussaqaqannginneq aamma paasissutissanik naammattunik peqannginneq.

Kaammattuutininik taakkuninnga

malitseqartitsiniarneq ingerlavoq.

Naalakkersuisut 2015-imi aalajangiipput, Naalagaaffiit Peqatigiit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaanni artikel 33 innuttaasunik inuit innarluutillit kattuffiinik peqataatitsineq Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii Pillugit Siunnersuisoqatigiit, Dansk Institut for Menneskerettigheder aamma Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfiup akornanni pingasuulluni suleqatigiittoqarneratigut ingerlanneqassasoq. Sulineq taanna nunami innarluutillit peqatigiiffiini oqaloqateqarluni ataatsimiinnerit ingerlannerisigut ukiaq 2018-imi aallartinneqarpoq.

Innarluutillit illersuisoqarfiannik pilersitsineq pillugu inatsimmik Inatsisartut upernaq 2017-imi akuersipput. Innarluutillit illersuisoqarfiat tassaavoq pisinnaatitaaffiit pillugit suliffeqarfik inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik qulakkeerisussaq aallussisussarlu. Suliffeqarfik februar 2018-imi pisortatigoortumik ammarneqarpoq. Innarluutillit illersuisuata suliassaraa inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik soqutigisaanillu qulakkeerinissaq siuarsaanissarlu. Innarluutillit illersuisuat aamma inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit FN isumaqatigiissutaat atorlugu naapertuuttumillu inuit innarluutillit atugaat pillugit naliliisassaaq. Innarluutillit illersuisuat ilaatigut pisinnaatitaaffiit naammagittaalliuuteqarsinnaanerlu pillugit siunnersuillunilu ilitsersuisassaaq kiisalu inuit innarluutillit atugarisaannik siursaallunilu qitiutitsissalluni.

Inunnet innarluuteqartunut ikiorsiisuteqartarneq pillugu inatsisissatut siunnersuut 2019-imi ukiakkut ataatsimiinnermi Naalakkersuisunit saqqummiunneqassaaq. Inatsisissatut siunnersuut allannguutininik malunnaatilinnik arlalinnik imaqrpoq aamma

inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik nalinginnaasumik nukittorsaalluni. Siunnersuutigineqarpoq inatsit 1. januar 2020-mi atuutilissasoq.

Kunngaqarfik Danmark, taamatutaaq Kalaallit Nunaat FN innarluutilinnut komitéannut 2019-imi nalunaarusiamik tunniussaqaassaaq.

19.2 Naalagaaffiit Peqatigiit meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaat (CRC)

Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaanni aalajangersakkat arlalissuit aalajangersarneqarsimapput, nunat isumaqatigiissutaannik atuutilersitsisut meeqqat naalakkersuinikkut, aningaasaqarnikkut inuuniarnikkut piorsarsimassutsikkullu pisinnaatitaaffillit inunnut nammineerluinnartutut ataqqissagaat. Nunat inatsisiliornerminni, allaffissornikkut aqutsinermi il.il. meeqqat pisinnaatitaaffiinik attassiniarlutik imminnut pisussaaffilerput.

Kalaallit Nunaata FN-ip Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaat 1993-imi atortussanngortippaa.

Ukiut tallimakkaarlugit Kunngaqarfik Danmark siuariarneq aamma isumaqatigiissut malinniarlugu aaqqiissutit pillugit FN-ip Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaat pillugu ataatsimiititaliaannut nassuiaammik (nalunaarusiamik) tunniussisartussaavoq.

2015-imi Kunngaqarfiup Danmarkip tallimassaannik piffissakkaartumik FN-ip Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaat pillugu ataatsimiititaliaannut nalunaarusiamut ilanngussani Kalaallit Nunaata tunniuppaa. Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut

Naalakkersuisoqarfiup Kalaallit Nunaat pillugu immikkoortoq naalakkersuisoqarfiit suliamut attuumassuteqartut tapersiissutitut suliaat ataqatigiissarpai.

Kunngaqarfik Danmark september 2017-imi tallimassaannik piffissakkaartumik nalunaarusiaq aallaavigalugu naliliiffigineqarpoq. Naliliineq tunngavigalugu Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit ataatsimiititaliaq tamatum kingorna Kalaallit Nunaannut, Meeqqat pillugit Isumaqatigiissuttip imarisaa qanoq annertunerusumik eqquutsinneqarnissaanut inassuteqaateqarpoq inerniliillunilu oqaaseqaateqarluni.

Ataatsimiititaliap inassuteqaataanik inerniliilluni oqaaseqaataanik malinninnissamut sulineq ingerlanneqarpoq.

19.3 Isumaginninnermut tunngatillugu Nunat Avannarliit Killerni isumaginninnermi ministeriisa isumaqatigiissutaat

Nunat Avannarliit Killiit ilaatigut isumaginninnikkut ataatsimoorussaqaarnerat pissutigalugu Nunani Avannarlerni Killerni isumaginninnikkut suleqatigiinnerulernissamik Savalimmiut, Islandip aamma Kalaallit Nunaata isumaginninnikkut ministerii kissaateqarsimapput.

Nunat Avannarliit Killiit isumaginninnermut ministeriisa akornanni isumaginninnermut suliassaqarfimmi suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummut missingiummik Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfik suliaqarsimavoq.

Nunani Avannarlerni ministerit maj 2017-imi ataatsiminneranni Nunani Avannarlerni Killerni isumaginninnermut ministerit akornanni suleqatigiinnissaq pillugu Nunani Avannarlerni

Killerni isumaginninnermut ministerit isumaqatigiissummik atsiortut.

Nunat Avannarliit Killiit isumaginninnikkut ministeriisa akornanni suleqatigiinnerulernissaq immikkoortunik arlalinnik Nunat Avannarliit Killiit isumaginninnikkut ministeriisa suleqatigiissutigissallugit pingaartitaannik aallaaveqassapput, soorlu annersaasarnermut, inuttut atugarliortitaanermut, naligiinnginnermut, innarluuteqarnermut il.il. suliniuteqarnerit.

Isumaqatigiissuteqarnikkut suleqatigiinnissaq siuarsarniarneqarpoq ukiumoortumik ataatsimiittarnertigut, attaveqatigiinnikkut, oqaloqatigiinnikkut, suleqatigiissitaliornikkut il.il., tassunga ilanngullugu ukiumoortumik ataatsimiittarnissanut, Nunat Avannarliit Killiit paarlakaallutik ingerlattagassaat.

Qinersisoqarnissaata malitsigisaanik 2018-imi ministerit ataatsimiinngillat.

19.4 Savalimmiuni meeqqanik isumassuineq pillugu Naalackersuisup ataatsimeeqateqartarnera

Nunani Avannarlerni Killerni peqqissutsimut ministerit marts 2019 Savalimmiuni ataatsimiinnerinut atatillugu Savalimmiuni meeqqanik isumassuineq pillugu oqartussanik assigiinngitsunik Naalackersuisoq ataatsimeeqateqartarpoq. Isiginiarneqartut pingaartumik tassaasimapput akuersisarnernik aqutsineq, ilinniartitaaneq kiisalu ilaqutariit paarsisartut pillugit ineriartorneq misissorneqarluni. Ataatsimiinnerni siunertaq tassaasimavoq meeqqanut angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasunut iluaqutaasumik Kalaallit Nunaanni ilaqutariit paarsisartut periarfissaasa atugaasalu qanoq pitsaanerulersinnissaannut periutsinik

suleriaatsinillu isumassarsionnissaq. Savalimmiuni pitsaaliuilluni sulineq saqqummiunneqarpoq Savalimmiunilu inatsisit immikkut isiginiarlugit eqqartorneqarluni.

19.5 Kinguaassiuutitigut atornerluineq pillugu ataatsimeersuarnermi peqataaneq aamma Nunavummi naalackersuisunik suleqateqarneq

August 2018-mi "Killiliisa - Kinguaassiuutitigut atornerluinnermut Naalackersuisut periusissiaat 2018-2022"-ip saqqummiunneqarnerata kingorna Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik Canadami ITK-mit (Inuit Tapiriit Kanadami) november 2018-imi ataatsimeersuarnermut "Prevention of Child Sexuel Abuse in Inuit Nunangat Forum"-imut qaaqquneqarpoq ITK'p siunissami kinguaassiuutitigut atornerluinnermut sulinissaanut isumassarsinissamut periusissiaq saqqummiunniarlugu.

Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmiit sulisut marluk 'Inersimasunik meeraanermi kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimallutik kingunerlutsitsisunik katsorsaanerme angalasartuniit' tarnip pissusaanik ilisimasallit marluk ilagalugit ataatsimeersuarnermi peqataapput. Canadami aatsaat taama ataatsimeersuortoqarpoq, tassa Inuit Nunanganut naleqqiullugu kinguaassiuutitigut atornerluineq pillugu siullermeertumik taamatut aaqqissuussisoqarmat. Kalaallit Nunaannit aallartitat Killiliisa pillugu 'pingaarnersiullutik saqqummiussippot' kiisalu Angalaqatigiit sulinerat pillugu saqqummiisoqarluni, taakkulu marluullutik pitsaasumik tiguneqarlutik.

Kinguaassiuutitigut atornerluinnermut Kalaallit Nunaanni suliniut ITK-mut annertuumik isumassarsiffittut arlaleriarluni oqaaseqarfigineqarpoq. Ataatsimeersuarnermi naggataarutaasumik oqalugiarnerni ITK-mi

præsidenti, Natan Obed Kalaallit Nunaannit
aallartitat peqataanerannut
saqqummiussaannullu qujassuteqarpoq,
kinguaassiuutitigullu atornerluinerup akiornissaa
pillugu nunat akornanni suli nukittunerusumillu
suleqatigiittoqarnissaanut kaammattuilluni.

Tamatuma kingorna Isumaginninnermut
Aqutsisoqarfik Nunavummi naalakkersuisunit
atassuteqarfigineqarpoq Nunavut aamma
Kalaallit Nunaata akornanni suleqatigiinnissap
pilersinneqarnissaa siunertaralugu. Siunertaq
ilaatigut tassaavoq kinguaassiuutitigut
atornerluinermut periusissiasamat Kalaallit
Nunaanniit Nunavummi naalakkersuisut
isumassarsinissaat peqatigisaanillu ilaatigut
nukkassaataasumik inatsiseqarneq pillugu
Nunavummi suliaqarnermiit Kalaallit Nunaat
isumassarsinnaalluni.

Tamatuma kingorna Nunavummi aamma Kalaallit
Nunaanni ministerit suliassaqarfiisa akornanni
politikkikkut suleqatigiinnissaq aallartinneqarluni,
Nunavummi naalakkersuisut ulluni 5. - 8.
martsimi Nuummi isumassarsiorlutik
tikeraarlutik, tassani Isumaginninnermut
Inatsisinillu Atuutsitsinnermut
Naalakkersuisoqarfik aamma Isumaginninnermut
Aqutsisoqarfimmiit, Isumaginninnermut
Inatsisinillu Atuutsitsinnermut
Naalakkersuisoqarfimmiit, Peqqissutsimut
Naalakkersuisoqarfimmiit, Angalaqatigiinniit,
Politiiniit, Pinerluttunik Isumaginnittoqarfimmiit
Peqqissutsimullu Aqutsisoqarfimmiit
kinguaassiuutitigut atornerluineq sammisaq
aallaavigalugu saqqummiussisoqarnissaanik
Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik
aaqqissuussisimalluni.

20 Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik

20.1 Issittumi Siunnersuisoqatigiit

Naalackersuisoqarfik CAFF-imi, AMAP-imi aamma PAME-mi kiisalu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiissitani TFAMC-mi peqataavoq.

Issittumi Naasut Uumasullu Piujuaannartinneqarnerat (CAFF)

Issittumi Siunnersuisoqatigiit suleqatigiissitaannut *Conservation of Arctic Flora and Faunamut (CAFF)*, uumassusillit assigiinngisitaartueneri uumasooqatigiiaallu imminnut ataqtigiiaarnerisa illersorneqarnerannik suliaqartumi Kalaallit Nunaata pisussaaffiinik Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik isumaginnippoq, taanna Uumassusillit Assigiinngisitaartueneri pillugu Nunat Tamalaat Isumaqtigiissutaata (CBD) piviusunngortinneqarnissaata qulakkeerneqarnissaanik suliaqartuulluni. Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik Namminersorlutik Oqartussani immikkoortortaqtarfittut ataqtigiissaarisutut akisussaalluni suleqatigiissitami Aallartitat Siuttuattut Naalagaaffeqtigiit soqtigisaannik isumaginnittuuvuq.

Misissuinermi suliniummi "Circumpolar Biodiversity Monitoring Programme"-mi (CBMP) ingerlatat Arctic Biodiversity Assessment-mi (ABA) inassuteqaatinut maannakkut malitseqartinneqarneranut qanimut atanissaasa qulakkeerneqarnissaa Kalaallit Nunaata suli nakkutigisaraa. Kalaallit Nunaat/Danmark suliniummi suli siuttooqataavoq.

CAFF-ip ataani suliniutit arlalissuit Issittumi uumassusillit assigiinngisitaartueneri pillugit ilisimasanut tapertaavoq, aamma Kalaallit Nunaannut. 2018-imi Issittumi Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaq State of Arctic Marine Biodiversity saqqummersippaat. Nalunaarusiami tassani Issittumi imaani uumasut assigiinngisitaartuenerisa qanoq issusiat nakkutilliinermillu suliat ingerlasut taamatullu sumiiffiit ilisimasaqarfigineqanngitsut sumiinneri takuneqarsinnaapput.

Issittumi Uumassusillit Assigiinngisitaartueneri pillugit aappassaannik ataatsimeersuarneq Finlandimi avatangiisinut ministereqarfik peqatigalugu CAFF aaqqissuussisuvuq. Tamanna Issittumi avatangiisinut ministerit Finlandimi Rovaniemimi oktober 2018-imi ataatsimiinnerisa peqatigisaanik ingerlanneqarpoq. Kalaallit Nunaat atorfilittatigut pisuni marlunni peqataavoq. Issittumi uumassusillit assigiinngisitaartuenerinik isiginnittumik inuusuttuni qullersaasut ataatsimiinnerat siulleq pisumi tassani aamma ingerlanneqarpoq.

Issittumi Nakkutilliinermik aamma Nalilersuineramik Suliniut (AMAP)

Suleqatigiissitaq *Arctic Monitoring Assessment Programme (AMAP)* silap pissusaasa allanngornerinik avatangiisinullu tunngatillugu ajornartorsiutaasunik allanik soorlu avatangiisini toqunartut Issittumi peqqissutsimut qanoq sunniuttarnerinik - uumasuni inunnilumi - sammisaqarpoq.

AMAP-ip 2018-imi nalunaarusiaq "AMAP Assessment 2018: Arctic Ocean Acidification" tamanut saqqummiuppa, taanna erngup kissarnerulernera seernarnerulernalu qanoq Issittumi imaani pinngortitamilu ataqatigiinnerni uumasunut sunniuteqarnerinik annertuumik qulaajaavoq.

AMAP-ip aamma nalunaarusiaq "Adaptation Actions for a Changing Arctic" 2017-ip naanerani avammut saqqummiuppa. Silap allanngoriartarnerata Kalaallit Nunaata kitaani aamma Canadami Nunavumi ajornartorsiortitsinera periarfissallu nalunaarusiami allaaserineqarput. Nalunaarusiaq 2018-imi nunani tamalaani isumasioqatigiinnernik arlalinnik kinguneqartitsivoq.

Protection of the Arctic Marine Environment (PAME)

Kalaallit Nunaat Issittumi Siunnersuisoqatigiit suleqatigiissitaannut PAME-mi, Issittumi imaani avatangiisit illersorneqarnerannik suliaqartumi suleqataavoq. PAME siunissaq ungasinnerusiq eqqarsaatigalugu naalackersuinikkut anguniakkat iluaqutigalugit Issittumi imaani avatangiisit nunaameersunik imaaneersunillu mingutsitaanerannut tunngasunik suliaqarpoq.

PAME sulivoq Issittumi imaani avatangiisinut tunngassuteqartuni ilisimasamik annertusaaneq

nukittorsarniarlugu suliniuterpaaluit assigiinngiaartut naalackersuinikkut kaammattuutit, nalunaarusianik ilitsersuutit allanillu kinguneqarsinnaasut pilersitsiortornerisigut suliarisarnerisigullu. Suliniutinut tunngasut tassaanerupput imaani illersuiffissat, uumasooqatigiit avataaniit takkuttut, imaani eqqakkat, HFO imaatigullu angallassineq. PAME-p 2017-2019-imut sulinissamut pilersaarutaani nutaami killeqarfiit akimorlugit suleqatigiinnerup annertusarneqarnissaa suli sammisaraa. PAME-p nunat tamat akornanni suleqatigiiffiit, naalagaaffiit alaatsinaattuullutik peqataasartut aamma Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiissitaliaat allat suleqatigai. PAME-p assersuutigalugu 2018-imi Issittumi uumasut amerliartupiloortut pillugit suleqatigiissitaliaq Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) suli suleqatigissavaa.

Namminersorlutik Oqartussat Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik sinniisoralugu Naalagaaffeqatigiiffiup aallartitaani PAME-p ataatsimiinnerani peqataasarpoq.

Issittup imaa pillugu suleqatigiinnissamut suleqatigiissitaq (Task Force of Arctic Marine Cooperation) (TFAMC)

Issittumi Siunnersuisoqatigiit *Task Force of Arctic Marine Cooperation (TFAMC)* 2015-imi pilersippaat. Suleqatigiissitaq Issittumi immat pillugit pitsaanerusemik siunissami suleqatigiinnissamik pisariaqartitsinerup oqallisiginissaanik nalilersornissanillu suliakkerneqarpoq, tassunga ilanngullugu assersuutigalugu nunarsuup immikkoortuani isumaqatigiissusiornikkut imaluunniit Issittumi immanik illersorneqartussanik tikkuussinissamut periutsinik tikkuussinikkut suleqatigiiffimmik aalajangersimasumik pisariaqartitsineq ilanngullugu eqqarsaatigalugu. Kalaallit Nunaat Pinngortitamut Avatangiisinullu

Naalackersuisoqarfik Namminersorlutik
Oqartussani akisussaalluni
ataqatigiissaarisoralugu taamatut sulinermut
suleqataavoq. Taamaattorli isumaqatigiinnissaq
anguneqanngitsoorpoq taarsiullugulu imaani
ingerlatanik nassuiaanermi
ataqatigiissaarinermilu SAO-mik
tunngaveqartumik atortumik maannakkut
pilersitsisoqarnissaa pillugu
kaammattuutigineqarluni.

20.2 Nunani tamalaani uumassusillit assigiinngisitaartuunerat

Uumassusillit Assigiinngisitaartuunerat pillugu isumaqatigiissut/Convention of Biological Diversity (CBD)

Uumassusillit Assigiinngisitaartuunerisa
allanngutsaaliorneqarnissaat pillugit Konventioni
(CBD) 5. juni 1992-imeersoq pinngortitamik
illersuinissaq pillugu nunat tamat
isumaqatigiissutaasa pingaarnert ilagaat.
Isumaqatigiissutip siunertaa tassaavoq
pinngortitami ataqatigiinnermi, uumasoqatigiinni
sananeqaatitigullu uumassusillit
assigiinngisitaarlunnarnerisa
allanngortinnginnissaat.

Peqataasut 14-issaannik ataatsimeersuarnerat
(CBD COP14) Egyptenimi Sharm El-Sheikhimi
november 2018-imi ingerlanneqarpoq. COP14-ip
ingerlanneqarneranut pingaarnertut siunertaq
tassaasimavoq COP15-imi 2020-mi
ingerlanneqartussami nunat tamalaat
isumaqatigiissutaannik pisussaaffiliisumik
nutaamik akuersissuteqarnissamut
tunngavissanik aalajangersaanissaq.
Isumaqatigiissut nunarsuarmioqatigiinnit
nassuiarneqartunik aalajangersimasunik sakkunik
imaqassaaq, uumassusillit
assigiinngisitaartuunerinut
tatisimannikkiartormik annikillilisussaaq.

Kalaallit Nunaannut immikkut
attuumassuteqartoq tassaavoq '*imaani
pinngortitami pissuseqatigiinni
uumassuseqarnikkulluunniit immikkut
malunnaatillit*' (EBSA) sumiinnerisa
inissinnissaannut suleriaatsip nutarternissaa
pillugu isumaqatigiinniarnert. Naalackersuisut
juni 2018-imi aalajangerput imaani uumassusillit
assigiinngisitaartuunerinut tunngasutigut nunat
tamalaat suleqatigiinnerat
tapersorsorneqassasoq, CBD-ip ataani EBSA-mi
sulinerup akuerineratigut tapersorsorneratigullu,
tamanna teknikkikkut ilisimatuussutsikkut
suliaanera nangaassuteqarfigalugu,
ingerlatsinikkut imaluunniit illersuinissakkut
suliniutit, soorlu imaani illersorneqartut pillugit
eqqartuunerit avisaartinniarnersigut.

Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartut
amma tassaapput *nunat inoqqaavi sumiiffinnilu
inoqatigiit* isiginiarneqarneri. Tassunga
atatillugu nunap inoqqaavini taakkulu
pinngortitaq pillugu ilisimasaannut
eqqarsaatiginnittumik CBD-mi atortutigit
siuarsaalluni sulisoqarpoq, soorlu amma
taaguutip *nunap inoqqaavisa ilisimasaat
taaguummot qangaanerusoq ilisimasanut*
taarsiullugu atorineqarnissaa sulissutigineqarluni.

Nunat imartanut oqartussaaffiisa avataanni uumassusillit assigiinngisitaartut illersorneqarnissaannut piujuartitsinermillu tunngaveqartumik atorineqarnissaannut tunngatillugu FN-mi isumaqatigiinniarneq

Imaani uumassusillit assigiinngisitaartuunerisa
illersorneqarnerat pillugu nunarsuarmiut suli
isumaqatigiissuteqanngimmata FN-mi
aalajangerneqarpoq imarmi pisinnaatitaaffiit
pillugit isumaqatigiissummut (UNCLOS) nunat
imartatut oqartussaaffiisa avataanni uumassusillit
assigiinngisitaartuunerat pillugu tapiliussamik
isumaqatigiissusiortoqassasoq (naalisarlugu BBNJ

- biodiversity beyond areas of national jurisdiction).

Piffissami 2018-imiit 2020-mut pituttuisumik isumaqatigiissuteqarnissaq anguniarlugu ingerlaavartumik isumaqatigiinniartoqassaaq. Isumaqatigiinniarnerni imaani isumalluutitut taakkunanngaanniillu pissarsiasat agguanneqartarnerat pillugu apeqqutitut tunngasut, sumiiffiit aallaavigalugit ingerlatsinermut atorineqartussat taamatuttaaq imaani sumiiffiit illersugaasussat, avatangiisinut sunniutaasartunik nalilersuinerit, aalisarsinnaassutsimik annertusaaneq aamma imaani teknologimik nuussisarneq tamatullu tamanut tunngatillugu sammisassat pillugit oqaluuserisassat suussusersiniarneqartassapput.

Namminersorlutik Oqartussat inissisimaffiinik Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik ataqatigiissaarissaaq aamma danskit aallartitaannut ilaassalluni, Danmarkimi Nunanut Allanut Ministereqarfimmit siuttuuffigineqartoq. Naalakkersuisoqarfik isumaqatigiinniarnerni ataatsimiinnerni peqataasassaaq.

Nunat imartanut oqartussaaffiisa avataanni uumassusillit assigiinngisitaartuunerat pillugu imaani pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissummut tapiliussamut tunngatillugu naalakkersuisutigit ataatsimeersuarnermi naapinneq siulleq New Yorkimi FN qullersaqarfianni september 2018-imi ingerlanneqarpoq. Ataatsimiinneq nalinginnaasumik naammagisimaarneqarpoq pingaartumillu oqaasertat pillugit isumaqatigiinniarnernut nikeriartoqarluni. Taamaakkaluartoq ukiuni aggersuni isumaqatigiinniarnerni artornartussat amigaataasut suli arlaqarput, qularnanngitsumik aamma 2020-ip kingorna.

Kalaallit Nunaannut immikkut soqutiginartoq tassaavoq naalagaaffiit sineriallit pisinnaatitaaffiinik soqutigisaannillu qulakkeerinissaq, suliniaqatigiiffiit pioreersut kimeerutsinneqannginnissaat nunallu inoqqaavisa suliniarnermi ilanngutitinnissaat.

RAMSAR pillugu isumaqatigiissut (masarsoqarfiusut illersorneqarneri)

Masarsuit taakkunanilu uumassusillit ataavartinneqarnissaat nungusaataanngitsumillu atorineqartarnissaat pillugit nunami iliuseqartarnissamut aamma nunat tamat suleqatigiinnissannut atugassarititaasut isumaqatigiissutigit aalajangersarneqarput. Timmissat imarmiut uumaffigisaat immikkut isiginiarneqarput.

Peqataasut 13-issaannik ataatsimeersuarnerat Arabiami Emiratiit peqatigiinni Dubaimi oktober 2018-imi ingerlanneqarpoq. Kalaallit Nunaat COP sioqqullugu nalaanilu tusarniaanerni peqataavoq, Kalaallit Nunaat Danmarkimit sinniisuuffigineqarluni. Kalaallit Nunaannut immikkut attuumassuteqartoq tassaavoq Issittumi Issittumilu kiannerulaartumi masarsoqarfiit eqqissisimatinneqarnissaat pillugu oqallinnerit, tassunga ilanngullugu Issittumi Siunnersuisoqatigiit suleqatigiissitaanni CAFF-imi sulinerit ingerlareersut ilaatinneqarnissaat. Annertuumik aningaasartuuteqarfiusunik piviusorsioortuunngitsunillu nunanut peqataasunut pisussaaffiliortoqannginnissaanik qulakkeerinissaq isiginiarneqarpoq.

Oslo-Parisimi isumaqatigiissut (OSPAR)

Isumaqatigiissummi Oslo-Parisimi siunertaavoq immami avatangiisini mingutsitsinermik pitsaaliuinissaq akiuinissarlu. Isumaqatigiissut OSPAR nunat 15-init Atlantikup Avannaata Kangiani immami avatangiisinik immamilu

uumassusillit assigiinngisitaartuunerinik illersuinerimik suleqatigiittunit atsiorneqarnikuuvoq atuuttussanngortinneqarnikuullunilu. Tassunga atillugu Kalaallit Nunaanni uumasut nassaassaasut, uumassusillit assigiinngisitaarneri immami sumiiffiit illersugaasut pillugit ajornartorsiutinik aamma ajornartorsiutinik aatsitassarsiornermut tunngasunik suliaqartoqarpoq.

OSPAR-imi nunarsuup immikkoortui sisamaapput, taakkunannga Nunarsuup Immikkoortua 1 tassaalluni Kalaallit Nunaata, Islandip Norgellu eqqaanni immat. Ukioq kingulleq OSPAR-imi nunarsuup immikkoortua 1 immikkut sammineqarpoq. 2016-imi OSPAR-imi Kalaallit Nunaata avannaata kangiani nunanit inatsisitigut oqartussaaffigineqanngitsumi imaani sumiiffimmik illersugaasumik pilersitsinissaq pillugu oqallittoqarpoq. Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik peqatigalugu atorfilittatigoortumik naalagaaffeqatigiit ataatsimiigiarititaasa ilaattut peqataavoq.

Tamatuma inerneraa aalajangiisoqarmat Kalaallit Nunaata kissaatigisaatut siunnersuut OSPAR-ip susassaqarfiatut suliarineqassanngitsoq. Kunneqarfik Danmark, Norge Islandilu peqatigalugit siunnersuummik akerliliinerimi tunngavilersuutit erseqqissarlugit ataatsimut nalunaaruteqarput. Tassunga ilanngullugu pingaartumik sumiiffimmik siunnersuutigineqartumik illersuinissaq maannakkorpiaq pisariaqartinneqanngitsoq kiisalu Issittumi immamik illersuinerit pillugit apeqqutit Issittumi Siunnersuisoqatigiinni oqallisigineqarnissaat kissaatigineqartoq. Imaani sumiiffiit illersukkat OSPAR-imi suli maannakkut oqallisaasorujussuupput.

Namminersorlutik Oqartussat Pinngortitamut

Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfikkut ESBA-mi sulinerimut atatillugu OSPAR-imi kommissionip ataatsimiinneranut Naalagaaffeqatigiit aallartitaanni peqataavoq.

20.3 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi

Kalaallit Nunaat atorfilittatigoortumik 2018-imi Nunat Avannarliit Ministeriisa Avatangiisinut Siunnersuisoqatigiivisa ukiumoortumik ataatsimiinnerinut marloriarluni peqataasarpoq. Ministerit siunnersuisoqatigiivini pingaarnertut eqqartorneqartut tassaasimapput imaani avatangiisit aamma imaani plastikkit eqqakkat, nungusaataanngitsumut nuunniarneq, uumassusillit assigiinngisitaartuuneri kiisalu silap pissusaanut naleqqussarneq.

Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivisa avatangiisit silallu pissusaanut tunngasutigut sulineranik nassuiaaneq naammassineqarpoq kaammattuutinillu arlalinnik kinguneqartitsilluni. Taakkunannga pingaartumik salliutinneqarpoq ukiuni aggersuni pisortat nungukkiartuutaanngitsumik pisiortorerannik aamma nungukkiartuutaanngitsumik aningaasatigut niuerfinni sulineq.

Nunat Avannarliit 2019-2024-imut suliniutini suleqatigiinnerat aamma naammassineqarpoq. Suliniutini suleqatigiinnermi pingaarnertut sammineqartut tassaapput: Kaaviiartumik aningaasaqarneq (tassunga ilanngullugit eqqakkat), Silap pissusaa silaannarlu, Akuutissat - avatangiisit peqqissuserlu, Uumassusillit assigiinngisitaartuunerat, Imaq sineriallu aamma Attaveqaatit (sammissat tamarmik akornanni suliniuteqarneq).

Ukiuni tulluittuni sulinissamut Kalaallit Nunaata pingaarnerpaatissavaa uumassusillit

assigiinngiaartuunerat aamma uumassusillit
imminnut sunniivigeqatigiittarnerat pillugit
ilisimasani annertusaanerit. Tamakku saniatigut
pingaaruteqarpoq Nunat Avannarliit Ministeriisa
Siunnersuisoqatigiivisa suliarisartagaasa Issittumi
Siunnersuisoqatigiit sulinerannut
qanillisassallugit.

"Avatangiisinut Nunani Avannarlerni Ministerit
Siunnersuisoqatigiivi" imatut taaguutaa
allanngortinneqarpoq "Nunat Avannarliit
Avatangiisinut Silallu Pissusaanut Ministerit
Siunnersuisoqatigiivi", silamut tunngasut
Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa suliassaqarfiinut
pingaaruteqartunut ilaanera ersersinniarlugu.

Pinngortitamut Avatangiisinullu
Naalakkersuisoqarfik atorfilittat suleqatigiiffiini
ukunani sulinerit peqataasimavoq: Imaq
sineriillu pillugit suleqatigiissitaq
(siusinnerusukkut Imaq pillugu suleqatigiissitaq),
Kaaviiartumik aningaasaqarneq pillugu
suleqatigiissitaq (siusinnerusukkut Nunani
avannarlerni eqqakkerisut), Avatangiisit
aningaasaqarnerlu pillugu suleqatigiissitaq
aamma Inuiaqatigeeqqat pillugit suleqatigiissitaq
(Piujuartitsinermik tunngaveqartumik
nerisaqarneq tunisassiornerlu pillugit
suleqatigiissitap ataaniittoq) aamma
Uumassusillit assigiinngisitaartuunerini (NBD)
sulinerit ilaasimalluni.

21 Ilinniartitaanermut Kultureqarnermut, Ilageeqarnermullu Naalakersuisoqarfik

21.1 Ilinniartitaaneq

2017-imi Naalackersuisut immikkut ilisimasallit nunanit tamaneersunit ilaasortaqartumik pilersitsipput oqaatsinik ilikkariatortarnerup nukittorsarnissaanik pillugu siunertaqartumik maannakkut atuartsissutigineqartartunut Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarianni, kalaallisut, danskisut tuluttullu. Immikkut ilisimasallit piumaffigineqarsimapput misissueqqissaarnernik nalunaarusianik marlunnik nalunaarusiamillu ataatsimoortumik ataatsimik tunniussissasut. Immikkut ilisimasallit aamma piumaffigineqarput pingaarnersiuinermik taakkuninnga oqaatsinik pingasunik oqaatsinillu ilinniartitsinermut qitiusumik nukittorsaanissamut innersuussissasut. Immikkut ilisimasallit inaarutaasumik nalunaarusiaat Ilinniartitaanermut Naalackersuisumut juunimi 2018 tunniunneqarpoq.

Ilinniartitsinermik Ilisimatusarfimmi ilinniartitsisut suleqatigalugit Ilinniartitaanermi Aqutsisoqarfik oqaatsit pillugit Nuummi 18. martsimiit 20. martsimut 2019-imi isumasioqatigiisitsivoq. Isumasioqatigiinnermi peqataapput meeqqat atuarianni oqaatsinik ilinniartitsisut. Oqaatsinut, ilinniartitaanermut kultureqarnermullu Nunavummi ministeri, David Joanasi atorfilittat 7-it peqatigalugit peqataavoq, aamma Auður Hauksdóttir danskisut professori aammalu aqutsisoq Vigdís Finnbogadóttir Instituttet for Fremmedsprogimi Islandimi Universitetimi aqutsisoq, aamma oqaatsit pillugit isumasioqatigiinnermi peqataavoq. Isumasioqatigiinnerup siunertaraa meeqqat atuarianni oqaatsinik ilinniartitsinermut tunngasunik siunnersuusiornissaq ataqatigiittumillu sulianik naammassisaqarnissaq. Siunnersuut maanna Ilinniartitaanermut

Aqutsisoqarfimmit suliarineqarpoq.

21.2 Den Europæiske Unionip aamma Kalaallit Nunaata akornanni peqatigiilluni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut

EU-p aamma Kalaallit Nunaata akornanni attuumassutit pillugit siunnersuisoqatigiit 12. marts 2014-imi aalajangiinerisigut pilersaarusiami anguniakkat nalunaarutiginiissaannut anguniarnissaannullu piffissami ukiuni arfineq marlunni 1,6 mia. DKK-nik tungaanut EU-miit isertitaqarnissaq Kalaallit Nunaannit qulakkeerneqarsimavoq.

Suliniuteqarnissamut allagaq Europa-Kommissionip kiisalu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut akornanni annertuumik tusarniaasoqareerneratigut september 2014-imi Europa-Kommissionimit akuerineqarpoq.

Ilinniartitaaneq suleqatigiinnermi isiginiarneqartussatut toqqarneqarsimavoq, taamaalilluni 2007-2013-imi suliniutaasimasut assigalugit isiginiarneqarsimasut allanngortinnagit ingerlaqqittoqarluni. Ilinniartitaanermut tunngasut aamma suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutissami 2021-2027-imut atuuttussami pingaartillugit qitiutinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. EU-mut Suleqatigiinnissamik Isumaqatigiissutitsinni pisinnaatitaavugut ilinniartitaanivut ilusilersussallugit, taamaalillutik taakku naleqartitanut Kalaallit Nunaata ingerlataanut naapertuunniassammata. Kisiannili peqatigitillugu Suleqatigiinnissamik Isumaqatigiissutikkut akisussaaffiligaavugut maani ilinniartitaanitsinnik qaffasinnerulersitsinissarput qulakkiissallugu aamma tamanna sunniuteqartissallugu sulissutigineqartullu ingerlaavartumik nalilersortassallugit.

Suleqatigiinnissamik isumaqatigiisummut tunngatillugu atulersitsineq taamaalillunilu sulineq pingaarnertut Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik Aningaasaqarnermullu Naalakkersuisoqarfik kiisalu Kalaallit Nunaata kiisalu Danmarkip EU-mi Sinniisoqarfia suleqatigalugit isumagineqassaaq.

Ilinniartitaanermut tunngasut pillugit naalakkersuinikkut oqallinnerit

EU-lu Suleqatigiinnissamut isumaqatigiisutit piviusunngortinneqarnissaanut atatillugu, EU, Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni ukioq affakkaartumik marloriarluni ataatsimiittoqassaaq. 2019-imi februaarip aallartinnerani naalakkersuinikkut oqallinneq ataaseq Bruxellesimi ingerlanneqarpoq, tassani ilaatigut ilinniartitaanermut aamma aningaasaqarnermut tunngasunut pilersaarutit aamma ingerlatsinerit eqqartorneqarput.

Ilinniartitaanermut, Kulturimut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit, Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit aamma Sulisoqarnermut, Niuernermut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit sinniisut saniatigut aamma Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfianit, Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmit aamma Kommune Qeqertalimmit peqataasoqarpoq. Kommunit peqataasarnerat 2017-imiilli ileqqulersimavoq taamaalillunilu Europa-Kommissionimut ajornannginnerulerluni atualinginnermut meeqqallu atuariannut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni pissutsit paasilluarnerunissaat.

Kalaallit Nunaanni ilinniagaqarfiit ulluinnarni atugaat aamma tunngavigisaat Europa-Kommissionimit paasineqartinniarlugit naalakkersuinikkut oqallinneq ataaseq

allortarlugu Kalaallit Nunaanni ingerlanneqartassaaq. Ataatsimiinneq kingulleq 2018-imi aggustip naalernerani Qaqortumi ingerlanneqarpoq. Kalaallit Nunaanni naalakkersuinikkut oqallinnerup tullia Tasiilami 2019-imi juunip aallartinnerani ingerlanneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Tassani Ilinniartitaanermut, Kulturimut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit, Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit aamma Sulisoqarnermut, Niuernermut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit, Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfianit, Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmit aamma Kommune Qeqertalimmit sinniisut peqataassapput.

21.3 GUX

Ilinniarnertuunngorniartunut United World Collegemi, Canadami Norgemilu nunat tamat akornanni ilinniarfinni, ilinnialersunut ukiut marluk tamaasa scholarships marluk Naalakkersuisoqarfiup ukiut tamaasa agguaattarpaai.

Ileqqulersimasutut Joint Science Education Project (JSEP) Kangerlussuarmi sersersuarmilu juunimi juulimilu sapaatit akunneri pingasut sinnerlugit ingerlasussamik aqqissuussissaaq. Ilinniarnertuunngorniartut 20-t USA-meersut, Danmarkimeersut Kalaallit Nunaanneersullu taamatullu Ilinniarfissuarmi ilinniagaqartut pingasut peqataassapput. JSEP aqqissuunneqartarpoq NSF/Dartmouth University aamma Namminersorlutik Oqartussat suleqatigiinnerisigut aallaaveqarlunilu Danmarkip, USA-p aamma Kalaallit Nunaata suleqatigiinnissamik isumaqatigiisutaannik.

JSEP marlungorlugu avitaavoq, sapaatit akunneri

marlunni Kangerlussuaq Science Field Schoolimut (KSFS) sapaatillu akunnerat ataaseq Science Education Weekimut (SciEd). KSFS Kalaallit Nunaannit aqutaavoq SciEd-ilu USA- mit. KSFS-ernermi Kangerlussuup eqqaani ilisimatusartut takusarneqartarput SciEd-ernermilu sermersuarmi ilisimatusarfiit ilaannut timmisartorluni angalasoqartarpoq. Imarisaannut tunngatillugu ilisimatusartut nunami suliffianni naapinniarneqartarput Kalaallit Nunanni pinngortitamut tunngasunik ilisimatusarneq ilinniarneqartarluni pinngortitallu ilisimatusarfigineqarneranik soqutiginninneq annertusarneqartarluni, ingerlaqqiffiusunut ilinnialersitsiniartoqartarluni nunanilu tamalaani attaveqarfissiiniartoqartarluni kiisalu naggataatigut inuusuit tuluttut piginnasaat annertusarniarneqartarlutik.

Amerikamiu Nuummi ETA-mi kandidatinnngortoq siulleq

2017-imi taamanikkut Naalackersuisuusup Doris Jakobsen Jensenip USA-mut tikeraarnerani USA-mit ETA-mik (Tuluttut ilinniartitsinissamik ikiuineq) neqerooruteqartoqarpoq. ETA-mi pilersaarutit tassaapput Fulbrightimik pilersaarutit ilaat taamaattumillu tassanga ilinniartitsisutut naammasseqqammersut nunami allami atuartitsinerni tuluttut ilinniartitsinerni ikiuuttussatut ukiup affaatut sivilisutigisumik aallartinneqartarput.

2018-imi septembarimi ETA fellowimik naammassisoq siulleq Nuummi aallartippoq. Kandidati 2019-imi juuli tikillugu ukiumi atuarfiusumi ataatsimi ilinniartitsinerni ikiortaassaaq. Ilinniartitsinernut ikiorti Ilinniarnertuunngorniarfiup aamma Ilisimatusarfiup ataani Ilinniartitsinermik ilinniarfiup avillugu atortassavaat.

ETA-meersumik ikiorteqarluni ukiumi siullermi

sulinerup takutippaa aaqqiineq iluatsissimasoq. Københavnimi Amerikamiut aallartitaqarfiannik ingerlaavartumik oqaloqatiginnittarnerni kandidatinnngooqqammersunik aaqqiinerup tamatumma ingerlateqqiinnarneqarnissaa sulissutigineqarpoq.

21.4 Kultureqarneq

UNESCO

Naalackersuisunut minnerunngitsumillu Qeqqata Kommunianut nuannaarutaaqisumik Qeqqata Kommunianiit UNESCO-p Nunarsuarmioqatigiit Kingornussaasa Allattuiviannut ilanngunnissaat pillugu "Aasivissuit - Nipisat: Inuit Sermersuup Immallu akornanni Piniariartarfiat"-nik qulequtserlugu qinnuteqaat 2018-imi juunimi Nunarsuarmioqatigiit Kingornussaasa Allattorsimaffiannut ilanngunneqarpoq.

Nuna tamanna Nunarsuarmioqatigiit Kingornussaasa Allattorsimaffiannut ilaatigut ilanngunneqarpoq nunap timaani aavartarfissuit aqqusaarlugit sermersuarmut kangerlunnut tassangaanniillu qeqertanut amerlasuunut qangaaniilli inoqarfiusimasunut kulturikkut nunataammat asseqanngitsoq.

Kulturi

Naalackersuisut 2017-imi timersornermut suli allanik 2.000.000 kr.-inik atugassanngortitsippot, PANAM2018-imik ingerlatsinissamut, taanna Kalaallit Nunaanni nunat tamalaat siullermeerlutik assammik arsarlutik pissartanngorniunnerivaat. Pissartanngorniunneq Nuummi ingerlanneqarpoq aamma suliniitutit iluatsilluarpoq.

Nuuk International Filmfestivali 2018-imi septembarimi ingerlanneqarpoq nunanit arlalinnit filmiortartut Nuummut tikippot.

Aaqqissuussineq taamanikkut Kultureqarnermut
Naalackersuisumit ilaatigut tapiiffigineqarpoq.

22 Digitalimik Sullissinermut Aqutsisoqarfik

Inunnut paasissutissat pillugit inatsit pillugu Kunngip peqqussutaa

Inunnik paasissutissat suliarineqartarnerat pillugu peqqussut nr. 1238, 14. oktoberi 2016-imeersoq ulloq 1. december 2016-imi atuutilerpoq. Taamaalilluni inunnik paasissutissat qanoq ilillugit nunanut allanut nuunneqartarsinnaaneritut malittarisassanik aalajangersaasoqarpoq. Danmarkimik EU-milu nunanik allanik peqateqartilluni Kalaallit Nunaata inunnik paasissutissanik nuussisarneq pillugu EU-p aalajangersagai naammassisimasussaavai. EU-p maannakkut Kalaallit Nunaat nunatut ilaasortaangitsutut isumannaatsutut akueringimmagu isumaqatigiissutit tamarmik Kalaallit Nunaannut tassanngaanniillu inunnik paasissutissanik kinguneqartut paasissutissat suliarineqartarnerat pillugu isumaqatigiissummik aamma EU-p paasissutissanik nuussisarneq pillugu isumaqatigiissutaanik tamatigut atorineqartartussanik pingasunik imaqartassapput. Tamakkununnga piumasaqaatit ulloq 25. maj 2018-imi sukateriffiqineqassapput, EU-p paasissutissat illersorneqartarnerat pillugu peqqussutaa Danmarkimi EU-llu sinnerani atuutileripat.

Tunngaviusumik paasissutissat pillugit suliaq

Tunngaviusumik paasissutissat inuit, suliffeqarfiit, illuutit, najugaqarfiit il.il. pillugit paasissutissanut tunngaviusunut arlalinnut taaguutaavoq. Paasissutissanik taakkununnga nalunaarsuineq ullumikkut ataasiakkaat arlalinngorlugit nalunaarsorsimasutut saniatigoortumillu nalunaarsorsimasutut ingerlanneqartarpoq. Tamassuma aaqqiissutip ataqatigiissuseq qulakkiinngilaa taamaasillunilu paasissutissanik atueqqinneq aamma. Taamaattumik tunngaviusumik paasissutissanut programi

pilersinneqarpoq. Tunngaviusumik paasissutissanut programimik anguniagaqarnermi paasissutissat eqqortut qulakkeerneqassapput, nalunaarsuiffimmi ataatsimi nutarterisoqaraangat akeqanngitsumik tamanit atorineqarsinnaassapput. Tunngaviusumik paasissutissat ajornanngitsumik isumannaatsumillu tamanit atorineqarsinnaassapput— oqartussaasunit, suliffeqarfinnit innuttaasunillu. Tunngaviusumik paasissutissat taamaalillutik pisortat suliffeqarfiini ingerlatsineq sunniuteqarluarnerusumik, nutaaliaaneruserumik kiisalu suliffeqarfinnut namminersortunut alliaartortitsinissamut tunisassiorluarsinnaanissamullu iluaqutaassapput.